පටුන

01
පාඩම
प्रथमः पाठः ।

अक्षरं मित्रम् ।

මානවයා සතු ප්‍රබලතම සන්නිවේදන මාධ්‍යය වනුයේ භාෂාවයි. භාෂාවක් යනු, ශබ්ද සමූහයකි. මෙම ශබ්ද සංවිධිත ස්වභාවයකට මුවින් පිටවන විට කථා ව්‍යවහාරය හෙවත් භාෂණය බිහි වේ. භාෂණය වන ශබ්ද ලේඛන ගත කිරීම සඳහා භාවිත කෙරෙන සංකේත සමූහය **අක්ෂර** යනුවෙන් හැඳින් වේ. සංස්කෘත භාෂාව ලේඛන ගත කිරීම සඳහා භාවිත කෙරෙන්නේ දේවනාගරී අක්ෂරමාලාවයි.

स्वर - १४

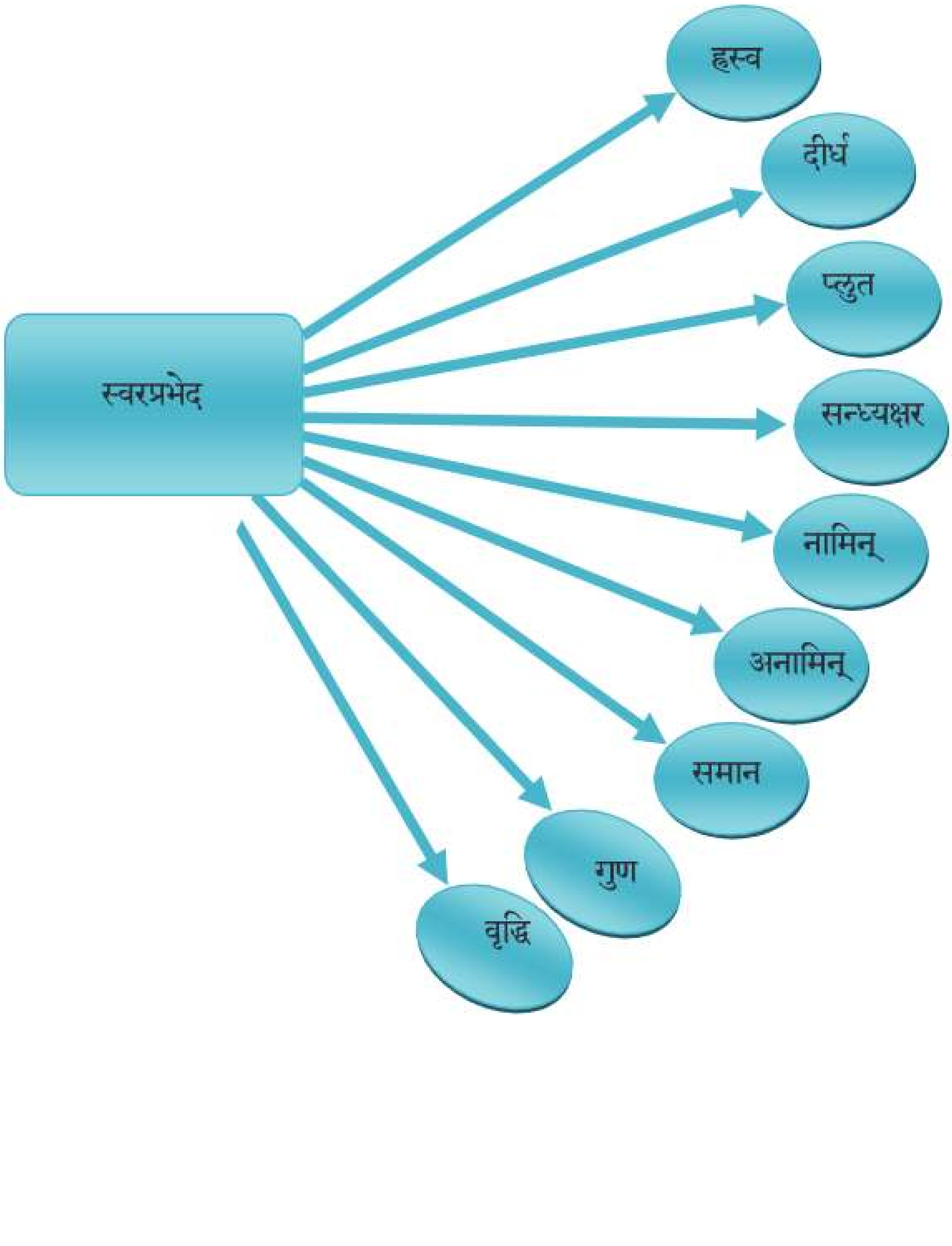
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ
ए	ऐ	ओ	औ						

व्यञ्जन - ३५

क्	ख्	ग्	घ्	ङ्
च्	छ्	ज्	झ्	ञ्
ट्	ठ्	ड्	ढ्	ण्
त्	थ्	द्	ध्	न्
प्	फ्	ब्	भ्	म्
य्	व्	र्	ल्	
श्	ष्	स	ह्	
अं	अ(ः)			

ස්වර ප්‍රභේද

ස්වර යනු පණකුරු හෙවත් ප්‍රාණාක්ෂරයි. ස්වරාක්ෂර තනි ව උච්චාරණය කළ හැකි ය.

स्वरप्रभेद
ह्रस्व
दीर्घ
प्लुत
सन्ध्यक्षर
नामिन्
अनामिन्
समान
गुण
वृद्धि

හ්‍රස්ව	එක් මාත්‍රාවක් (කෙටි කාලයක්) තුළ උච්චාරණය කළ හැකි අකුරු හ්‍රස්ව නම් වේ. ඒවා 05 කි. अ इ उ ऋ ऌ	
දීර්ඝ	මාත්‍රා දෙකක පමණ කාලයක් තුළ උච්චාරණය වන අකුරු දීර්ඝ නම් වේ. ඒවා 09 කි. आ ई ऊ ॠ ॡ ए ऐ ओ औ	एकमात्रो भवेद्ध्रस्वो द्विमात्रो दीर्घ उच्यते । त्रिमात्रस्तु प्लुतो ज्ञेयो व्यञ्जनञ्चार्धमात्रकम् ॥
ප්ලුත	ප්ලුත ලියා පෙන්වීමට නොහැකි ය. මාත්‍රා දෙකකට වඩා වැඩි කාලයක් තුළ උච්චාරණය වන අකුරු ය. දුර සිටින අයෙකුට අඬ ගැසීමේ දී, ගායනයේ දී, හැඬීමේ දී හා විචාරයේ දී භාවිත වේ.	
සන්ධ්‍යක්ෂර	අක්ෂර දෙකක එකතුවෙන් සකස් වන අකුරු මෙනමින් හැඳින්වේ. अ + इ = ए अ + ए = ऐ अ + उ = ओ अ + ओ = औ *अवर्ण + इवर्ण = ए*	ए ऐ ओ औ सन्ध्यक्षराणि ।
නාමින්	ස්වර අක්ෂරමාලාවේ अ,आ දෙක හැර අනෙක් සියලු ම ස්වර අනාමින් ලෙස හඳුන්වයි. इ > य् उ > व् ऋ > र् ऌ > ल्	अवर्जा नामिनः ।
අනාමින්	ස්වර අක්ෂරමාලාවේ अ,आ අනාමින් වේ.	
සමානාක්ෂර	अ इ उ ऋ ऌ යන අකුරු පහ සමානාක්ෂර වේ.	अ इ उ ऋ ऌ समानाः ।

ගුණ	ए ओ अर् अल् යන අක්ෂර හතර ගුණ නම් වේ.	अरेदो नामिनो गुणाः ॥
වෘද්ධි	आ ऐ औ आर् आल् යනාක්ෂර පහ වෘද්ධි නමින් හැඳින්වේ.	आरै औ वृद्धिः ।

व्यञ्जनप्रभेद

वर्गाक्षर	ව්‍යඤ්ජනාක්ෂරවල **क** සිට **म** දක්වා අකුරු විසි පහ වර්ගාක්ෂර / **ස්පර්ශාක්ෂර** යනුවෙන් හැඳින්වෙයි. **क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म** [" कादयो मावसानाः स्पर्शाः / कुचुटुतुपुवर्गाः "]
अन्तःस्थ	ව්‍යඤ්ජන ස්වභාවයත් ස්වර ස්වභාවයත් ඇති බැවින් මෙම අකුරු අන්තඃස්ථ යනුවෙන් හැඳින්වෙයි. **य व र ल** [" यरलवा अन्तःस्थाः "]
ऊष्मन्	ශබ්ද කරන විට උණුසුම් වායු ධාරාවක් පිටවන බැවින් මෙම අක්ෂර ඌෂ්මාක්ෂර නමින් හැඳින්වෙයි. **श ष स ह** [" शषसहा ऊष्माणः "]
अनुस्वार	බින්දුව අනුස්වාරය නමින් හැඳින්වෙයි. **अं** [" वर्णशिरो विन्दुरनुस्वारः "]
विसर्ग	විසර්ගය යනු විශේෂයෙන් පිට කිරීමයි. මෙම අකුර ශබ්ද කරන විට මුවින් වායුව විශේෂයෙන් පිටවෙයි. **अः** [" अः इति विसर्जनीयः "]
घोष	මෙම අක්ෂරයන් උච්චාරණය කරන විට මහත් වූ ශබ්දයක් සහිත ව හඬ පිට වන බැවින් **ඝෝෂාක්ෂර** නමින් හැඳින්වෙයි. **ग घ ङ ज झ ञ ड ढ ण द ध न ब भ म य व र ल ह**
अनुनासिक	වර්ගාක්ෂරවල අවසාන අකුරු පහ **අනුනාසික** නමින් හැඳින්වෙයි. **ङ ञ ण न म** [" मुखनासिकाभ्यामुच्चार्यमानो वर्णानुनासिकः "]
अघोष	මෙම අක්ෂරයන් උච්චාරණය කරන විට අඩු ශබ්දයක් සහිත ව හඬ පිට වන බැවින් අඝෝෂාක්ෂර නමින් හැඳින්වෙයි. මේවා ගණනින් 13කි. **क ख च छ ट ठ त थ प फ श ष स**

अल्पप्राण	අක්ෂර උච්චාරණයේ දී අඩු වේගයෙන් හා අඩු ප්‍රාණයකින් හඬ හා වායු ධාරාව පිටවීමෙන් මෙම ශබ්ද උපදී. **क ग ङ च ज ञ ट ड ण त द न प ब म**
महाप्राण	අක්ෂර උච්චාරණයේ දී වේගයෙන් හා වැඩි ප්‍රාණයකින් හඬ හා වායු ධාරාව පිටවීමෙන් මෙම ශබ්ද උපදී. **ख घ छ झ ठ ढ थ ध फ भ**
वर्गान्त	වර්ගාක්ෂරවල අවසන් අක්ෂර පහ වර්ගාන්ත නම් වේ. **ङ ञ ण न म**

නාගරී ඉලක්කම්

1 → १ 2 → २

3 → ३ 4 → ४

5 → ५ 6 → ६

7 → ७ 8 → ८

9 → ९ 0 → ०

අභ්‍යාසය 03

1. පහත සංඛ්‍යා නාගරී ඉලක්කමෙන් ලියන්න.

1. 1815 2. 1818 3. 1848 4. 1948 5. 1972

2. පහත නාගරී සංඛ්‍යා සාමාන්‍ය ඉලක්කමෙන් ලියන්න.

1. १९५६ 2. २६०० 3. १५०५ 4. १९८५ 5. १६१ – १३७

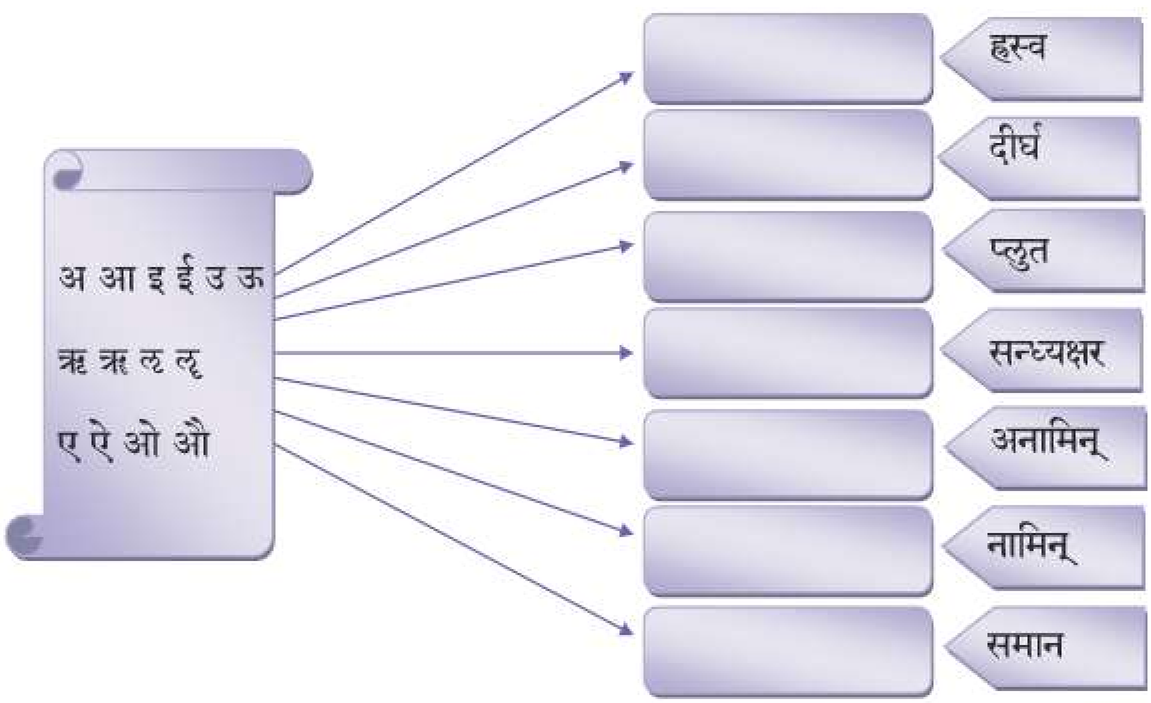
ක්‍රියාකාරකම 1.1

1. පහත දක්වා ඇති අක්ෂරවලින් අල්පප්‍රාණ අක්ෂර හා මහාප්‍රාණ අක්ෂර තෝරා ඉදිරියෙන් ඇති පොතෙහි නියමිත පිටුවල ලියන්න.

02. සංස්කෘත ස්වර අක්ෂරමාලාව අධ්‍යයනයෙන් පහත දක්වා ඇති අක්ෂර නියමිත ස්ථානවල යොදන්න.

ක්‍රියාකාරකම 1.2

01. ඔබ ඉගෙන ගත් සංස්කෘත ස්වර අක්ෂරමාලාව ආශ්‍රයෙන් පහත සඳහන් වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

ස්වර						
හ්‍රස්ව	දීර්ඝ	ගුණ	වෘද්ධි	අනාමින්	සන්ධ්‍යක්ෂර	සමාන

02. පහත දක්වා ඇති ව්‍යඤ්ජන අක්ෂර ඔබ ඉගෙනගත් පරිදි ප්‍රභේදවලට වෙන් කරන්න.

क ख ग
घ ङ च छ ज
झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द
ध न प फ ब भ म य व र ल
श ष स ह
अं अः

වර්ගාක්ෂර	අන්තඃස්ථ	ඌෂ්මන්	අනුස්වාරය	විසර්ගය	ඝෝෂ	අඝෝෂ	අනුනාසික

03. පහත සඳහන් සූත්‍රවලට ගැළපෙන අක්ෂර ඉදිරියෙන් ලියන්න.

ए ऐ ओ औ सन्ध्यक्षराणि	
अवर्जा नामिनः	
कुचुटुतुपुवर्गाः	
अ इ उ ऋ ऌ समानाः	
यरलवा अन्तःस्थाः	
शषसहा ऊष्माणः	
वर्णशिरो बिन्दुरनुस्वारः	
अः इति विसर्जनीयः	
मुखनासिकाभ्यामुच्चार्यमानो वर्णोनुनासिकः	

वर्णमालागीतम्।

कमलं विकसति सुन्दरसरसी
क ख ग घ ङ ॥
चटकः गायति चिव् चिव् गीतम्
च छ ज झ ञ ॥
टण् टण् नादं करोति घण्टा
ट ठ ड ढ ण ॥
तरुवर शाखाः हरिताः हरिताः
त थ द ध न ॥
पश्यत पश्यत - लघु लघु मत्स्यान्
प फ ब भ म ॥
यत्र तत्र रे चित्रपतङ्गाः
य र ल व ॥
शशकशावको धावति कूजति
श ष स ह ॥
पठन्तु सर्वे - वदन्तु सर्वे
क च ट त प ॥
क ख ग घ ङ - च छ ज झ ञ
ट ठ ड ढ ण - त थ द ध न
प फ ब भ म
य र ल व - श ष स ह
पठन्तु सर्वे - वदन्तु सर्वे
क च ट त प
कण्टे कण्टे सदैव भवतु वर्णानां माला।
मालं धृत्वा गायामः रे लल् लल् लल् ला ॥

अङ्गारः शतधौतेन मलिनत्वं न मुञ्चति।
අඞ්ගාරඃ ශතධෞතේන මලිනත්වං න මුඤ්චති
සියවරක් සේදුවත් අඟුරු සුදු නොවේ.

अर्धो घटो घोषमुपैति नूनम्।
අර්ධෝ ඝටෝ ඝෝෂමුපෛති නූනම්
නොපිරුණු කළය නිතර හඬ නගයි.

02
පාඩම
द्वितीयः पाठः।

समागमः सापगमः।

අප ඉගෙනගත් සංස්කෘත අක්ෂරමාලාව සිංහල හා පාලි භාෂා ඉගෙනීම සඳහා බෙහෙවින් ම උපකාරී වේ. අප භාවිත කරන මිශ්‍ර සිංහල හෝඩිය, පාලි හා සංස්කෘත භාෂාවල අක්ෂර එකතුවෙන් උපන් හෝඩිය ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. පාලි අක්ෂරමාලාවෙහි හා සංස්කෘත අක්ෂරමාලාවෙහි භාවිත අක්ෂරවලින් ස්වර හයක් ද ව්‍යඤ්ජන දහසයක් ද අමිශ්‍ර සිංහල හෝඩියට එකතු කිරීමෙන් මිශ්‍ර සිංහල හෝඩිය සකසාගෙන ඇත. පාලි හෝඩියේ අක්ෂර හතලිස් එකක් ද නූතන සිංහල හෝඩියේ අක්ෂර හැටක් ද ඇති බව සැලකිය යුතු ය.

සංස්කෘත, සිංහල, පාලි භාෂාවල ස්වර අකුරු සංසන්දනය

සිංහල ස්වර 18	සිංහල ශබ්දය හා රූපය	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ	ඓ	ඔ	ඕ	ඖ
සංස්කෘත ස්වර 14	සංස්කෘත ශබ්දය	අ	ආ	-	-	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ		ඒ	ඓ	-	ඕ	ඖ
	දේවනාගරී රූපය	अ	आ	–	–	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ		ए	ऐ	–	ओ	औ
පාලි 08	පාලි ශබ්දය හා රූපය	අ	ආ	-	-	ඉ	ඊ	උ	ඌ	-	-	-	-	එ	-	-	ඔ	-	-

- සිංහල භාෂාවේ ඇති ඇ, ඈ, එ, ඔ යන ස්වර සංස්කෘත භාෂාවේ ඇතුළත් නොවේ.

- පාලි භාෂාවේ ඇ, ඈ, ඍ, ඎ, ඏ, ඐ, ඓ, ඖ යන ස්වර ඇතුළත් නොවේ.

සංස්කෘත, සිංහල, පාලි භාෂාවල ව්‍යඤ්ජන අකුරු සංසන්දනය

සිංහල ව්‍යඤ්ජන 42	සිංහල ශබ්දය හා රූපය	ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ	ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ	ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ	ත	ථ	ද
		ධ	න	ප	ඵ	බ	භ	ම	ය	ර	ල	ව	ශ	ෂ	ස	හ	ළ	ෆ	
		ඟ	ඦ	ඬ	ඳ	ඹ	(අ)ං	(අ)ඃ											
සංස්කෘත ව්‍යඤ්ජන 35	සංස්කෘත ශබ්දය	ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ	ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ	ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ	ත	ථ	ද
	දේවනාගරී රූපය	क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट	ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द
	සංස්කෘත ශබ්දය	ධ	න	ප	ඵ	බ	භ	ම	ය	ව	ර	ල	ශ	ෂ	ස	හ	අ(ං)	අ(ඃ)	
	සංස්කෘත රූපය	ध	ण	प	फ	ब	भ	म	य	व	र	ल	श	ष	स	ह	अं	अ(:)	
පාලි ව්‍යඤ්ජන 33	පාලි ශබ්දය හා රූපය	ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ	ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ	ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ	ත	ථ	ද
		ධ	න	ප	ඵ	බ	භ	ම	ය	ර	ල	ව	ස	හ	ළ	(අ)ං			

- සිංහල භාෂාවේ ඇති සඤ්ඤක අක්ෂර ඟ, ඦ, ඬ, ඳ, ඹ නාගරී අක්ෂර මාලාවේ ඇතුළත් නොවේ.

- ඌෂ්මාක්ෂර ෆ අක්ෂරය හා අන්තඃස්ථ ළ නාගරී අක්ෂරමාලාවේ ඇතුළත් නොවේ.

- පාලි භාෂාවේ ශ, ෂ යන අක්ෂර ඇතුළත් නොවන අතර (අ)ඃ, ෆ, ඟ, ඦ, ඬ, ඳ, ඹ යන අක්ෂර ද ඇතුළත් ව නැත.

	සිංහල	පාලි	සංස්කෘත
ස්වර	18	08	14
ව්‍යඤ්ජන	42	33	35

ප්‍රත්‍යාහාර වර්ණමාලාව

නාගරී අක්ෂරමාලාවේ අක්ෂර සමූහයක් පමණක් වෙන්කර දැක්වීම සඳහා පමණක් භාවිත වන ක්‍රමය ප්‍රත්‍යාහාර ක්‍රමය ලෙස හැඳින් වේ. එසේ වෙන් කරනු ලබන වර්ණ සමූහයේ මුල අක්ෂරය හා අග අක්ෂරය එක් කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යාහාරය නම් කෙරෙයි. මේ සඳහා සංස්කෘත අක්ෂරමාලාව පෙළගස්වා ඇත්තේ මෙසේ ය.

प्रत्याहार अक्षरमाला ।

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ
ह य व र ल ञ ण न ङ म
झ ढ ध घ भ ज ड द ग ब
ख फ छ ठ थ च ट त क प
श ष स

ප්‍රත්‍යාහාර ක්‍රමයට අනුව අක්ෂර පෙළ ගැසෙන අයුරු අධ්‍යයනය කරමු.

හල ප්‍රත්‍යාහාරය	ह य व र ल
ඤම ප්‍රත්‍යාහාරය	ञ ण न ङ म
අබ ප්‍රත්‍යාහාරය	अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ ह य व र ल ञ ण न ङ म झ ढ ध घ भ ज ड द ग ब
හස ප්‍රත්‍යාහාරය	ह य व र ल ञ ण न ङ म झ ढ ध घ भ ज ड द ग ब ख फ छ ठ थ च ट त क प श ष स
චප ප්‍රත්‍යාහාරය	च ट त क प

සංයුක්තාක්ෂර

සංයුක්තාක්ෂර යනු බැඳි අකුරුයි. ස්වර රහිත අක්ෂර දෙකක් හෝ වැඩි ගණනක් එක ළග බැඳී සිටීම සංයුක්තාක්ෂර නමින් හැඳින්වෙයි. අක්ෂර බැඳීමේ දී පහත සඳහන් ක්‍රම අනුගමනය කළ හැකි ය.

පළමු ක්‍රමය

- ව්‍යඤ්ජන වර්ණමාලාවේ අක්ෂර 22 ක අග සිරස් රේඛාවක් යෙදේ. [स, ग, म, य.....]. එබඳු අක්ෂර සංයෝගවීමේ දී අන්තයෙහි ඇති එම සිරස් රේඛාව ඉවත් වේ.

म् + प= म्प > दम्पती   प् + त= प्त > गुप्त

ग् + न= ग्न > लग्नवेला

දෙවන ක්‍රමය

■ සිරස් රේඛාව මැද යෙදෙන අක්ෂර ද වේ. ඒවා ගණනින් [क, फ.....] දෙකකි. ඒවා බැඳීමේ දී හරහට මෙන් ම එකක් මත එකක් සිටින ලෙස ද ලිවිය යුතු වේ.

क् + क = क्क / क्क
क् + फ = क्फ

තෙවන ක්‍රමය

■ බැඳෙන මුල් ව්‍යඤ්ජනයේ සිරස් රේඛාවක් නොමැති නම් එම අක්ෂර බැඳීමේ දී එකක් මත එකක් සිටින ලෙස ලියනු ලැබේ.

द् + द = द्द   ङ् + क = ङ्क > अङ्क
ट् + ट = ट्ट

සිව්වන ක්‍රමය

■ ඇතැම් අකුරු සංයුක්ත වන විට එම අකුරුවල ස්වරූපය සම්පූර්ණයෙන් ම වෙනස් වේ.

क् + ष = क्ष > दक्ष   ज् + न = ज्ञ > ज्ञानी
त् + र = त्र > नेत्र   द् + म = द्म > पद्म

■ ව්‍යඤ්ජනයකට පූර්වයෙන් සිටින र् කාරය සංයුක්ත වීමේ දී රේඵය බවට පත්වේ. එය ලියනු ලබන්නේ අක්ෂරයෙහි කෙළවර ඇති සිරස් රේඛාව මුදුනෙනි.

र् + क = र्क > अर्क   र् + मा = र्मा > वर्मा
र् + प = र्प > दर्प   र् + मो = र्मो > धर्मो

■ ව්‍යඤ්ජනයකට පරව සිටි र කාරය රකාරාංශය බවට පත්වේ.

स् + र = स्र > स्रवति   ढ् + र = ढ्र > ओढ्र
ट् + र = ट्र > दंष्ट्रा

එකතු වීමේ දී විශේෂ රූප ගන්නා සංයුක්තාක්ෂර								
क्त ක්‍ත	क्र ක්‍ත්‍ර	क्ष ක්‍ෂ	ज्ञ ඥ	त्त ත්‍ත	त्र ත්‍ර	द्म ද්ම	द्य ද්‍ය	श्च ශ්ච
श्र ශ්‍ර	श्व ශ්ව	स्त्र ස්ත්‍ර	श्न ශ්න					
ර් හා ‘ර’ සම්බන්ධ වීමේ දී රේඵය හා රකාරාංශය යෙදෙන සංයුක්තාක්ෂර								
र्क ර්‍ක	र्ख ර්‍ඛ	र्ग ර්‍ග	र्घ ර්‍ඝ	र्च ර්‍ච	र्ज ර්‍ජ	र्ण ර්‍ණ	र्त ර්‍ත	र्थ ර්‍ථ
र्द ර්‍ද	र्ध ර්‍ධ	र्प ර්‍ප	र्भ ර්‍භ	र्म ර්‍ම	र्श ර්‍ශ	र्ष ර්‍ෂ	क्र ක්‍ර	ग्र ග්‍ර
घ्र ඝ්‍ර	ज्र ජ්‍ර	ट्र ට්‍ර	ड्र ඩ්‍ර	ठ्र ඨ්‍ර	ढ्र ඪ්‍ර	त्र ත්‍ර	द्र ද්‍ර	ध्र ධ්‍ර
प्र ප්‍ර	ब्र බ්‍ර	भ्र භ්‍ර	म्र ම්‍ර	व्र ව්‍ර	श्र ශ්‍ර	स्र ස්‍ර	ह्र හ්‍ර	

ක්‍රියාකාරකම 2.1

01. පහත දක්වා ඇති අක්ෂරවලින් සිංහල භාෂාවේ දක්නට ලැබෙන එහෙත් සංස්කෘත භාෂාවේ නොමැති අක්ෂර තෝරා නියමිත ස්ථානයේ යොදන්න.

අ ආ ඇ ඈ ඉ ඊ උ ඌ ඍ ඎ ඏ ඐ එ ඓ ඔ ඖ (අ)ං (අ)ඃ
ක ඛ ග ඝ ඞ ච ඡ ජ ඣ ඤ ට ඨ ඩ ඪ ණ ත
ථ ද ධ න ප ඵ බ භ ම ය ර ල ව ශ ෂ ස හ
ළ ෆ ඟ ඦ ඬ ඳ ඹ

සංස්කෘත භාෂාවේ දක්නට
නොමැති අකුරු

02. ප්‍රත්‍යාහාර අක්ෂරමාලාව අධ්‍යයනය කර පහත දැක්වෙන ප්‍රත්‍යාහාරවලට අයත් අකුරු නියමිත ස්ථානවල යොදන්න.

अब प्रत्याहार	हस प्रत्याहार	अल प्रत्याहार	हल प्रत्याहार
खस प्रत्याहार	चप प्रत्याहार	जम प्रत्याहार	झभ प्रत्याहार

ක්‍රියාකාරකම 2.2

01. පහත සඳහන් ඡේදය නාගරී අක්ෂර භාවිත කර ලියන්න.

උත්සවෙ, ව්‍යසනෙ දුර්භික්ෂෙ රාෂ්ට්‍රවිප්ලවෙ, දෛනන්දිනව්‍යවහාරෙ ච යඃ සහායතාං කරොති ස බන්ධුඃ භවති. යදි විශ්වෙ සර්වත්‍ර එතාදෘෂ්ටවඃ භාවඃ භවෙත් තදා විශ්වබන්ධුත්වං සම්භවති.

පරන්තු අධුනා නිඛිලෙ සංසාරෙ කලහස්‍ය අශාන්තෙඃ ච වාතාවරණම් අස්ති. මානවාඃ පරස්පරං න විශ්වසන්ති. තෙ පරස්‍ය කෂ්ටං ස්වකීයං කෂ්ටං න ගණයන්ති. අපි ච සමර්ථාඃ දෙශාඃ අසමර්ථාන් දෙශා ප්‍රති උපෙක්ෂභාවං ප්‍රදර්ශයන්ති. තෙෂාම් උපරි ස්වකීයං ප්‍රභුත්වං ස්ථාපයන්ති. සංසාරෙ සර්වත්‍ර විද්වෙෂස්‍ය, හිංසායාඃ භාවනා දෘශ්‍යතෙ. ද්වේශානාං විකාසඃ අපි අවරුද්ධඃ භවති.

ඉයං මහතී අවශ්‍යතා වර්තතෙ යත් එකඃ දෙශඃ අපරෙණ දෙශෙන සහ නිර්මලෙන හෘදයෙන බන්ධුතායාඃ ව්‍යවහාරං කුර්යාත්. විශ්වස්‍ය ජනෙෂු ඉයං භාවනා අවශ්‍යකී. තතඃ විකසිතාවිකසිතයොඃ දෙශයොඃ මධ්‍යෙ ස්වස්ථා සපඨාඃ භවිෂ්‍යති. සර්වෙ දෙශාඃ ඥානවිඥානයොඃ ක්ෂෙත්‍රෙ මෛත්‍රීභාවනයා සහයොගෙන ච සමෘද්ධිං ප්‍රාප්තුං සමර්ථාඃ භවිෂ්‍යන්ති.

සූර්යස්‍ය චන්ද්‍රස්‍ය ච ප්‍රකාශඃ සර්වත්‍ර සමානරූපෙණ ප්‍රසරති. ප්‍රකෘතිඃ අපි සර්වේෂු සමභාවෙන ව්‍යවහරති. තස්මාත් අස්මාභිඃ සර්වෙ පරස්පරං වෛරභාවම් අපහාය විශ්වබන්ධුත්වං ස්ථාපනීයම්.

02. ඉහත සඳහන් ඡේදය අධ්‍යයනය කර පහත වගුව සම්පූර්ණ කරන්න. වචනයේ අදාළ අක්ෂරය යටින් ඉරක් අඳින්න.

මහාප්‍රාණාක්ෂර සහිත වචන	අන්තඃස්ථාක්ෂර සහිත වචන	ඌෂ්මාක්ෂර සහිත වචන	අනුස්වාරය සහිත වචන	වර්ගාන්තාක්ෂර සහිත වචන

ක්‍රියාකාරකම 2.3

01. සංයුක්තාක්ෂර පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කර පහත සඳහන් වගුව පුරවන්න.

රකාරාංශය යෙදී සංයුක්ත වන අක්ෂර	රේඵය යෙදී සංයුක්ත වන අක්ෂර	සංයුක්ත වීමේ දී විශේෂ රූප ගන්නා අක්ෂර

आपत्काले च कष्टेऽपि नोत्साहस्त्यज्यते बुधैः।
ආපත්කාලේ ච කෂ්ටේ පි නෝත්සාහස්ත්‍යජ්‍යතේ බුධෛඃ
විපතේදී ත් දුකෙහිදී ත් නුවණැත්තන් උත්සහය අත් නොහරිනු ලැබේ.

आपत्काले तु संप्राप्ते यन्मित्रं मित्रमेव तत्।
ආපත්කාලේ තු සංප්‍රාප්තේ යන්මිත්‍රං මිත්‍රමේව තත්
විපතේ දී සිටින මිතුරා නියම මිතුරා වේ.

आरब्धा ह्यसमाप्तैव किं धीरैस्त्यज्यते क्रिया।
ආරබ්ධා හ්‍යසමාප්තෛව කිං ධීරෛස්ත්‍යජ්‍යතේ ක්‍රියා
ධෛර්‍යවන්තයෝ අරඹන ලද කටයුත්ත අවසන් නොකොට අත් හරිත් ද?

03
පාඩම
तृतीयः पाठः ।

धर्मात् प्रभवते सुखम् ।

විභක්ති යනු බෙදීම යන්නයි. සංස්කෘත භාෂාවේ එබඳු බෙදීම් හතක් හමු වේ. ප්‍රථමා (පළමු), ද්විතීයා (දෙවැනි), තෘතීයා (තෙවැනි), චතුර්ථී (සිව්වෙනි), පඤ්චමී (පස්වෙනි), ෂෂ්ඨී (හයවෙනි), සප්තමී (හත්වෙනි) යනුවෙන් ඒවා වර්ග කෙරේ. ආලපන යනු ප්‍රථමා විභක්තියෙහි උපවිභක්තියකි.

ස්වරාන්ත නාම

ස්වර අක්ෂරවලින් කෙළවර වන නාම ප්‍රධාන පියවර කිහිපයක් ඔස්සේ හදාරමු.

පළමු පියවර

अ इ उ හා ऋ යන අක්ෂරවලින් කෙළවර වන නාම, බොහෝ විට පුරුෂලිංගික වේ.

උදාහරණ:-

अकारान्त	अज - गज - अग्रज - अनुज - बालक सारमेय - बिडाल - विहग - शुक - मधुप व्याघ्र - सिंह - वृक्ष - सूर्य - चन्द्र
इकारान्त	मुनि - कपि - रवि - कवि - अहि - असि
उकारान्त	गुरु - साधु - भानु - राहु - केतु
ऋकारान्त	पितृ - भ्रातृ
	शास्तृ

පහත වගුව ඇසුරෙන් ඉහත ශබ්ද වරනගමු.

एकवचन						
	विभक्ति	अ	इ	उ	ऋ	सूत्र
०१.	प्रथमा	:	:	:	आ	
०२.	द्वितीया	म्	म्	म्	र / म्	म्
०३.	तृतीया	एन	ना	ना	त्रा	एन नाना त्रा
०४.	चतुर्थी	आय	ये	वे	ए	आय ये वे ए
०५.	पञ्चमी	आत्	एः	ओः	उः	आत् एः ओः उः
०६.	षष्ठी	स्य	एः	ओः	उः	स्य एः ओः उः
०७.	सप्तमी	ए	औ	औ	रि	ए औ रि

ක්‍රියාකාරකම 1

අභ්‍යාසය 1

- ඉහත වගුවේ එක හා සමාන ප්‍රත්‍යය රූප යෙදෙන ස්ථාන නම් කරන්න.

උදාහරණ:-

	विभक्ति	अग्रज	मुनि	गुरु	पितृ
०१.	प्रथमा	अग्रजः	मुनिः	गुरुः	पितरः
०२.	द्वितीया	अग्रजम्	मुनिम्	गुरुम्	पितरम्
०३.	तृतीया	अग्रजेन	मुनिना	गुरुणा	पित्रा
०४.	चतुर्थी	अग्रजाय	मुनये	गुरवे	पित्रे
०५.	पञ्चमी	अग्रजात्	मुनेः	गुरोः	पितुः
०६.	षष्ठी	अग्रजस्य	मुनेः	गुरोः	पितुः
०७.	सप्तमी	अग्रजे	मुनौ	गुरौ	पितरि

අභ්‍යාසය 2

- ඉහත වගුව ඇසුරෙන් පහත වගුවේ හිස්තැන් පුරවන්න.

	विभक्ति	बिडाल	कपि	साधु	भ्रातृ
०१.	प्रथमा	बिडालः		साधुः	भ्रातरः
०२.	द्वितीया				भ्रातरम्
०३.	तृतीया		कपिना		
०४.	चतुर्थी	बिडालाय		साधवे	
०५.	पञ्चमी	बिडालात्		साधोः	
०६.	षष्ठी		कपेः		भ्रातुः
०७.	सप्तमी				भ्रातरि

අභ්‍යාසය 3

- පහත වගුව අධ්‍යයනය කර එක හා සමාන රූප ඇති අවස්ථා නම් කරන්න.

द्विवचन						
	विभक्ति	अ	इ	उ	ऋ	सूत्र
०१.	प्रथमा	औ	ई	ऊ	रौ	ई / ऊ / औ
०२.	द्वितीया	औ	ई	ऊ	रौ	ई / ऊ / औ
०३.	तृतीया	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्
०४.	चतुर्थी	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्
०५.	पञ्चमी	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्
०६.	षष्ठी	योः	योः	वोः	त्रोः	ओः
०७.	सप्तमी	योः	योः	वोः	त्रोः	ओः

ක්‍රියාකාරකම 2

द्विवचन						
	विभक्ति	*बडाल*	*कपि*	*साधु*	*भ्रातृ*	*सूत्र*
०१.	प्रथमा	बिडालौ	कपी	साधू	भ्रातरौ	औ
०२.	द्वितीया	बिडालौ	कपी	साधू	भ्रातरा	औ
०३.	तृतीया	बिडालाभ्याम्	कपिभ्याम्	साधुभ्याम्	भ्रातृभ्याम्	भ्याम्
०४.	चतुर्थी	बिडालाभ्याम्	कपिभ्याम्	साधुभ्याम्	भ्रातृभ्याम्	भ्याम्
०५.	पञ्चमी	बिडालाभ्याम्	कपिभ्याम्	साधुभ्याम्	भ्रातृभ्याम्	भ्याम्
०६.	षष्ठी	बिडालयोः	कप्योः	साध्वोः	भ्रात्रोः	ओः
०७.	सप्तमी	बिडालयोः	कप्योः	साध्वोः	भ्रात्रोः	ओः

අභ්‍යාසය 4

- ඉහත වගුව ඇසුරෙන් පහත වගුවේ හිස්තැන් සම්පූර්ණ කරන්න.

द्विवचन					
	विभक्ति	*अग्रज*	*मुनि*	*गुरु*	*पितृ*
०१.	प्रथमा	अग्रजौ	मुनी		
०२.	द्वितीया			गुरू	
०३.	तृतीया	अग्रजाभ्याम्			पितृभ्याम्
०४.	चतुर्थी		मुनिभ्याम्		
०५.	पञ्चमी			गुरुभ्याम्	
०६.	षष्ठी		मुन्योः		पित्रोः
०७.	सप्तमी	अग्रजयोः		गुर्वोः	

ක්‍රියාකාරකම 3

बहुवचन						
	विभक्ति	अ	इ	उ	ऋ	सूत्र
०१.	प्रथमा	आः	यः	वः	रः	आयवरः
०२.	द्वितीया	आन्	ईन्	ऊन्	तॄन्	x न्
०३.	तृतीया	ऐः	भिः	भिः	भिः	एः / भिः
०४.	चतुर्थी	एभ्यः	भ्यः	भ्यः	भ्यः	भ्यः
०५.	पञ्चमी	एभ्यः	भ्यः	भ्यः	भ्यः	भ्यः
०६.	षष्ठी	आनाम्	नाम्	नाम्	नाम्	नाम्
०७.	सप्तमी	एषु	षु	षु	षु	षु

අභ්‍යාසය 5

- ඉහත වගුවේ සමාන රූප යෙදී ඇති අවස්ථා වෙන් කර දක්වන්න.
- ඉහත වගුව ඇසුරෙන් පහත වගුවේ හිස්තැන් පුරවන්න.

बहुवचन						
	विभक्ति	बिडाल	कपि	साधु	पितृ	सूत्र
०१.	प्रथमा	बिडालाः		साधवः		आयवरः
०२.	द्वितीया		कपीन्		पितॄन्	x न्
०३.	तृतीया	बिडालैः		साधुभिः		एः / भिः
०४.	चतुर्थी		कपिभ्यः			भ्यः
०५.	पञ्चमी	बिडालेभ्यः			पितृभ्यः	भ्यः
०६.	षष्ठी		कपीनाम्		पितॄणाम्	नाम्
०७.	सप्तमी	बिडालेषु		साधुषु		षु

පුනරීක්ෂණ

अ इ उ ऋ - पुरुषलिङ्गिक			
विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमा	ः / आ	औ / ई / ऊ	आयवरः
द्वितीया	म्	औ / ई / ऊ	ध न्
तृतीया	एन नाना त्रा	भ्याम्	एः / भिः
चतुर्थी	आय ये वे ए	भ्याम्	भ्यः
पञ्चमी	आत् एः ओः उः	भ्याम्	भ्यः
षष्ठी	स्य एः ओः उः	ओः	नाम्
सप्तमी	ए औ रि	ओः	षु

स्वरान्त - स्त्रीलिङ्गिकनाम

आ ई ऊ යන දීර්ඝ ස්වරවලින් අවසන් වෙන නාම, බොහෝ විට ස්ත්‍රීලිංගික වේ.

आकारान्त	माला - शाला - लङ्का - गंगा - वनिता - कन्या
ईकारान्त	नदी - देवी - कुमारी
ऊकारान्त	वधू

අභ්‍යාසය 6

- वनिता ශබ්දයට පහත සඳහන් ප්‍රත්‍යය එකතු කර නැවත ලියන්න.

	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१.	प्रथमा	x	ए	xः
०२.	द्वितीया	x म्	ए	xः
०३.	तृतीया	वनितया	x भ्याम्	xभिः
०४.	चतुर्थी	x यै	x भ्याम्	xभ्यः
०५.	पञ्चमी	x याः	x भ्याम्	x भ्यः
०६.	षष्ठी	x याः	वनितयोः	x नाम्
०७.	सप्तमी	x याम्	वनितयोः	x सु

අභ්‍යාසය 7

- ඉහත වගුව ඇසුරෙන් **माला** ශබ්දය සියලු විභක්තීන් හි වරනගන්න.

අභ්‍යාසය 8

- සංස්කෘතයට පරිවර්තනය කරන්න.

1. වනිතාවෝ .... 2. ශාලාවෙහි ....

3. මල්මාලාවලින් .... 4. කන්‍යාවට ....

5. වනිතාවන්ගේ .... 6. කන්‍යාවන් කෙරෙහි ....

7. ගංගාවන්හි .... 8. වැල් දෙකෙන් ....

9. ශාලා දෙකෙහි .... 10. කන්‍යාවන් විසින් ....

- පහත රූපයන්ට අදාළ විභක්තිය ලියන්න.

१. मालाम् .... २. कन्याभिः ....

३. लतया .... ४. लङ्कायाम् ....

५. कन्यानाम् .... ६. लतासु ....

७. मालयोः .... ८. गङ्गासु ....

९. वनिताः .... १०. मालाभ्याम् ....

ईकारान्त - ऊकारान्त ශබ්ද

	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१.	प्रथमा	x	औ	यः / वः
०२.	द्वितीया	x म्	औ	x ः
०३.	तृतीया	या / वा	x भ्याम्	x भिः
०४.	चतुर्थी	x यै / वै	x भ्याम्	x भ्यः
०५.	पञ्चमी	x याः/ वाः	x भ्याम्	x भ्यः
०६.	षष्ठी	x याः/ वाः	ओः	x नाम्
०७.	सप्तमी	x याम् / वाम्	ओः	x षु

ईकारान्त ශබ්දවල දී තෘතීයා ඒකවචනයෙහි සිට සප්තමී ඒකවචනය දක්වා යෙදෙන රූප, **ऊकारान्त** වල දී **वा - वै - वाः - वाः - वाम्** ලෙස යෙදේ. ඉහත වගුව ආශ්‍රයෙන් **नदी** හා **वधू** ශබ්දයන්හි ඒකවචන රූප ලියමු.

ई	ऊ	
नद्या	वध्वा	आ
नद्यै	वध्वै	ऐ
नद्याः	वध्वाः	आः
नद्याः	वध्वाः	आः
नद्याम्	वध्वाम्	आम्

අභ්‍යාසය 9

- **कुमारी** හා **देवी** යන ශබ්දයන්හි එකවචන රූප ලියන්න.
- **नदी** හා **वधू** ශබ්ද වරනැගීමෙහි ඇති සමාන රූප යෙදෙන අවස්ථා වගුගත කරන්න.

आ - ई - ऊ				
	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१.	प्रथमा	x	ए /औ	यः / वः
०२.	द्वितीया	x म्	ए /औ	x ः
०३.	तृतीया	आ	x भ्याम्	x भिः
०४.	चतुर्थी	ऐ	x भ्याम्	x भ्यः
०५.	पञ्चमी	आः	x भ्याम्	x भ्यः
०६.	षष्ठी	आः	ओः	x नाम्
०७.	सप्तमी	आम्	ओः	x षु

ऋकारान्त स्त्रीलिङ्ग

मातृ - स्वसृ - दुहितृ යනාදි ශබ්ද ස්ත්‍රීලිංගික ඍකාරාන්ත ශබ්ද වේ. ඒවා පුරුෂලිංගික ඍකාරාන්ත **पितृ - भ्रातृ** ආදි ශබ්ද ලෙස ම වරනැගේ. ලිංගද්වය අතර ඇත්තේ එක ම වෙනසකි.

	द्वितीया विभक्ति		
पुरुषलिङ्गिक	पितरम्	पितरौ	पितॄन्
स्त्रीलिङ्गिक	मातरम्	मातरौ	मातॄः

අභ්‍යාසය 10

- පහත සඳහන් **मातृ** ශබ්දයෙහි හිස්තැන් පුරවන්න.
- ඒ හිස්තැන්වල රූපයන්හි සිංහල අර්ථ ලියන්න.

मातृ				
	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१.	प्रथमा			
०२.	द्वितीया	मातरम्		
०३.	तृतीया	मात्रा		मातृभिः
०४.	चतुर्थी			
०५.	पञ्चमी			
०६.	षष्ठी		मात्रोः	
०७.	सप्तमी	मातरि		मातृषु

स्वरान्त - नपुंसकलिङ्गिकनाम

अकारान्त	पुस्तक - पीठ - पुष्प - पात्र - नेत्र - भाजन - गृह - वन
इकारान्त	ශබ්ද සොයා ලියන්න.
उकारान्त	ශබ්ද සොයා ලියන්න.

अकारान्त - पुष्प

पुष्प				
	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१.	प्रथमा	पुष्पम्	पुष्पे	पुष्पाणि
०२.	द्वितीया	पुष्पम्	पुष्पे	पुष्पाणि
०३.	तृतीया සිට सप्तमी	සෙසු රූප පුරුෂලිංගයෙහි මෙනි		

අභ්‍යාසය 11

- සුදුසු පරිදි හිස්තැන් පුරවන්න.

	द्वितीया एकवचन	तृतीया बहुवचन	चतुर्थी द्विवचन	पञ्चमी एकवचन	षष्ठी बहुवचन	सप्तमी एकवचन
नेत्र						
पात्र						
गृह						
पीठ						
पुस्तक						

उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम्।
උදාරචරිතානාං තු වසුධෛව කුටුම්බකම්
උතුම් චරිත ඇත්තවුනට මුළු ලොව එක ම පවුලකි.

उद्यमेन हि सिद्ध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः।
උද්‍යමේන හි සිද්ධ්‍යන්ති කාර්යානි න මනෝරථෛඃ
කටයුතු සිදුවන්නේ උත්සාහයෙනි. මනදොලින් සිදු නොවේ.

उपदेशो हि मूर्खाणां प्रकोपाय न शान्तये।
උපදේශෝ හි මූර්ඛාණාං ප්‍රකෝපාය න ශාන්තයේ
මෝඩයන්ට උපදෙස් දීම ඔවුන්ගේ කෝපය පිණිස වේ සැනසුම පිණිස නොවේ.

04
පාඩම
चतुर्थः पाठः ।

अपि सर्वं कुशलम् ।

හලන්ත හෙවත් හසාන්ත යනු ව්‍යඤ්ජන අක්ෂරවලින් කෙළවර වන නාමයන්ය. ව්‍යඤ්ජන අක්ෂර 33න් ද අන්ත වන ශබ්ද විරල ය. බහුල ව භාෂාවේ භාවිත වනුයේ क् - ख् - च् - ज् - त् - द् - ध् - न् - र् - व् - भ् - स् - श् යනාදි ව්‍යඤ්ජන අක්ෂරවලින් කෙළවර වන ශබ්දයන්ය. හසාන්ත ශබ්ද ද ස්ත්‍රීලිංගික, පුරුෂලිංගික හා නපුංසක ලිංගික වශයෙන් ලිංගත්‍රයෙහි ම යෙදේ.

पुरुषलिङ्ग	पुंस् - चित्रलिख् - भिषज् - मरुत् - गुणवत् - राजन् - विद्वस् - द्विपाद्
स्त्रीलिङ्ग	वाच् - सरित् - समिध् - सम्पद् - विपद् - क्षुध् - द्वार्
नपुंसकलिङ्ग	सर्वशक् - सुवाच् - असृज् - सद्मन् - वार् - मनस् - आयुष्

හලන්ත ශබ්ද වරනැගීමේ දී බොහෝ වෙනස්කම් ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචනයෙහි පමණක් දක්නට ලැබේ.

हसान्त	
	प्रथमाविभक्ति एकवचन
क् - ख् - च् - ज् අන්ත ශබ්ද	क्
त् - द् - ध्	त्
र्	ः
व् - भ्	प्

අභ්‍යාසය 01

01. පහත ශබ්දයන්හි ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචන රූප ලියන්න.

चित्रलिख् - भिषज् - मरुत् - सरित् - द्विपाद्
जलमुच् - सुवाच् - वणिज् - विपद् - समिध् - द्वार्

හලන්ත ශබ්ද අතර न् කාරාන්ත ශබ්දයන්හි ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචනයේ අන්තයෙහි ඇති न් ලොප් වේ. එසේ ම ඊට පෙර ඇති අක්ෂරය දීර්ඝ වේ.

උදාහරණ:-

राजन् - राजा
आत्मन् - आत्मा

අභ්‍යාසය 02

- महिमन् - ब्रह्मन् - तक्षन् - करिन् - दण्डिन् - धनिन् - हस्तिन् - विद्यार्थिन् යන ශබ්දයන්හි ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචන රූප ලියන්න.

स् කාරාන්ත ශබ්ද වරනැගීම ද සුවිශේෂ වේ. विद्वस् ශබ්දය, विद्वान् ලෙස ද पुंस् ශබ්දය, पुमान् ලෙස ද ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචනයෙහි වරනැගේ.

ලිංගත්‍රයෙහි ම පහත සඳහන් ස්ථානයන්හි එක හා සමාන ප්‍රත්‍යය භාවිත වේ.

एकवचन			
द्वितीया	अम्	मरुतम्	भिषजम्
तृतीया	आ	मरुता	भिषजा
चतुर्थी	ए	मरुते	भिषजे
पञ्चमी	अः	मरुतः	भिषजः
षष्ठी	अः	मरुतः	भिषजः
सप्तमी	इ	मरुति	भिषजि

අභ්‍යාසය 03

- ඉහත රටාවට අනුව පහත ශබ්දයන්හි ද්විතීයාවෙහි සිට සප්තමී දක්වා ඒකවචන රූප ලියන්න.

चित्रलिख् - भिषज् - मरुत् - गुणवत् - द्विपाद् - जलमुच् - सुवाच् - वणिज् - विपद् - द्वार्

- උදාහරණ රටාවට අනුව හිස්තැන් පුරවන්න.

		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
			औ	अः
०१.	मरुत्	✓	मरुतौ	मरुतः
०२.	वाच्	✓		
०३.	विपद्	✓		
०४.	सरित्	✓		
०५.	द्विपाद्	✓		
०६.	समिध्	✓		
०७.	द्वार्	✓		

- උදාහරණ රටාවට අනුව හිස්තැන් පුරවන්න.

	द्वितीयाविभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
		अम्	औ	अः
०१.	मरुत्	मरुतम्	मरुतौ	मरुतः
०२.	वाच्			
०३.	चित्रलिख्			

०४.	सरित्			
०५	द्विपाद्			
०६.	समिध्			
०७.	द्वार्			
०८.	भिषज्			
०९	सर्वशक्			
१०.	विपद्			

स् කාරාන්ත - **विद्वस्** හා **पुंस्** ශබ්දයන්හි ද්විතීයා විභක්ති බහුවචන රූප **विदुषः** - **पुंसः** යනාදි ලෙස සිටී. **राजन्** ශබ්දයෙහි **राज्ञः** ලෙස විශේෂ රූපයක් ගනී. විශේෂයෙන් ද්විතීයා විභක්ති බහුවචනය සඳහා භාවිත වනුයේ පඤ්චමී හෝ ෂෂ්ඨී ඒකවචන රූප ම වේ.

विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
तृतीया	आ	भ्याम्	भिः
चतुर्थी	ए	भ्याम्	भ्यः
पञ्चमी	अः	भ्याम्	भ्यः
षष्ठी	अः	ओः	आम्
सप्तमी	इ	ओः	सु / षु

හසාන්ත ශබ්දයන්හි තෘතීයාවෙහි සිට ද්විවචන රූප සාධනයේ දී පහත පරිදි අක්ෂර වෙනස් වේ.

क् - ख् - च् - ज्	→	ग्
त् - ध्	→	द्
न्	→	(न् ලොප් වේ.)
र्	→	र्

අභ්‍යාසය 04

- ඉහත රීතීන්ට අනුව පහත දී ඇති වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

	तृतीया द्विवचन	चतुर्थी बहुवचन	पञ्चमी द्विवचन	षष्ठी बहुवचन	सप्तमी द्विवचन
सर्वशक्					
भिषज्					
मरुत्					
राजन्					
वाच्					
सरित्					
सम्पद्					
द्वार्					
द्विपाद्					
समिध्					

हसान्त - नपुंसकलिङ्गिकनाम

विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमा	x	x ई	इकार सहित - अम - आदेश
द्वितीया	ඉහත ප්‍රත්‍යය ම යෙදේ.		
තෘතීයාවෙහි සිට සෙසු රූප පුරුෂලිංගයෙහි මෙනි.			

අභ්‍යාසය 05

- උදාහරණයට අනුව හිස්තැන් පුරවන්න.

सर्वशक्	–	सर्वशक्	सर्वशकी	सर्वशङ्कि
असृज्	–	असृज्	....	असृञ्जि
सुवाच्	–	....	....	....
हरित्	–	....	....	....
मुञ्चत्	–	....	....	....
चरत्	–	....	....	....

පුනරීක්ෂණ

- පහත ශබ්දයන්හි ද්විතීයා විභක්ති බහුවචන රූපය ලියන්න.

वृक्ष – रवि – भानु – दुहितृ – जामातृ – कर्तृ – पुस्तक – देवी – गङ्गा – वधू

- පහත සඳහන් ශබ්දයන්හි විභක්තිය හා වචනය ලියන්න.

अग्रजैः – मुनीनाम् – धेन्वै – पुत्रेभ्यः – शुकम् – देव्यः – लतायाम् – भान्वोः – बिडालेषु – वधूः

- සුදුසු පරිදි හිස්තැන් පුරවන්න.

		प्रथमा एकवचन	द्वितीया बहुवचन	तृतीया एकवचन	चतुर्थी बहुवचन	सप्तमी एकवचन
सुवाच्	–	....	....	....	....	....
द्विपाद्	–	....	....	....	....	....
राजन्	–	....	....	....	....	....
समिध्	–	....	....	....	....	....
सर्वशक्	–	....	....	....	....	....
मरुत्	–	....	....	....	....	....

द्वार् - ....

ब्रह्मन् - ....

असृज् - ....

भिषज् - ....

विद्वस् - ....

पुंस् - ....

उष्णो दहति चाङ्गारः शीतः कृष्णायते करम्।

උෂ්ණෝ දහති චාඞ්ගාරඃ ශීතඃ කෘෂ්ණායතේ කරම්

උණුසුම්කල අඟුරු අත දවයි. සිසිල් වූ අඟුරු අත කළු කරයි.

कणशः क्षणशश्चैव विद्यामर्थं च साधयेत्।

කණශඃ ක්‍ෂණශශ්චෛව විද්‍යාමර්ථං ච සාධයේත්

ටිකෙන් ටික සතෙන් සතේ ශාස්ත්‍රය හා ධනය උපයා ගන්නේ ය.

कः परः प्रियवादिनाम्?

කඃ පරඃ ප්‍රියවාදිනාම් ?

ප්‍රියකථා ඇත්තවුන්ට පිටස්තරයකු වන්නේ කවරෙක් ද?

05
පාඩම
पञ्चमः पाठः ।

अस्ति कश्चिद्वाग्विशेषः ?

වර්තමාන කාලය ලට් (පරස්මෛපද)

වර්තමාන කාලය සඳහා සංස්කෘත භාෂාවෙහි ඇති එක ම විභක්තිය මෙය යි. දැන් සිදුවන ක්‍රියා වර්තමාන ක්‍රියා නමින් හැඳින් වේ. සංස්කෘත භාෂාවේ 'ලට්' ලකාරයෙන් දැක්වෙන්නේ වර්තමාන ක්‍රියාපදයි.

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ति	तः	न्ति	पठति	पठतः	पठन्ति
मध्यम	सि	थः	थ	पठसि	पठथः	पठथ
उत्तम	मि	वः	मः	पठामि	पठावः	पठामः

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	පාඩම් කරයි	(දෙදෙන) පාඩම් කරත්	පාඩම් කරති
මධ්‍යමපුරුෂ	පාඩම් කරහි	(දෙදෙන) පාඩම් කරහු	පාඩම් කරහු
උත්තමපුරුෂ	පාඩම් කරමි	(දෙදෙන) පාඩම් කරමු	පාඩම් කරමු

වර්තමාන කාලය ලට් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ते	एते	न्ते	भाषते	भाषेते	भाषन्ते
मध्यम	से	एथे	ध्वे	भाषसे	भाषेथे	भाषध्वे
उत्तम	ए	वहे	महे	भाषे	भाषावहे	भाषामहे

පරස්මෛපදයෙහි හා ආත්මනේපදයෙහි ආඛ්‍යාතයන් යෙදෙන නොයෙදෙන ආකාරය හඳුනා ගනිමු.

१. बालिका ओदनं पचति । / बालिका भक्तं पचते । (ගැහැණු ළමයා බත් උයයි.)

२. याचकः अन्नं याचति । / याचकः अन्नं याचते । (යාචකයා කෑම ඉල්ලයි.)

३. छात्रः गृहकार्यं करोति । / छात्रः गृहकार्यं कुरुते । (සිසුවා ගෙදර වැඩ කරයි.)

पच्	>	पचति । / पचते ।	(පිසයි)
लिख्	>	लिखति । ~~लिखते ।~~	(ලියයි)
चल्	>	चलति । ~~चलते ।~~	(ඇවිදියි)
याच्	>	याचति । / याचते ।	(ඉල්ලයි)
पठ्	>	पठति । ~~पठते ।~~	(හදාරයි)
लभ्	>	~~लभति ।~~ लभते ।	(ලබයි)

ක්‍රියාකාරකම 01

01. ඉහතින් දැක්වුණු ලට් ලකාරයට අනුව පහත ක්‍රියාපද වරනගමු.

अटति - ඇවිදියි	अस्यति - විසිකරයි	इच्छति - කැමතිවෙයි	कथयति - කියයි
चलति - සෙලවෙයි	क्षाम्यति - කමාකරයි	कृन्तति - කපයි	पूजयति - පුදයි
जीवति - ජීවත්වෙයි	नश्यति - නැසෙයි	क्षिपति - විසිකරයි	छादयति - සඟවයි
रक्षति - රකියි	शाम्यति - සංසිඳෙයි	लिम्पति - පාටකරයි	भूषयति - සරසයි
व्रजति - යයි	शुष्यति - වියළෙයි	विशति - පිවිසෙයි	प्रीणयति - පිණවයි
शंसति - පසසයි	नृत्यति - නටයි	सिञ्चति - ඉසියි	क्षालयति - සෝදයි
चुम्बति - සිඹියි	श्रुणोति - අසයි	सृजति - මවයි	पृच्छति - විචාරයි
जल्पति - දොඩමළුවෙයි	मुष्णाति - සොරකම් කරයි	वर्णयति - වර්ණනා කරයි	पालयति - පාලනය කරයි
पुनाति - පවිත්‍ර කරයි	गृह्णाति - ගණියි	जानाति - දනියි	बध्नाति - බඳියි
प्रीणाति - පිණවයි	लुनाति - සිඳියි	करोति - කරයි	अश्नाति - අනුභව කරයි

අභ්‍යාසය 01

01. ඡේදයේ වරහන් තුළ ඇති සිංහල ක්‍රියාපදයට අනුව ලට් ලකාර ක්‍රියා රූපවලින් හිස්තැන් පුරවන්න.

मम विद्यालयः।

मम विद्यालयः अतिविशालः। अस्माकं विद्यालये सहस्रं छात्राः पठन्ति। तत्र ते परस्परम् आनन्देन ....। (मिल् - හමුවෙත්) छात्राः पुस्तकानि लेखन्याः च विद्यालयं................। (नय् - ගෙනයත්) आदौ छात्राः बुद्धवन्दनं कुर्वन्ति गुरुं च ....। (प्र + नम् - වදිත්) ततः अध्यापकः विविधान् विषयान् फलके ....। (लिख् - ලියත්) शतं अद्यापकाः अद्यापिका च कार्यं ....। (कृ - කරත්) अस्माकं विद्यालये विशालं क्रीडाक्षेत्रम् ....। (अस् - ඇත) ते क्रीडाक्षेत्रे क्रीडन्ति। केचित् छात्राः कन्दुकेन ....। (क्रीड् - ක්‍රීඩාකරත්) अन्ये धावन्ति अपरे च ....। (उत् + पत् - උඩපනිත්) अध्यापकाः च मार्गदर्शनं कुर्वन्ति। अस्माकं विद्यालये विशालः पुस्तकालयः अपि अस्ति। तत्र ते तूष्णीम् ....। (पठ् - ඉගෙනගනිත්) अस्माकं विद्यालये उपवनम् अस्ति। तत्र अनेकानि पुष्पाणि ....। (अस् - වෙත්) मालाकारः उपवनं................। (रक्ष् - රකී) वयम् उपवने अन्यैः छात्रैः सह पाठं ....। (पठ् - පාඩම් කරමු) व्यायामः कुर्मः क्रीडामः च।

අභ්‍යාසය 02

01. හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन	ඒක වචන	ද්විවචන	බහු වචන
प्रथमपुरुष	करोति			කරයි		
मध्यमपुरुष		कुरुथः			දෙදෙනෙක් කරහු	
उत्तमपुरुष			कुर्मः			කරමු

අභ්‍යාසය 03

01. පහත දැක්වෙන ක්‍රියාපදවල පුරුෂය, වචනය හා තේරුම ලියන්න.

		පුරුෂය	වචනය	තේරුම
१. गच्छति	–	प्रथम	एक	යයි
२. यच्छन्ति	–	…………………	…………………	…………………
३. जयसि	–	…………………	…………………	…………………
४. दशतः	–	…………………	…………………	…………………
५. जिघ्रामः	–	…………………	…………………	…………………
६. विशतः	–	…………………	…………………	…………………
७. हरथः	–	…………………	…………………	…………………
८. गायामि	–	…………………	…………………	…………………
९. कर्षावः	–	…………………	…………………	…………………
१०. राजन्ति	–	…………………	…………………	…………………

අභ්‍යාසය 04

01. ලට් ආත්මනේපද ක්‍රියා රූපවලින් හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	लभते				वर्धते		
मध्यमपुरुष		लभेथे					वर्धध्वे
उत्तमपुरुष			लभामहे			वर्धावहे	

අභ්‍යාසය 05

01. ලට් ආත්මනේ ක්‍රියාපද යොදා හිස්තැන් පුරවන්න.

१. दरिद्रः कष्टं ………….. । सह् - (දිළින්දා දුක් උසුලයි.)

२. वृक्षः वातेन ………….. । कम्प् - (ගස සුළඟින් සෙලවෙයි.)

३. कीटः सस्यं ………….. । बाध् - (පණුවා ගොයමට බාධා කරයි.)

४. छात्रौ श्लोकं ………….. । भाष् - (ශිෂ්‍යයෝ දෙදෙනා ශ්ලෝකයක් කියත්.)

५. आचार्यः चतुरान् छात्रान् ………….. । सेव् - (ගුරුවරයා දක්ෂ සිසුන් ඇසුරු කරයි.)

අතීතකාලය ලඞ් (පරස්මෛපද)

අතීතයේ කළ ක්‍රියාවක් හඟවනු පිණිස යෙදෙන ක්‍රියාපද අතීත ආඛ්‍යාත යනුවෙන් හැඳින්වේ. අතීත ආඛ්‍යාත තුන් වර්ගයක් ම සංස්කෘත භාෂාවේ භාවිත වේ.

1. අනද්‍යතනාතීත 'ලඞ්' - ඊයේ පටන් ගෙවීගිය අතීතය
2. භූතෙ 'ලුඞ්' - නුදුරු (එදින ම සිදු වූ) අතීතය
3. පරොක්ෂා 'ලිට්' - පෙර නොදුටු විරූ අතීතය

සංස්කෘත භාෂාවේ බහුල ව ම යෙදෙන අතීත ලකාරය වන්නේ **අනද්‍යතනාතීත** 'ලඞ්' ලකාර ආඛ්‍යාතයයි. ඊයේ පටන් ගෙවී ගිය කාලය තුළ සිදු කළ ක්‍රියාවක් දැක්වීමේ දී මෙම ආඛ්‍යාතය යොදනු ලබයි. (අනද්‍යතනාතීත > න + අද්‍යතන + අතීත > අද නොවූ අතීත) මෙම පාඩමේ දී ඔබේ අවධානයට යොමු කරනුයේ බහුල ව භාවිත වන **අනද්‍යතනාතීත** 'ලඞ්' ලකාර ආඛ්‍යාතය පිළිබඳ ව පමණි.

වර්තමාන ලට්   අතීත 'ලඞ්'

गच्छति। (යයි)   अ + गच्छ + त्   अगच्छत्। - (ගියේ ය.)
पतति। (වැටෙයි)   अ + पत + त्   अपतत्। - (වැටුණේ ය.)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	त्	ताम्	अन्	अपठत्	अपठताम्	अपठन्
मध्यम	स् (:)	तम्	त	अपठः	अपठतम्	अपठत
उत्तम	अम्	व	म	अपठम्	अपठाव	अपठाम

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	පාඩම් කළේ ය	(දෙදෙන) පාඩම් කළෝ ය	පාඩම් කළෝ ය/කළහ
මධ්‍යමපුරුෂ	පාඩම් කළෙහි	(දෙදෙන) පාඩම් කළෙහු	පාඩම් කළෙහු
උත්තමපුරුෂ	පාඩම් කළෙමි	(දෙදෙන) පාඩම් කළෙමු	පාඩම් කළෙමු

අතීතකාලය ලඞ් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැඟීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	त	एताम्	अन्त	असहत	असहेताम्	असहन्त
मध्यम	थाः	एथाम्	ध्वम्	असहथाः	असहेथाम्	असहध्वम्
उत्तम	ए	वहि	महि	असहे	असहावहि	असहावहि

ක්‍රියාකාරකම 02

01. පහත ක්‍රියාපද ලඞ් ලකාරයෙහි වරනගමු.

ලට්	ලඞ්	ලට්	ලඞ්
चलति - සෙලවෙයි.	अचलत् - සෙලවුණේ ය.	पश्यति - බලයි.	अपश्यत् - බැලුවේ ය.
जीवति - ජීවත්වෙයි.	अजीवत् - ජීවත් වුණේ ය.	पतति - වැටෙයි.	अपतत् - වැටුණේ ය.
रक्षति - රකියි.	अरक्षत् - රැක්කේ ය.	पठति - හදාරයි.	अपठत् - හැදෑරුවේ ය.
पृच्छति - විචාරයි.	अपृच्छत् - විචාළේ ය.	मिलति - හමුවෙයි.	अमिलत् - හමුවූයේ ය.
क्षिपति - විසි කරයි.	अक्षिपत् - විසිකළේ ය.	चरति - හැසිරෙයි.	अचरत् - හැසුරුණේ ය.
कथयति - කියයි.	अकथयत् - කීවේ ය.	तिष्ठति - සිටියි.	अतिष्ठत् - සිටියේ ය.
क्षालयति - සෝදයි.	अक्षालयत् - සේදුවේ ය.	खादति - කයි.	अखादत् - කෑවේ ය.
पूजयति - පුදයි.	अपूजयत् - පිදුවේ ය.	करोति - කරයි.	अकरोत् - කළේ ය.

අභ්‍යාසය 06

01. පහත සඳහන් හිස්තැන්වලට අදාළ පද නිවැරැදි ව ලියන්න.

ලට් ක්‍රියාව	වර්තමාන තේරුම	ලඞ් ක්‍රියාව		අතීත තේරුම
१. पठति	- පාඩම් කරයි.	अपठत्	-	පාඩම් කළේ ය.
२. क्रीडन्ति	-	....	-	පාඩම් කළහ.
३. तिष्ठसि	-	अतिष्ठः	-	....
४. चरथः	- හැසිරෙනු.	....	-	....
५. निन्दामि	-	....	-	නින්දා කළෙමි.
६. तुष्यतः	- දෙදෙන සතුටුවෙත්.	....	-	....
७. खादामः	-	अखादाम	-	....
८. रक्षति	-	....	-	ආරක්ෂා කළේ ය.
९. लिखन्ति	-	अलिखन्	-	....
१०. मुञ्चति	- මුදයි.	....	-	....
११. वदति	-	....	-	කීවෙහි.
१२. चिन्तयति	-	अचिन्तयत्	-	....
१३. रचयति	- රචනා කරයි.	....	-	....
१४. पीडयति	-	....	-	පීඩා කළේ ය.
१५. पतावः	- දෙදෙන වැටෙමු.	....	-	දෙදෙන වැටුනෙමු.

අභ්‍යාසය 07

01. ලඞ් ලකාර ආත්මනේපද ක්‍රියා රූපවලින් හිස්තැන් පුරවන්න.

	आत्मनेपद् लभ् धातु				आत्मनेपद् वृध् धातु		
पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	अलभत		अलभन्त		अवर्धत	अवर्धेताम्	
मध्यमपुरुष		अलभथाम्				अवर्धेथाम्	अवर्धध्वम्
उत्तमपुरुष	अलभे		अलभामहि		अवर्धे		अवर्धामहि

අභ්‍යාසය 08

01. ලඞ් ලකාර ආත්මනේපද ක්‍රියාරූපවලින් වාක්‍ය සම්පූර්ණ කරන්න.

१. त्वं बुद्धं …………। वन्द् (ඔබ බුදුන් වැන්දෙහි.)

२. अहं सुभाषितम् …………। भाष् (මම යහපත් වචන කීවෙමි.)

३. भक्तः बुद्धम् …………। वन्द् (බැතිමතා බුදුන් වැන්දේ ය.)

४. आवां भारम् …………। वह् (අපි දෙදෙනා බර ඉසලුවෙමු.)

५. अध्यापकः छात्रम् …………। श्लाग्। (ගුරුවරයා ශිෂ්‍යයා පැසසුවේ ය.)

६. वयं सत्पुरुषान् …………। सेव् (අපි සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කළෙමු.)

७. युवाम् उपहारम् …………। लभ् (ඔබලා දෙදෙනා උපහාර ලැබුවෙහු.)

८. युवां साधून् …………। सेव् (නුඹලා සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කළෙහු.)

९. सज्जनाः जनान् …………। सेव् (සත්පුරුෂයෝ ජනයන් ඇසුරු කළහ.)

१०. याचकौ धनम् …………। याच् (යාචකයෝ දෙදෙනා ධනය ඉල්ලුවෝ ය.)

ක්‍රියාකාරකම 03

01. සෝපසර්ග ධාතුවලින් සෑදුණු අතීත කාලික ක්‍රියා කිහිපයක් පහත දැක්වේ. ඒවා හොඳින් අධ්‍යයනය කරන්න.

अति + क्रामति	- अतिक्रामति	- ඉක්මවායයි	> अति + अक्रामत्	- अत्यक्रामत्	- ඉක්මවාගියේ ය.
अधि + गच्छति	- अधिगच्छति	- ලබයි	> अधि + अगच्छत्	- अध्यगच्छत्	- ලැබුවේ ය.
अनु + सरति	- अनुसरति	- ලුහුබඳියි	> अनु + असरत्	- अन्वसरत्	- ලුහුබැන්දේ ය.
अप + नयति	- अपनयति	- බැහැර ගෙනයයි	> अप + अनयत्	- अपानयत्	- බැහැර ගෙනගියේ ය.
अव + तरति	- अवतरति	- බසියි	> अव + अतरत्	- अवातरत्	- බැස්සේ ය.
आ + नयति	- आनयति	- ගෙන එයි	> आ + अनयत्	- आनयत्	- ගෙන ආයේ ය.
उत् + गच्छति	- उद्गच्छति	- පැනනගියි	> उत् + अगच्छत्	- उदगच्छत्	- පැනනැග්ගේ ය.
उप + गच्छति	- उपगच्छति	- ළංවෙයි	> उप + अगच्छत्	- उपागच्छत्	- ළංවූයේ ය.
निर् + गच्छति	- निर्गच्छति	- නික්මෙයි	> निर् + अगच्छत्	- निरगच्छत्	- නික්මුණේ ය.
प्रति + गच्छति	- प्रतिगच्छति	- වෙතට යයි	> प्रति + अगच्छत्	- प्रत्यगच्छत्	- වෙතට ගියේ ය.
प्र + यच्छति	- प्रयच्छति	- දෙයි	> प्र + अयच्छत्	- प्रायच्छत्	- දුන්නේ ය.
परा + जयति	- पराजयति	- පරදියි	> परा + अजयत्	-पराजयत्	- පැරදුණේ ය.
सम् + गच्छति	- संगच्छति	- එකතුවෙයි	> सम् + अगच्छत्	-समगच्छत्	- එකතු විය.
अनु + भवति	- अनुभवति	- විඳියි	> अनु + अभवत्	- अन्वभवत्	- වින්දේ ය.
अव + रोहति	- अवरोहति	- බසියි	> अव + अरोहत्	- अवारोहत्	- බැස්සේ ය

අභ්‍යාසය 09

01. පහත දැක්වෙන වාක්‍යවල ඇති හිස්තැනට සුදුසු පද වරහන් තුළින් තෝරන්න. තේරුම ලියන්න.

०१. अहं पोतेन गङ्गा	....	(तरामः / तरामि / तरावः)
०२. कर्षकौ क्षेत्रे बीजानि	....	(वपतः/ वपथः /वपन्ति)
०३. वयं प्रातः बुद्धं	....	(नमामि / नमथः / नमामः)
०४. त्वं देवस्य रूपं	....	(पश्यति / पश्यसि / पश्यामि)
०५. श्रमणाः नूनं सत्यं	....	(वदन्ति / वदतः / वदामः)
०६. सर्पः दारकस्य पादं	....	(दशसि / दशामि / दशति)
०७. यूयं नित्यं सज्जनान्	....	(भजामः / भजथः / भजथ)
०८. गायकौ मधुरं गीतानि	....	(गायतः / गायथः / गायथ)
०९. अग्रजा उद्याने पुष्पाणि	....	(जिघ्रन्ति / जिघ्रति / जिघ्रतः)
१०. वयं सदैव प्रातः गुरून्	....	(अर्चयामः / अर्चयामि / अर्चयावः)
११. पितामहस्य व्याधिः मन्दं	....	(शाम्यतः / शाम्यन्ति / शाम्यति)
१२. सर्पः जलं पातुं गत्वा कूपे	....	(अपतन् / अपतत् / अपताम्)
१३. अहं गुरुणा सार्धं विहारं	....	(अगच्छम् / अगच्छावः/ अगच्छामः)
१४. श्रावकाः शालायां निषद्य धर्मं	....	(शृण्वन्ति / शृण्वतः / शृण्वत्)
१५. आवां अध्ययनाय पाठालयं	....	(विशावः / विशामः / विशथः)
१६. मृगाः मनुष्यान् दृष्ट्वा शीघ्रं	....	(अधावत् / अधावम् / अधावन्)
१७. युवां पठनेन विना परीक्षणात् समर्थाय कथं	....	(शक्नुथ / शक्नुथः / शक्नुतः)
१८. पूर्वे सर्वज्ञः लङ्कां प्राप्य यक्षेभ्यः धर्मं	....	(अदेशयति / अदेशयत् / अदेशयत)
१९. छात्रः स्व कक्ष्यायां पीठानि च उत्पीठिकाश्च	....	(गणयति / गणयतः / गणयन्ति)
२०. तस्कराः रात्रौ गृहान् प्रविश्य भण्डानि	....	(अमुष्णोन्/ अमुष्णात्/ अमुष्णोताम्)

ක්‍රියාකාරකම 04

01. පහත සඳහන් කථාව හඬනගා සාවධාන ව කියවන්න. තේරුම් ගන්න.

दशमः त्वम् असि ।

एकदा दशबालकाः स्नानाय नदीम् अगच्छन्। ते नदीजले चिरं स्नानम् अकुर्वन्। ततः ते तीर्त्वा पारं गताः। तदा तेषां नायकः अपृच्छत्-अपि सर्वे बालकाः नदीम् उत्तीर्णाः ? तदा कश्चिद्बालकः अगणयत् - एकः, द्वौ, त्रयः, चत्वारः, पञ्च, षट्, सप्त, अष्टौ, नव इति। सः स्वं न अगणयत्। अतः स अवदत्-नव एव सन्ति। दशमः न अस्ति। अपरः अपि बालकः पुनः अन्यान् बालकान् अगणयत्। तदा अपि नव एव आसन्। अतः ते निश्चयम् अकुर्वन् यत् दशमः नद्यां मग्नः। ते दुःखिताः तूष्णीम् अतिष्ठन्। तदा कश्चित् पथिकः तत्र आगच्छत्। स तान् बालकान् दुःखितान् दृष्ट्वा अपृच्छत्- बालकाः ! युष्माकं दुःखस्य कारणं किम् ? बालकानां नायकः अकथयत्। .' वयं दश बालकाः स्नातुम् आगताः। इदानीं नव एव स्मः। एकः नद्यां मग्नः' इति।

पथिकः तान् अगणयत्। तत्र दशबालकाः एव आसन्। सः नायकम् आदिशत् । त्वं बालकान् गणय। स तु नवबालकान् एव अगणयत्। तदा पथिकः अवदत् - दशमः त्वम् असि इति। तत् श्रुत्वा प्रहृष्टाः भूत्वा सर्वे गृहम् अगच्छन्।

අභ්‍යාසය 10

01. කථාවේ ඇතුළත් වර්ණ ගන්වන ලද ක්‍රියාපදවල ලකාරය, පුරුෂය, වචනය හා තේරුම ලියන්න.

ශබ්දාර්ථ

पोतेन - (හබලෙන්)
तस्करः - (සොරා)
पितामहः - (සීයා)
कूपम् - (ළිඳ)
अग्रजा - (වැඩිමහල් සහෝදරිය)
उत्पीठिका - (මේසය)

कामं व्यसनवृक्षस्य मूलं दुर्जनसंगतिः ।
කාමං ව්‍යසනවෘක්ෂස්‍ය මූලං දුර්ජනසංගතිඃ
දුදනන් හා එක්වීම ඒකාන්තයෙන් විපත් නැමති ගසේ මුලයි.

क्षीणा नरा निष्करुणा भवन्ति ।
ක්ෂීණා නරා නිෂ්කරුණා භවන්ති
පිරිහුණු පුද්ගලයෝ අකාරුණික වෙත්.

क्षारं पिबति पयोधेर्वर्षत्यम्भोधरो मधुरम्भः ।
ක්ෂාරං පිබති පයොධේර්වර්ෂත්‍යම්භෝධරෝ මධුරම්භඃ.
වළාකුළ, මුහුදෙන් ලුණු දිය බී මිහිරි ජලය ලබා දෙයි.

06
පාඩම
षष्ठः पाठः ।

चिन्ता मास्तु ।

ප්‍රේරණාර්ථ ලෝට් (පරස්මෛපද)

ආශිර්වාද හා විධාන අර්ථ (ප්‍රේරණාර්ථ) සඳහා මෙය යෙදේ. ආශිර්වාදාර්ථය සඳහා පුරුෂත්‍රය ම යෙදෙන අතර විධානාර්ථයේ දී මධ්‍යම පුරුෂයේ යෙදේ. මෙය වර්තමානයට සමීප අනාගතයට අයත් වේ.

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	तु , तात्	ताम्	अन्तु	पठतु, पठतात्	पठताम्	पठन्तु
मध्यम	-[हि], तात्	तम्	त	पठ, पठतात्	पठतम्	पठत
उत्तम	आनि	आव	आम	पठानि	पठाव	पठाम

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	පාඩම් කරාවා	(දෙදෙන) පාඩම් කරත්වා	පාඩම් කරත්වා
මධ්‍යමපුරුෂ	පාඩම් කරව/ පාඩම් කරහිවා	(දෙදෙන) පාඩම් කරව්/ (දෙදෙන) පාඩම් කරහුවා	පාඩම් කරව් / පාඩම් කරහුවා
උත්තමපුරුෂ	පාඩම් කරම්වා	(දෙදෙන) පාඩම් කරමෝවා	පාඩම් කරමෝවා

ප්‍රේරණාර්ථ ලෝට් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැඟීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ताम्	इताम्	अन्ताम्	पचताम्	पचेताम्	पचन्ताम्
मध्यम	स्व	इथाम्	ध्वम्	पचस्व	पचेथाम्	पचध्वम्
उत्तम	ऐ	आवहै	आमहै	पचै	पचावहै	पचामहै

ලෝට් ලකාර ක්‍රියාපද ප්‍රේරණාර්ථයෙහි යෙදෙන ආකාරය වාක්‍යය මගින් හඳුනා ගනිමු.

१. पिता इच्छति ।
- १. पुत्रः पठतु । (පුතා පාඩම් කරාවා !)
- २. चिकित्सकः भवतु । (වෛද්‍යවරයෙකු වේවා !)
- ३. देशसेवां करोतु । (රටට සේවයක් කරවා !)

२. यतिः वदति ।
- १. सर्वे जनाः सुखिनः भवन्तु । (සියලු ජනයෝ සැප ඇත්තෝ වෙත්වා !)
- २. सर्वेभ्यः कल्याणं भवतु । (සියලු දෙනාට යහපතක් වෙත්වා !)

३. शिक्षकाः वदन्ति ।
- १. सर्वे छात्राः सावधानं तिष्ठन्तु । (සියලු ශිෂ්‍යයෝ සිත් එකඟකරගෙන සිටිත්වා !)
- २. पाठं पठन्तु । (පාඩම් හදාරත්වා !)
- ३. लेखं लिखन्तु । (ලේඛන ලියත්වා !)
- ४. कोलाहलं न कुर्वन्तु । (කෝලාහල නොකරත්වා !)

४. पिता पुत्रं वदति ।
- १. त्वं धर्मपाठशालां गच्छ । (ඔබ දහම් පාසලට යන්න.)
- २. सत्यं वद । धर्मं चर । (සත්‍යය කියන්න. ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න.)

५. शिक्षकः छात्रं वदति ।
- १. त्वम् उत्तिष्ठ । (ඔබ නැගිටින්න.)
- २. त्वम् उपविश । (ඔබ ඉඳගන්න.)
- ३. त्वं बहिः गच्छ । (ඔබ පිටතට යන්න.)

६. शिक्षकः छात्रान् वदति । → १. यूयं पाठं पठत । (නුඹලා පාඩම හදාරව්.)
→ २. यूयं वाक्यं लिखत । (නුඹලා වාක්‍යය ලියව්.)
→ ३. यूयं चित्रं पश्यत । (නුඹලා චිත්‍රය බලව්.)

७. सैनिकः वदति । एतत् मम कर्तव्यम् । - (මෙය මම කළ යුතු ය.
→ १. अहं देशं रक्षाणि । (මම රට රකිම්වා!)

८. छात्रः वदति । → १. श्वः परीक्षा अस्ति । (හෙට විභාගයක් ඇත.)
→ २. अद्य अहं पठानि । (අද මම පාඩම්කරම්වා !)

९. शिक्षकाः वदन्ति । → १. वयं समये विद्यालयं गच्छाम । (අපි වේලාවට පාසලට යමුමෝවා !)
→ २. वयं प्रतिदिनं प्रार्थना करवाम । (අපි දිනපතා ප්‍රාර්ථනා කරමෝවා !)
→ ३. वयं दुर्गुणान् न भजाम । (අපි දුදනන් ඇසුරු නොකරමෝවා !)

१०. छात्राः वदन्ति । → १. इदानीं वयं गृहं गच्छाम । (දැන් අපි ගෙදර යමුමෝවා !)

අභ්‍යාසය 01

01. වරහන් තුළ ඇති ලෝට් ලකාර පරස්මෛපද ක්‍රියාරූපවලින් වාක්‍ය සම්පූර්ණ කරන්න.

१. गजः वनं .... । [गच्छतु / गच्छति / अगच्छत्]

२. गायकः गीतं .... । [गायति / गायतु / अगायत्]

३. माता भोजनं .... । [पचति / पचतु / अपचत्]

४. सेवकौ सेवां .... । [कुरुताम् / कुरुतः / अकुरुताम्]

५ सर्वे जनाः सुखिनः .... । [भवीन्त / भवन्तु / अभवन्]

६. वैद्यः ओषधं .... । [यच्छति / अयच्छत् / यच्छतु]

७. सर्वे छात्राः सावधानं .... । [तिष्ठन्ति / तिष्ठन्तु / अतिष्ठन्]

८. कोलाहलं मा	.... ।	[कुरु / करोषि / अकरोः]
९. छात्रः प्रश्नं	.... ।	[पृच्छति / पृच्छतु / अपृच्छत्]
१०. त्वं क्षीरं	.... ।	[पिब / पिबसि / अपिबः]
११. त्वं धर्मं	.... ।	[चरसि / चर / अचरः]
१२. युवां फलं	.... ।	[खादथः / खादतम् / अखादतम्]
१३. यूयं जलं	.... ।	[रक्षत / रक्षथः / अरक्षत]
१४. यूयं चित्रं	.... ।	[पश्यत / पश्यथः / अपश्यत]
१५. यूयम् उत्तरं	.... ।	[वदथः / वदत / अवदत]
१६. अहं देशं	.... ।	[रक्षाणि / रक्षामि / अरक्षम्]
१७. अहं शीघ्रं	.... ।	[चलामि / चलाणि / अचलम्]
१८. आवां संस्कृतं	.... ।	[पठाव / पठावः / अपठाव]
२९. अहं वस्त्राणि	.... ।	[प्रक्षालयाणि / प्रक्षालयामि / प्रक्षालयम्]
२०. वयं विद्यालयं	.... ।	[गच्छाम / गच्छामः / अगच्छाम]

ක්‍රියාකාරකම 01

01. ඉහතින් දැක්වුණු සියලු ම වාක්‍යයන් වර්තමාන කාලයට හා අතීත කාලයට හරවන්න.

නිදසුන:- වර්තමාන **गजः वनं गच्छति ।**
(ඇතා වනයට යයි.)

අතීත **गजः वनम् अगच्छत् ।**
(ඇතා වනයට ගියේ ය.)

අභ්‍යාසය 02

01. **गम्** ධාතුව හා **वद्** ධාතුව ලෝට් ලකාර පරස්මෛපදයෙහි වරනගන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	गच्छतु				वदतु		
मध्यमपुरुष							
उत्तमपुरुष							

අභ්‍යාසය 03

01. හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष वचन	लट्	लङ्	लोट्
प्र. पुरुष - एक	करोति		
म. पुरुष - एक	खादसि	अखादः	
उ. पुरुष - एक			पिबानि
म. पुरुष - बहु			लिखत
प्र. पुरुष - बहु		अपश्यन्	
उ. पुरुष - द्वि	धावावः		
प्र. पुरुष - द्वि		अवदताम्	
उ. पुरुष - बहु			वसाम

අභ්‍යාසය 04

01. लभ् ධාතුව හා सेव् ධාතුව ලෝට් ලකාර ආත්මනේපදයෙහි වරනගන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	लभताम्		लभन्ताम्	सेवताम्		
मध्यमपुरुष		लभेथाम्				सेवध्वम्
उत्तमपुरुष	लभै				सेवावहै	

අභ්‍යාසය 05

01. ලෝට් ලකාර ආත්මනේපද ක්‍රියා රූපවලින් වාක්‍ය සම්පූර්ණ කරන්න.

१. जननी पुत्रं .... । जन् (මව පුතකු බිහිකරාවා)
२. ते संस्कृतं .... । भाष् (ඔවුහු සංස්කෘත කියත්වා)
३. त्वं बुद्धं .... । वन्द् (ඔබ බුදුන් වඳිහිවා)
४. त्वं मा .... । क्षम् (ඔබ මා රකිහිවා)
५. यूयं सत्यं .... । भाष् (ඔබලා සත්‍යය කියහුවා)
६. अहं सत्यं .... । भाष् (මම සත්‍යය කියම්වා)
७. वयं देशं .... । सेव् (අපි දේශය ඇසුරු කරමෝවා)
८. छात्रौ बुद्धं .... । सेव् (ශිෂ්‍යයෝ දෙදෙනා බුදුන් ඇසුරු කරත්වා)
९. पण्डिताः सम्मानं .... । लभ् (පණ්ඩිතයෝ සම්මානය ලබත්වා)
१०. वयं सर्वदा संस्कृतं .... । भाष् (අපි සැමදා සංස්කෘත කථාකරමෝවා)

විධිසම්භාවනාර්ථ විධිලිඞ් (පරස්මෛපද)

විධානය හා සම්භාවනා යන අරුත් සඳහා මෙය යෙදේ. විධි යනු විධානය යි. සම්භාවනා යනු වෙතොත් මැනවි, විය හැකියි යන අරුත් ප්‍රකාශ වීමයි. වර්තමානයට සමීප අනාගතකාලයට මෙය අයත් වේ.

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ईत्	ईताम्	ईयुः	भवेत्	भवेताम्	भवेयुः
मध्यम	ईः	ईतम्	ईत	भवेः	भवेतम्	भवेत
उत्तम	ईयम्	ईव	ईम	भवेयम्	भवेव	भवेम

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	වන්නේ නම් මැනවි	(දෙදෙන) වන්නාහ නම් මැනවි	වන්නාහ නම් මැනවි
මධ්‍යමපුරුෂ	වන්නෙහි නම් මැනවි	(දෙදෙන) වන්නෙහු නම් මැනවි	වන්නෙහු නම් මැනවි
උත්තමපුරුෂ	වන්නෙමි නම් මැනවි	(දෙදෙන) වන්නෙමු නම් මැනවි	වන්නෙමු නම් මැනවි

විධිසම්භාවනාර්ථ විධිලඞ් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ईत	ईयाताम्	इरन्	पचेत	पचेयाताम्	पचेरन्
मध्यम	ईथाः	ईयाथाम्	ईध्वम्	पचेथाः	पचेयाथाम्	पचेध्वम्
उत्तम	ईय	ईवहि	ईमहि	पचेय	पचेवहि	पचेमहि

එක ම වාක්‍යය ලට්, ලෘට්, ලඞ්, ලෝට්, ලඞ් යන ලකාරයන්හි යෙදෙන ආකාරය හඳුනා ගනිමු.

लट् - बालकः पुस्तकं पठति । (ළමයා පොත හදාරයි.)

लृट् - बालकः पुस्तकं पठिष्यति । (ළමයා පොත හදාරන්නේ ය.)

लङ् - बालकः पुस्तकम् अपठत् (ළමයා පොත හැදෑරුවේ ය.)

लोट् - बालकः पुस्तकं पठतु । (ළමයා පොත හදාරාවා)

लिङ् - बालकः पुस्तकं पठेत् । (ළමයා පොත හදාරන්නේ නම් මැනවි.)

ක්‍රියාකාරකම 02

01. පහත දක්වා ඇති ලට් ලකාර වාක්‍යය ඉදිරිපත් කළ විට ලෝට් සහ විධිලිඞ් වාක්‍ය මතකයෙන් කීමට පුරුදු වන්න.

लट्	लोट्	लिङ्
१. माता भक्तं पचति । (මව බත් පිසයි)	१. माता भक्तं पचतु । (මව බත් පිසාවා)	१. माता भक्तं पचेत् । (මව බත් පිසන්නේ නම් මැනවි)
२. सेवकः वस्त्राणि क्षालयति । (සේවකයා වස්ත්‍ර සෝදයි)	२. सेवकः वस्त्राणि क्षालयतु । (සේවකයා වස්ත්‍ර සෝදාවා)	२. सेवकः वस्त्राणि क्षालयेत् । (සේවකයා වස්ත්‍ර සොදන්නේ නම් මැනවි)
६. सा विद्यालयं गच्छति । (ඈ විදුහලට යයි)	६. सा विद्यालयं गच्छतु । (ඈ විදුහලට යේවා)	६. सा विद्यालयं गच्छेत् । (ඈ විදුහලට යන්නේ නම් මැනවි)
४. बालकः गृहं गच्छति । (ළමයා ගෙදර යයි)	७. बालकः गृहं गच्छतु । (ළමයා ගෙදර යේවා)	७. बालकः गृहं गच्छेत् । (ළමයා ගෙදර යන්නේ නම් මැනවි)
५ दारकाः फलानि खादन्ति । (දරුවෝ ගෙඩි කති)	४. दारकाः फलानि खादन्तु । (දරුවෝ ගෙඩි කත්වා)	४. दारकाः फलानि खादेयुः । (දරුවෝ ගෙඩි කන්නාහ නම් මැනවි)

६. बालिकाः गीतं गायन्ति । (බාලිකාවෝ ගීයක් ගයත්)	५. बालिकाः गीतं गायन्तु । (බාලිකාවෝ ගීයක් ගයාවා)	५. बालिकाः गीतं गायेयुः । (බාලිකාවෝ ගීයක් ගායනා කරන්නාහු නම් මැනවි.)
७. सैनिकाः देशं रक्षन्ति । (සෙබළු රට රකිති)	६. सैनिकाः देशं रक्षन्तु । (සෙබළු රට රකිත්වා)	६. सैनिकाः देशं रक्षेयुः । (සෙබළු රට රකින්නාහු නම් මැනවි.)
८. त्वं गुरुं नमसि । (ඔබ ගුරුවරයා නමදිහි)	८. त्वं गुरुं नम । (ඔබ ගුරුවරයා නමදින්න)	८. त्वं गुरुं नमेः । (ඔබ ගුරුවරයා නමදින්නෙහි නම් මැනවි.)
९ यूयं चित्रं पश्यथ । (නුඹලා චිත්‍රය බලහු)	९ यूयं चित्रं पश्यत । (නුඹලා චිත්‍රය බලව්)	९ यूयं चित्रं पश्येत । (නුඹලා චිත්‍රය බලන්නාහු නම් මැනවි.)
१०. वयं दुग्धं पिबामः । (අපි කිරි බොමු)	१०. वयं दुग्धं पिबाम । (අපි කිරි බොමුමෝවා)	१०. वयं दुग्धं पिबेम । (අපි කිරි බොන්නෙමු නම් මැනවි.)

අභ්‍යාසය 06

01. විධිලිඞ් ලකාර පරස්මෛපද ක්‍රියාරූපවලින් වාක්‍ය සම්පූර්ණ කරන්න.

१. अहं पुस्तकं .... । पठ् (මම පොත හදාරන්නෙමි නම් මැනවි.)

२. बालिका नगरं .... । गम् (බාලිකාව නගරයට යන්නී නම් මැනවි.)

३. छात्राः उद्याने .... । क्रीड् (ශිෂ්‍යයෝ උයනෙහි ක්‍රීඩා කරන්නෙහු නම් මැනවි.)

४. अहं संस्कृतभाषायां कोविदः .... । भू (මම සංස්කෘත භාෂාවෙහි දක්ෂයෙක් වන්නෙමි නම් මැනවි.)

५ बालकः गीतं .... । गै (ළමයා ගීයක් ගායනා කරන්නේ නම් මැනවි.)

६. त्वं साधुः............... । भू (ඔබ සත්පුරුෂයෙක් වන්නෙහි නම් මැනවි.)

७. आवां गृहे .... । वस् (අපි දෙදෙනා ගෙදර වාසය කරන්නෙමු නම් මැනවි.)

९. वयं याचकाय अन्नं .... । दा (අපි යාචකයාට කෑම දෙන්නෙමු නම් මැනවි.)

१०. चोरः सत्यं .... । वद् (සොරා සත්‍යය කියන්නේ නම් මැනවි.)

අභ්‍යාසය 07

01. හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष वचन	लट्	लङ्	लोट्
प्र. पुरुष - एक	करोति		कुर्यात्
म. पुरुष - एक	तिष्ठसि		
उ. पुरुष - एक			पिबेयम्
म. पुरुष - बहु	लिखथः		लिखेत
प्र. पुरुष - बहु		लिखन्तु	
उ.पुरुष - द्वि	धावावः		
प्र. पुरुष - द्वि			वसेताम्
उ. पुरुष - बहु		वसाम	

सदैव पुरतो निधेहि चरणम् ।

चल चल पुरतो निधेहि चरणम्।
सदैव पुरतो निधेहि चरणम्॥

गिरिशिखरे ननु निजनिकेतनम्।
विनैव यानं नगारोहणम्।
बलं स्वकीयं भवति साधनम्।
सदैव पुरतो .... ॥
पथि पाषाणा विषमाः प्रखराः।
हिंस्राः पशवः परितो घोराः॥
सुदुष्करं खलु यद्यपि गमनम्।
सदैव पुरतो .... ॥
जहीहि भीतिं भज भज शक्तिम्।
विधेहि राष्ट्रे तथाऽनुरक्तिम्॥
कुरु कुरु सततं ध्येय-स्मरणम्।
सदैव पुरतो .... ॥

रचकः- श्रीधरभास्कर वर्णकरः

පෙරට ම යන්න දිරිය ගන්න

යනු මැන යනු මැන පෙර මග බලමින්
පෙරට ම යනු සැමදා පා තබමින්

ඔබෙ නිවහන කඳු මුදුනේ යහතින්
එහි යාමට යානා නොම සොයමින්
ඔබේ දෙපා වාරුව ගැන සිතමින්
යනු මැන යනු මැන පෙර මග බලමින්..//

නැත යන මග පාවඩ බුමුතුරුණු
ඇත උල් කටු වන සිවු පා දරුණු
දුෂ්කර බව කීමට ඇත කරුණු
යනු මැන යනු මැන පෙර මග බලමින්..//

බිය දුරු කර සිත දිරිය වඩන්න
සැමවිට දි ම රට දැය සුරකින්න
කළයුතු දේ නිති ඉටු කරලන්න
යනු මැන යනු මැන පෙර මග බලමින්..//
පෙරට ම යනු සැමදා පා තබමින්..//

අන්තර්ජාලයට පිවිස මේ ගීතය ශ්‍රවණය කළ හැකි ය.

web:- 8th-4_1 NCERT Ruchira 8th Bhaag-3

අභ්‍යාසය 08

01. ඉහත ගීතයෙහි ඇති පහත සඳහන් ලෝට් ලකාර ක්‍රියාපදයන්හි පුරුෂ, වචන හා තේරුම ලියන්න.

चल धेहि देहि भज कुरु

गतं न शोचामि कृतं न मन्ये ।
ගතං න ශෝචාමි කෘතං න මන්‍යෙ
ගිය දේ ගැන ශෝක නො කරමි. කළ දේ ගැන නො සිතමි.

चक्रवत्परिवर्तन्ते दुःखानि च सुखानि च ।
චක්‍රවත්පරිවර්තන්තේ දුඃඛානි ච සුඛානි ච
සැප දුක් දෙක චක්‍රයක් මෙන් කැරකේ.

चिन्तासमं नास्ति शरीरशोषणम् ।
චින්තාසමං නාස්ති ශරීරශෝෂණම්
සිතිවිලි හා සමාන සිරුර වියළවන දෙයක් නැත.

07
පාඩම
सप्तमः पाठः।

वर्धनाद्रक्षणं श्रेयः।

तद्यावन्न कश्चिद्वक्ति तावच्छीघ्रं गम्यताम्।

යටින් ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරමු.

तद्यावन्न - तत् + यावत् + न
कश्चिद्वक्ति - कश्चित् + वक्ति
तावच्छीघ्रं - तावत् + शीघ्रं ලෙස ඒවා විසන්ධි කළ හැකි ය.

මෙහි දී ව්‍යඤ්ජන අක්‍ෂර දෙකක් එකට එකතු කිරීම සිදු වේ. ඒ නිසා ව්‍යඤ්ජන සන්ධි නමින් හැඳින් වේ. මෙ සන්ධි කාර්යයේ දී මුල් පදයේ අග අක්‍ෂරය ව්‍යඤ්ජනයක් වීම අනිවාර්යය වේ.

01. तत् + यावत् හා कश्चित् + वक्ति යන තැන්හි අඝෝෂ වර්ණයන්ට ඝෝෂාදේශය සිදු වී ඇත.

तत् + यावत्	कश्चित् + वक्ति	අඝෝෂ + ස්වර,ඝෝෂ	चप + अब
↓	↓	↓	↓
द्	द्	ඝෝෂ	जब

අභ්‍යාසය 01

- පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. तदेतान्पश्यतो मे महदपि राज्यं न सौख्यमावहति।
२. तद्यथानुश्रूयते।

३. तदेतेषां यथा बुद्धिप्रकाशो भवति।

४. किञ्चिदर्थेण प्रयोजनम्।

५. कदाचिद्रात्रौ शय्यारूढस्य तस्य चिन्ता समुत्पन्ना।

६. न हि तद्विद्यते किंचिद्यदर्थेन न सिद्धयति। - यत्नेन मतिमांस्तस्मादर्थमेकं प्रसाधयेत्॥

७. पूज्यते यदपूज्योऽपि यदगम्योऽपि गम्यते।

८. एतदेवात्र पाण्डित्यं यत्स्वल्पाद्भूरिरक्षणम्।

९. स्वामिना यद्यवज्ञा क्रियते- तदप्ययुक्तम्।

१०. यद्भवताभिहितं तदेव मया कर्तव्यम्।

- පහත සඳහන් විසන්ධි පද සන්ධි කරන්න.

වाक् + यथा, वाक् + विद्या, प्राक् + एव, षट् + अत्र, अच् + अन्त
तत् + धनलुब्धः, यत् + वत्पुत्रेण, यत् + वृत्तं, तत् + प्राक् + एव

02. षण्मासाभ्यन्तरे तव पुत्रान्नयशास्त्रं प्रत्यनन्यसदृशान्न करिष्यामि।

षट् + मासाभ्यन्तरे
↓
ण्

चप + ञम
↓
ञम

අභ්‍යාසය 02

- පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. तन्न युक्तम्।

२. तन्नाम किम् इति वदतु।

३. षण्नराः अत्रागतवन्तः।

४. तस्मान्नरेभ्यो उपकारं कुरु।

५. वाङ्माधुर्यं दण्डिनः प्रशंसनीयम्।

६. तन्नेत्रं स्फुरति।

03. कस्यचिच्छिल्पिनोऽर्धस्फटितोऽञ्जनवृक्षदारुमयः स्तम्भः स्थापितवान्।

कस्यचित् + शिल्पिनो

↓

श् + इ

↓

छ्

> चप + अम
>
> चप + श् + अव
>
> ↓
>
> छ् හෝ ज्

• පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. न सा विद्या न तद्दानं न तच्छिल्पं न सा कला ।

२. यत्रैकेन च यत्क्रीतं तच्छतेन प्रदीयते।

३. तच्छ्रुत्वा सार्थवाहोऽतीव दुःखमग्नः।

४. शूद्रको नाम राजा मृच्छकटिकं नाम प्रकरणं कृतवान्।

04. पटुतर इति अतिशयार्थतद्धितपदं भवति।

तत् + हित

तत् + ह् + इत

तद् + ध् + इत

तद्धित

> चप + ह
>
> ↓
>
> झभ
>
> च > झ
>
> ट > ठ
>
> त > थ
>
> क > घ
>
> प > भ

• तत् + हविः, वाक् + हरिः, ककुप् + हासः, एतत् + हि, षट् + हरिणः යන පද යථෝක්ත නිර්දේශයන්ට අනුව සන්ධි කරන්න.

05.

i. त् + च छ ज झ ञ ↓ च् හෝ ज्	

ii. स् + श् ↓ श्	උදා:- : कस् + शूरः = कश्शूरः

- පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. अन्यच्च ।

२. तच्च वाणिज्यं सप्तविधमर्थागमाय स्यात् ।

३. कस्माच्चिराद्दृष्टोऽसि ।

४. स्वस्थानाच्चलितकीलकेन ।

५. जायन्ते विरला लोके जलदा इव सज्जनाः ।

६. तत्त्वज्जानामि कस्यायं शब्दः ।

- පහත සඳහන් විසන්ධි පද සන්ධි කරන්න.

तत् + छिनत्ति, तत् + जायते, तत् + जलम् , तत् + चित्रम् ,यत् + जीव्यते

06.

i. स् + ष् ↓ ष्	උදා:- कस् + षष्ठः = ...

ii. तवर्ग + टवर्ग ↓ टवर्ग	උදා:- तत् + टीका = ... तत् + डयनम् = ...

07. तल्लिख्यतामद्यतनो दिवसः।

i. त् (तवर्ग) + ल ↓ ल्	උදා: तत् + लब्धम् = ... तत् + लुनाति = ...

08. कस्मिंश्चिन्नगराभ्यासे केनापि वणिक्पुत्रेण तरुषण्डमध्ये देवतायतनं कर्तुमारब्धम्।

कस्मिन् + चित्
कस्मिं + श् + चित्
कस्मिंश्चित्

न् + स् + (त थ) ↓ श् + (च छ) ष् (ट ठ) ं

අභ්‍යාසය 04

- ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. अथ भवांस्तत्र तत्र किं वक्ष्यति।

२. पुनरेतांस्तव पुत्रान्मासषट्केन यदि नीतिशास्त्रज्ञान्न करोमि।

- විසන්ධි පද සන්ධි කරන්න.

भवान् + तनोति, मतिमान् + तत्र, स्फुरन् + तत्,

हसन् + चकार, पाशान् + छेत्तुम्, चलन् + टिट्टिभिः, पतन् + तरुः

09.

न् + ज / झ / श ↓ ञ्

* පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. अथ राजा ताञ्शास्त्रविमुखानालोक्य सचिवानाहूय प्रोवाच ।

२. यस्मिञ्जीवति जीवन्ति बहवः सोऽत्र जीवतु ।

३. ताञ्शार्दूलान् आदाय तत्रागतोऽस्मि ।

10.

ह्रस्वस्वर , (ङ् ण् न्) + स्वर ↓ द्वित्व	प्रत्यङ् + इदम् - .... सुगण् + इह - .... राजन् + इह - ....

11.

i. ह्रस्व + छ ↓ द्वित्व	උදා:- तव + छाया = ... मम + छत्रम् = ...

ii. दीर्घ + छ ↓ द्वित्व	උදා:- आ + छादयति - .... मा + छिदम् - .... ह्री + छः - .... लक्ष्मी + छाया - ....

०१. चपा अबे जबाः
०२. ञमे ञमा वा
०३. चपाच्छः शः
०४. हो झभाः
०५. स्तोः श्चुभिः श्चुः
०६. ष्टुभिः ष्टुः
०७. तोर्लिलः
०८. नः सक् छते

जलबिन्दुनिपातेन क्रमशः पूर्यते घटः।
ජලබින්දු නිපාතේන ක්‍රමසඃ පූර්යතේ ඝටඃ
දිය බිඳුවැටීමෙන් ක්‍රමයෙන් කළය පිරේ.

जितक्रोधेन सर्वं हि जगज्जीयते।
ජිතක්‍රෝධේන සර්වං හි ජගජ්ජීයතේ
ක්‍රෝධය දිනූ තැනැත්තා ලොව ම දිනයි.

ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मापि नरं रञ्जयति।
ඥානලවදුර්විදග්ධං බ්‍රහ්මාපි නරං න රඤ්ජයති
නුවණ නැති මෝඩයා සතුටු කිරීමට බ්‍රහ්මයාට ද නොහැකි ය.

08
පාඩම
अष्टमः पाठः।

सर्वमुत्पादि भङ्गुरम्।

अयं गजः। अयम् अजः।

මේ වාක්‍ය දෙකෙහි අනුස්වාරය ස්වරූප දෙකකින් තිබේ. පළමු වාක්‍යයේ අනුස්වාරය යෙදී ඇත. දෙවන වාක්‍යයෙහි අනුස්වාරය म् වී ඇත. අනුස්වාරයට පසුව ව්‍යඤ්ජනාක්ෂරයක් යෙදේ නම් අනුස්වාරය වෙනස් නොවේ. ස්වරයක් ඇති විට म् බවට පත් වේ.

01.

म् + हस ↓ ं	तम् + हसति = ...
	ताम् + पश्यति = ...
	किम् + वदति = ...
	सत्यम् + वद = ...
	धर्मम् + चर = ...

02.

ं + स्वर ↓ म्	किं + अस्ति = ...
	किं + अत्र = ...
	त्वं + आगतः = ...
	फलं + आदाय = ...
	किं + इति = ...

03.

ं + क च ट त प ↓ तत् वर्गान्तादेशः	सं + चार = ...
	तं + जानाति = ...
	सं + मान = ...

වර්ග අක්ෂරයක් නොමැති විට පහත පරිදි ද්විත්ව වේ.

सं + यन्ता = सँय्यन्ता

सं + वत्सरः = सँवत्सरः

यं + लोकम् = यँल्लोकम्

04. සාමාන්‍යයෙන් පාදාන්තයෙහි අනුස්වාරය නොතැබේ. म् ලෙස තැබේ.

- පළමු උදාහරණ (නාමයක අග)

  देवम्
  लोकम्
  गृहम्
  फलम्
  पुष्पम्

- දෙවන උදාහරණ (ශ්ලෝකයක අග)

  राजेति कियती मात्रा धीगतामप्रमादिनाम् ।
  राजानमेव संश्रित्य विद्वान्याति परां गतिम् ॥

- තෙවන උදාහරණ (වාක්‍යක අග)

  यत्त्वयाभिहितं तत् सत्यम् ।
  यच्छब्दमात्रादपि भयमुपगतः स्वामी तदप्ययुक्तम् ।

අභ්‍යාසය 01

- පහත උද්ධෘතයන්හි සන්ධිපද (ව්‍යඤ්ජන හා අනුස්වාර) විසන්ධි කරන්න.

१. तच्छ्रुत्वा चतुरकः किंचिद्वानरं गत्वा सत्वरमभ्युपेत्य प्रोवाच ।

२. भद्र किमेवं मां व्याकुलयसि तत् कथय किमेतत् इति ।

३. अहो किमेतन्मया कृतम् ।

४. यच्छष्पादोऽपि मांसाशिनस्तस्यानुगः संवृत्तः ।

५. कदाचिन्मां शरणागतं रक्षति ।

६. यद्भावि तद्भावि नात्र विचारहेतुः ।

७. तद्यदि काचिच्छक्तिरस्ति तद्विचिन्त्यतां विनिपातप्रतीकारः ।

८. न कथंचिच्छान्तिमगमत् ।

९. नैतस्माच्छीतरक्षा भविष्यति ।

१०. तद्गत्वा तत्र स्थाने किंचिन्मात्रं धनमानयावः ।

- පහත උද්ධෘතයන්හි යටින් ඉරි ඇඳි විසන්ධිපද සන්ධි කරන්න.

१. किम् क्वचित् श्येनो बलम् हर्तुम् शक्नोति ।

२. राजन् तत्र हरेत् श्रेष्ठिनो बालकम् नात्र संशयः ।

३. यत् श्वापदानाम् मध्ये कश्चित् राजा नास्ति ।

४. तत् कथ्यताम् तत् रक्षार्थम् कश्चित् उपायः ।

५. किं एवं शीलखण्डनम् कृतं ।

६. तत् देवः प्रमाणं ।

७. वयस्य यत् किंचित् दुःखकारणम् तत् वद ।

८. भद्र यद्येवम् तत् अर्पय मे हृदयम् येन सा ।

९. तत् ममैतत् अद्य पुनर्जन्मदिनं इव संजातं ।

१०. एतत् एव हि पाण्डित्यम् यत्स्वल्पात् भूरिरक्षणं ।

ज्ञानस्याभरणं क्षमा ।
ඥානස්‍යාභරණං ක්‍ෂමා
ඉවසීම නුවණට ආභරණයකි.

त्यजन्त्युत्तमसत्वा हि प्राणानपि न सत्पथम् ।
ත්‍යජන්ත්‍යුත්තමසත්වා හි ප්‍රාණානපි න සත්පථම්
උත්තමයෝ ජීවිතය අත්හළත් සුමග අත් නොහරිත්.

दुग्धधौतोऽपि किं याति वायसः कलहंसताम् ।
දුග්ධධෞතෝ'පි කිං යාති වායසඃ කලහංසතාම්
කපුටා කිරිවලින් සේදුවත් කලහංසයෙක් වේද?

09
පාඩම
नवमः पाठः ।

जगतः पितरौ वन्दे ।

देवानां लोकः - देवलोकः
वने वासः - वनवासः
प्रति वाचं - प्रतिवाचम्

सुभिक्षम् , अनुदिनम् , त्रिविद्या, नवरात्रम्
फलमूलानि, वृक्षलता, कुष्ठरोगा, राजधर्मः

වෙන් ව ඇති පද කිහිපයක් එකතු කර ලිවීමෙන් භාෂාවට ලැබෙන ප්‍රයෝජන රාශියකි. ඒ බව ඉහත සඳහන් නිදසුන් තුළින් මනාව තහවුරු වේ. එම නිසා පද දෙකක් හෝ කිහිපයක් එකතු කරලීම සඳහා සමාස නම් ව්‍යාකරණාංගය යෙදේ. එය මැනවින් හඳුනා ගැනීම සඳහා කොටස් හයකට බෙදා වෙන් කර ඇත. එනම්,

ද්වන්ද්ව සමාසය

සිංහල	සංස්කෘත
ඉර ද හඳ ද - ඉරහඳ	स्त्री च पुरुषश्च - स्त्रीपुरुषौ
ගස් ද වැල් ද - ගස්වැල්	पटुश्च गुप्तश्च - पटुगुप्तौ
මව් ද පිය ද - මව්පිය	अर्थश्च धर्मश्च - अर्थधर्मौ
ගුණ ද නුවණ ද - ගුණනුවණ	श्रमणश्च ब्राह्मणश्च - श्रमणब्राह्मणौ
ඉර ද සඳ ද තාරකා ද - ඉරසඳතාරකා	शशाश्च कुशाश्च पलाशाश्च - शशकुशपलाशाः

ඉහත නිදසුන් තුළින් පෙන්වා දෙන්නේ වෙන් ව ඇති පද කිහිපයක් එකට එක් කිරීමයි. එහි දී පද දෙකක් එකට එක් කිරීමක් මෙන් ම පද තුනක් හෝ ඊට වඩා වැඩි ගණනක් එකට එක් කිරීමක් ද කළ හැකි ය. එසේ පද කෙටි කිරීමේ දී 'च' නිපාතය භාවිත වන බැවින් මෙම සමාසය 'ද්වන්ද්ව' සමාසය නමින් හැඳින්වේ.

ගුරුවරයාගේ උපදෙස් මත පහත පද එකට එක් වීම හඳුනාගනිමු.

අභ්‍යාසය 01

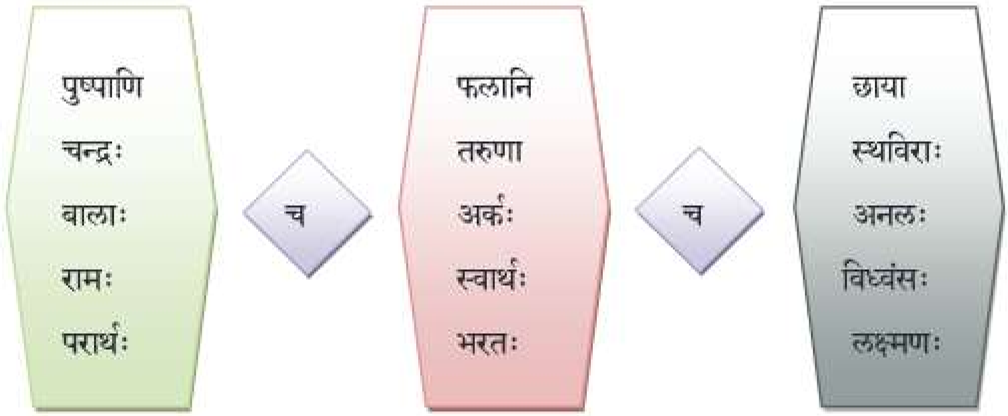
मेधा		रामः
ज्ञानम्		लता
शिष्यः		प्रज्ञा
उष्णम्		बकाः
वृक्षः	च	गुरुः
शशकः		शीतम्
काञ्चनम्		सिंहः
काकाः		मणिः
लक्ष्मणः		क्षुधा
तृष्णा		गुण

'च' අර්ථ සම්බන්ධ වී පද දෙකක් එකට එකතු වීමේ දී
ප්‍රථමා විභක්ති ද්විවචන වීම සාමාන්‍ය ලක්ෂණයයි.

०१. रामश्च लक्ष्मणश्च - रामलक्ष्मणौ
०२. .... - ....
०३. .... - ....
०४. .... - ....
०५. .... - ....
०६. .... - ....
०७. .... - ....
०८. .... - ....
०९. .... - ....
१०. .... - ....

ගුරුවරයාගේ උපදෙස් මත පහත පද එකට එක් වීම හඳුනාගනිමු.

අභ්‍යාසය 02

පද තුනක් හෝ ඊට වඩා වැඩි සංඛ්‍යාවක් සහිත පද එක් කිරීමේ දී
බහුවචන ගැනීම සාමාන්‍ය ලක්ෂණයකි.

01. ඉහත කොටුවල ඇති පද එක් කොට සමාස පද සකසන්න.

०१. ....- ....

०२. ....- ....

०३. ....- ....

०४. ....- ....

०५. ....- ....

අව්‍යයීභාව සමාසය

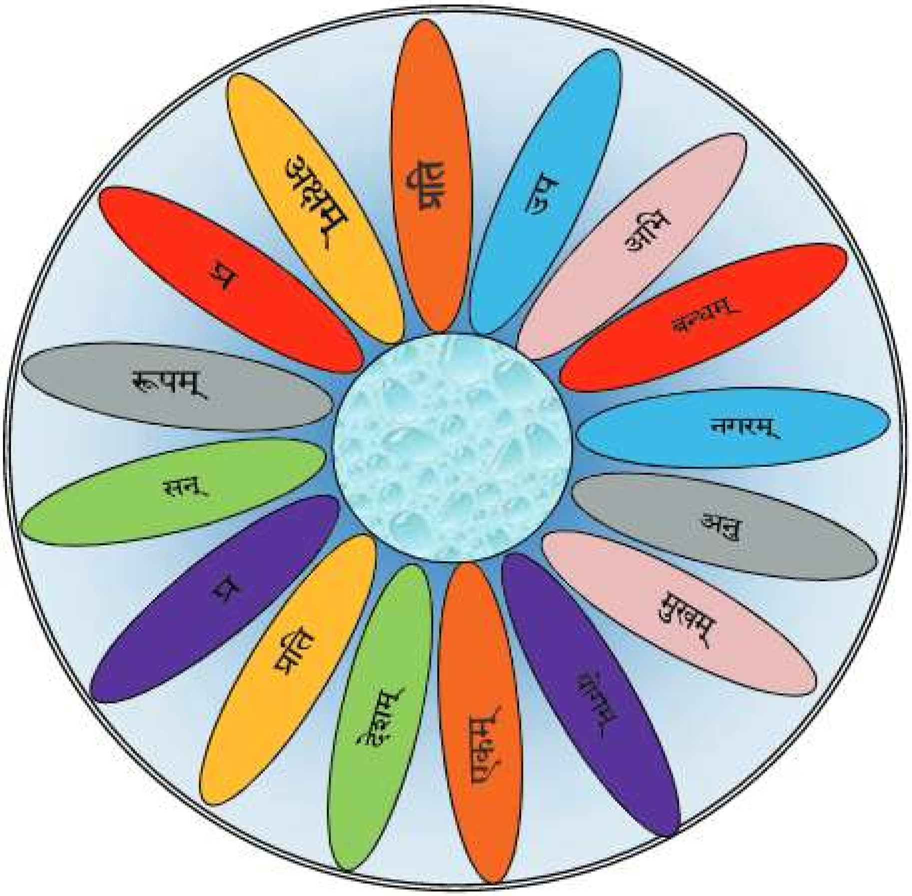
පදයකට මුලින් උපසර්ග පදයක් හෝ නිපාත පදයක් එකතු වී

සෑදෙන සමාසය අව්‍යයීභාව සමාසය නම් වේ.

මෙම සමාසය නපුංසක ලිංගවීම අනිවාර්ය වේ.

අභ්‍යාසය 03

01. වර්ණ උපකාරයෙන් අව්‍යය සමාස පද සකසමු.

०१. .... ०२ ....

०३. .... ०४. ....

०५. .... ०६. ....

०७. .... ०८. ....

අභ්‍යාසය 04

01. පහත සඳහන් අව්‍යය සමාස පදවල ඇති උපසර්ග යටින් ඉරක් අඳින්න.

१. निर्जलम्

२. अनुगुणम्

३. यथाबलम्

४. प्रतिवर्षम्

५. सबलम्

६. सभानु

७. निर्दोषम्

८. यथेष्टम्

९. उपगुरु

१०. प्रतिदिनम्

दुर्लभः स गुरुर्लोके शिष्यचित्तापहारकः ।

දුර්ලභඃ ස ගුරුර්ලෝකේ ශිෂ්‍යචිත්තාපහාරකඃ

ශිෂ්‍යයන්ගේ සිත්ගන්නා වූ ගුරුවරයා ලොව දුලබ ය.

न कूपखननं युक्तं प्रदीप्ते वह्निना गृहे ।

න කූපඛනනං යුක්තං ප්‍රදීප්තේ වහ්නිනා ගෘහේ

ගෙය ගිනිගත් කල්හි ළිඳ හෑරීම සුදුසු නොවේ.

10
පාඩම
दशमः पाठः।

त्यज दुर्जनसंसर्गः।

තත්පුරුෂ සමාසය

තත්පුරුෂ සමාසය

ද්විතීයා

दुःखम् आपन्नः - दुःखापन्नः
नगरम् गतः - नगरगतः

තෘතීයා

राज्ञा हतः - राजहतः
नेत्रेण हीनः - नेत्रहीनः

චතුර්ථී

चीवराय वस्त्रम् - चीवरवस्त्रम्
गुरवे दक्षिणा - गुरुदक्षिणा

පඤ්චමී

चोरात् भयम् - चोरभयम्
स्वर्गात् पतितः - स्वर्गपतितः

ෂෂ්ඨී

देवानां लोकः - देवलोकः
दुर्जनस्य संसर्गः - दुर्जनसंसर्गः

සප්තමී

कार्ये दक्षः - कार्यदक्षः
वने वासः - वनवासः

සමාස යනු පද කෙටි කිරීමක් බව ඉහත දී අපි හැදෑරුවෙමු. එම ක්‍රමයට අනුව ඉහත සඳහන් මල් පෙතිවල ඇති පද එක් වී ඇත්තේ කිසියම් රටාවකට ය. එය අධ්‍යයනය කිරීමේ දී ප්‍රථමා හා ආලපන යන විභක්ති හැර සෙසු විභක්ති සහිත පදයක් මුලින් යෙදී පසු පදයක් සමග සමාස වීමේ දී විභක්ති ලක්‍ෂණය ඉවත් වී පද එක් වීම සිදු වී ඇත. එය තත්පුරුෂ සමාසයේ ලක්‍ෂණය යි.

තත්පුරුෂ සමාස පද සාධනය ඉගෙනගනිමු.

අභ්‍යාසය 01

01. පහත සඳහන් සමාස විග්‍රයට ගැළපෙන සමාස පදය තෝරා ලියන්න.

०१. नरकं पतितः (नरकंपतितः / नरकपतितः) - ....

०२. बुद्धाय पूजा (बुद्धपूजा / बुद्धंपूजः) - ....

०३. मानस्य हानिः (मनंहानिः / मानहानिः) - ....

०४. कार्येषु कुशलः (कर्येन कुशलम् / कार्यकुशलः) - ....

०५. नयनयोः आनन्दः (नयनानन्दः / नयननन्दः) - ....

०६. काकेभ्यः बलिः (काकबलिः / काकबलिम्) - ....

०७. सुखम् प्राप्तः (सुखप्राप्तः / सुखाप्राप्तम्) - ....

०८. चिन्तया आकुलः (चिन्ताकुलम् / चिन्ताकुलः) - ....

०९. रक्षणस्य उपायः (रक्षणोपायः / रक्षणेनपायः) - ....

१०. बुद्धस्य धर्मं (बुद्धायधर्मं / बुद्धधर्मं) - ....

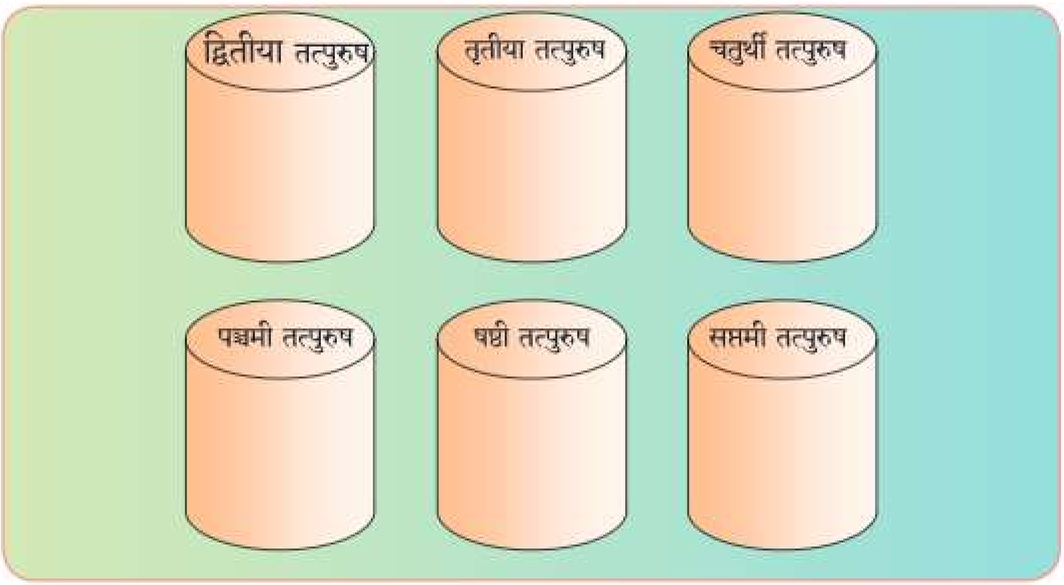
අභ්‍යාසය 02

1. පහත සඳහන් සමාස පදවලට අදාළ විග්‍රහ වාක්‍ය සකසන්න.

०१. धर्मलक्षणम् ....
०२. देवालयः ....
०३. जलमग्नः ....
०४. धर्मभ्रष्टः ....
०५. वर्षपूर्वः ....
०६. सूर्यप्रकाशः ....
०७. विवेकहीनः ....
०८. सुरापानम् ....
०९. वृक्षमूलम् ....
१०. धनसम्पन्नः ....
११. राजभयम् ....
१२. अनेकः ....
१३. नखभिन्नः ....
१४. विवेकरहिताः ....

02. පහත රූපයේ ඇති තත්පුරුෂ සමාස පද නියමිත විභක්ති සහිත භාජනවලට බහාලන්න.

सूर्यकिरणः	देवबलः	कालातीतः	ग्रामनिर्गतः	कूपपतितः
गोहितम्	भूमिपतितानि	राजप्रसादः	परमचिन्तातुरः	राजपुत्रः
वृकभीतः	चक्रबन्धः	राजहतः	मित्रवरः	जीवलोकः
गुरोत्तमः	गृहापहतः	क्रीडोद्यानम्	गौरवार्थम्	बन्धनमुक्तः

අභ්‍යාසය 03

01. පහත සඳහන් සමාස කවර සමාස වර්ගයකට අයත්දැයි දක්වන්න.

අනු අංක	සමාස පදය	අව්‍යයීභාව සමාස	තත්පුරුෂ සමාසය	ද්වන්ද්ව සමාසය
०१	अनुज्येष्ठम्			
०२	धर्माश्रितः			
०३	उपराजम्			
०४	अग्निमारुतेषु			
०५	अनुदिनम्			
०६	मित्रवरः			
०७	हस्तपादम्			
०८	राजपुत्रः			
०९	मद्यपानम्			
१०	स्त्रीपुरुषेषु			
११	सुभिक्षम्			
१२	गौरवार्थम्			
१३	कुलविनाशकम्			
१४	सोपहासम्			
१५	उपगिरम्			

न च व्याधिसमो रिपुः ।

න ච ව්‍යාධිසමෝ රිපුඃ

රෝගය හා සමාන සතුරෙක් නැත.

न सुवर्णे ध्वनिस्तादृश्यादृक्वास्ये प्रजायते ।

න සුවර්ණේ ධ්වනිස්තාදෘශ්‍යාදෘක්වාස්‍යෙ ප්‍රජායතේ

පිත්තලවල හඬ වැනි හඬක් රත්තරංවල නැත.

नहि तापयितुं शक्यं सागराम्भस्तृणोल्कया ।

නහි තාපයිතුං ශක්‍යං සාගරම්භස්තෘණෝල්කයා

මුහුදු දිය තණහුලකින් රත් කළ නොහැකි ය.

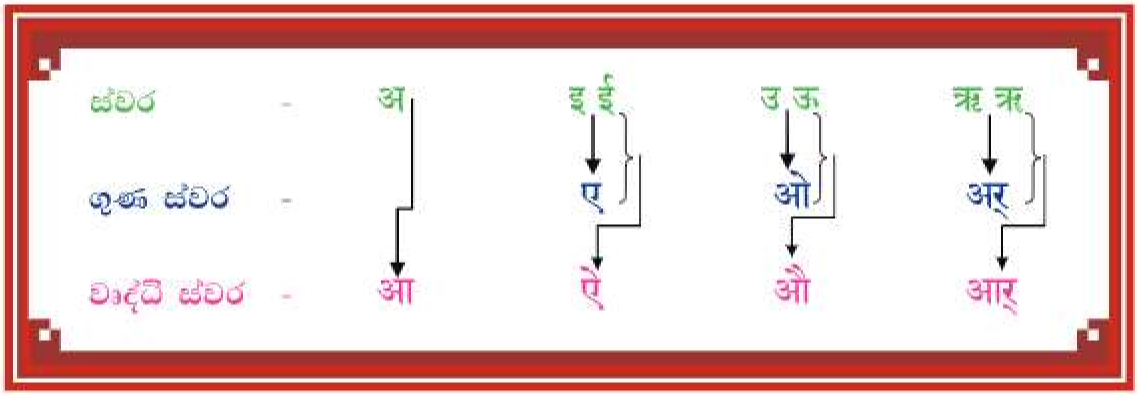
11
පාඩම
एकादशः पाठः ।

कीदृशी वाग्विदग्धता ?

සාමාන්‍ය නාමපදයන්ගේ අගට විශේෂ ප්‍රත්‍යයන් යොදා සාදාගනු ලබන විශේෂ නාමපදයෝ තද්ධිතයෝ වෙති. නොයෙක් අර්ථ දීම සඳහා ඒ ඒ නාමයන්ට හිතවත් වන බැවින් **(තත් + හිත)** තද්ධිත වශයෙන් මේවා හඳුන්වනු ලබයි. නාමයන්ගේ අගට එකතු කරනු ලද ප්‍රත්‍යය තුළින් මේවායේ අර්ථ ප්‍රකාශ වන බැවින් තද්ධිත නාමයන් ''**ප්‍රත්‍යාර්ථ නාම**'' වශයෙන් ද හැඳින්වේ.

තද්ධිත සාධනයේ දී නාමයන්ගේ අගට යෙදෙන ඇතැම් තද්ධිත ප්‍රත්‍යය ''**ඉත්**'' අකුරුවලින් ද යුක්ත වේ. එම ''ඉත්'' අකුරු අතරින් **ඤ්** හා **ණ්** කාරය ප්‍රත්‍යයන්ට යෙදී ඇති විට නාමයන්ගේ මුලින් ම පිහිටි ස්වරය වෘද්ධි බවට පත් වේ. අදාළ වෘද්ධි කාර්‍ය්‍ය සිදු කිරීමෙන් පසු එම ඉත් අකුරු ඉවත් වේ. පහත නිදසුන් දෙස හොඳින් බලන්න.

ස්වරයන්ගේ වෘද්ධි රූප

උදාහරණ :-

अ හට आ වීම

श्रमण + एरण्

श्रामण + एर (अ > आ)

श्रामण् + अ + एर (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

श्रामणेर

इ හට ऐ වීම

विदेह + अण्

वैदेह + अ (इ > ऐ)

वैदेह् + अ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

वैदेह

ई හට ऐ වීම

श्रीधर + इण्

श्रैधर + इ (ई > ऐ)

श्रैधर् + अ + इ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

श्रैधरि

ए හට ऐ වීම

रेवत + इकण्

रैवत + इक (ए > ऐ)

रैवत् + अ + इक (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

रैवतिक

उ හට औ වීම

कुङ्कुम + अण्

कौङ्कुम + अ (उ > औ)

कौङ्कुम् + अ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

कौङ्कुम

ऊ හට औ වීම

भूमि + अण्

भौमि + अ (ऊ> औ)

भौमि + अ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

भौम

ओ හට औ වීම

गोतम + अण्

गौतम+ अ (ओ > औ)

गौतम +अ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

गौतम

ऋ හට आर् වීම

मृकण्डु + एयण्

मार्कण्डु + एय (ऋ > आर्)

मार्कण्ड् + उ + एय (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

मार्कण्डेय

නූතන භාෂා භාවිතය අනුව තද්ධිත කොටස් අටකට (08) බෙදා දැක් වේ.

1. අපත්‍යාර්ථ තද්ධිතය
2. භාව තද්ධිතය
3. අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිතය
4. සමූහාර්ථ තද්ධිතය
5. අතිශයාර්ථ තද්ධිතය
6. අනේකාර්ථ තද්ධිතය
7. සංඛ්‍යා තද්ධිතය
8. අව්‍යය තද්ධිතය

I. අපත්‍යාර්ථ තද්ධිතය

ශ්‍රමණයාගේ පුතා	ගෝතමගේ පුතා	ශිවගේ පුතා
श्रमणस्य अपत्यं	**गोतमस्य अपत्यं**	**शिवस्य अपत्यं**
श्रामणेरः	**गौतमः**	**शैवः**

අපත්‍ය යනු දරුවායි. "දරුව" යන අර්ථයෙහි හෙවත් පුත්‍රාර්ථයෙහි ෂෂ්ඨී විභක්ත්‍යන්ත නාමයන් කෙරෙන් " **अण्** " ආදි ප්‍රත්‍ය යොදා සාදාගනු ලබන්නේ අපත්‍ය තද්ධිතයයි. පද සාධනය පහත දක්වා ඇති උදාහරණ මගින් ඉගෙනගන්න.

උදාහරණ :-

अण् शिवस्य अपत्यं
शिव + अण्

इण् उद्दालकस्य अपत्यं
उद्दालक + इण्

शैव + अ (මූල ස්වරය වෘද්ධි වීමෙන් පසු)
शैव् + ~~अ~~ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් කිරීම)
शैव > **शैवः** (විභක්ති යෙදීමෙන් පසු)
शैवः - ශිවගේ පුතා

औद्दालक + इ (මූල ස්වරය වෘද්ධි වීමෙන් පසු)
औद्दालक् + ~~अ~~ + इ (පූර්ව ස්වරය ලොප් කිරීම)
औद्दालकि > **औद्दालकिः** (විභක්ති යෙදීමෙන් පසු)
औद्दालकिः - උද්දාලකගේ පුතා

විශේෂයක්

සියලු නාමයන්ගේ මූල ස්වර වෘද්ධිය වූ පසු අන්ත්‍ය ස්වරයක් ඇති විට එය ලොප් වේ.

අපත්‍යාර්ථ තද්ධිතයේ යෙදෙන අනෙකුත් ප්‍රත්‍යය

यण्   आयनण्   ईयण्   एयण्   इनेयण्   आरण्   एरण्
ऐरण्   किण्

අභ්‍යාසය 11.1

01. ඉහත දක්වන ලද පුත්‍රාර්ථයෙහි අනෙකුත් ප්‍රත්‍යයන් සමග යෙදෙන නාම පද පහතින් දක්වා ඇත. ඒවා ගුරුතුමාගේ සහාය ද ඇතිව ඉහත උදාහරණ අනුසාරයෙන් සාදන්න.

१. यण्	- सोमस्य अपत्यम्	(සෝමගේ පුතා)	....
२. आयनण्	- चन्द्रस्य अपत्यम्	(චන්ද්‍රගේ පුතා)	....
३. ईयण्	- गर्गस्य अपत्यम्	(ගර්ගගේ පුතා)	....
४. एयण्	- अत्रेः अपत्यम्	(අත්‍රිගේ පුතා)	....
५. आरण्	- गोधायाः अपत्यम्	(ගෝධාවගේ පුතා)	....
६. एरण्	- नट्याः अपत्यम्	(නටීගේ පුතා)	....
६. किण्	- व्यासस्य अपत्यम्	(ව්‍යාසගේ පුතා)	....

අභ්‍යාසය 11.2

01. ගුරුවරයාගේ සහාය ඇතිව පහත සඳහන් අපත්‍ය තද්ධිත පදයන් හා යෙදෙන නිවැරදි ප්‍රත්‍ය තෝරන්න.

තද්ධිත පදය	නාම ප්‍රකෘතිය		තද්ධිත පදයේ තේරුම
१. शौद्धोधन	शुद्धोधन	.... (इण् / अण् / एयण्)	.... ශුද්ධෝධනගේ පුතා
२. औपगव	उपगु	.... (अण् / इण् / यण्)	.... උපගුගේ පුතා
३. श्रामणेर	श्रमण	.... (इण् / आरण् / एरण्)	.... ශ්‍රමණයාගේ පුතා (සාමණේර)
४. पाण्डुर	पण्डु	.... (आरण् / एरण् / आयनण्)	.... පණ්ඩුගේ පුතා
५. दाण्डिनायन	दण्डिन्	.... (यण् / आयनण् / एयण्)	.... දණ්ඩීගේ පුතා

६. नैषादकि	निषाद	.... (इण् / किण् / यण्)	.... වැද්දාගේ පුතා
७. औद्दालकि	उद्दालक	.... (किण् / अण् / इण)	.... උද්දාලකගේ පුතා
८. कापेयः	कपि	.... (ऐरण् / एरण् / यण्)	.... වඳුරාගේ පුතා

II. භාව තද්ධිතය

භාවාර්ථයෙහි ෂෂ්ඨී විභක්ත්‍යන්ත නාමයන් කෙරෙන් **ता / त्वा** ආදි ප්‍රත්‍යය යොදා තනාගනු ලබන්නේ "**භාව තද්ධිතයයි**" යම් කියවක පැවැත්මට හේතු වන කාරණය භාව නම් වේ.

භාව තද්ධිත ප්‍රත්‍යය 05 කි.

ता त्व यण् डिमन् अण्

විශේෂයක්

මෙහි **ता / डिमन्** ප්‍රත්‍යයාන්තයෝ ස්ත්‍රීලිංග වන අතර අනෙක්වා නපුංසක ලිංග වේ.

උදාහරණ :-

ता ब्राह्मणस्य भावः
ब्राह्मण + ता
ब्राह्मणता > ब्राह्मणता (ස්ත්‍රී) (බමුණු කම)

त्व देवस्य भावः
देव + त्व
देवत्व > देवत्वम् (නපුං)
(දේවත්වය)

यण् पण्डितस्य भावः
पण्डित + यण्
पाण्डित + य
पाण्डित्य > पाण्डित्यम् (නපුං) (පණ්ඩිත කම)

अण् पटोः भावः
पटु + अण्
पाटु + अ
पाटव > पाटवम् (නපුං)
(දක්ෂ බව)

डिमन् लघोः भावः

लघु + डिमन्

लाघु + इमन्

लघिमन् > लघिमा (ස්ත්‍රී) (කෙටි බව)

විශේෂයක්

- ව්‍යඤ්ජනයක් මුලට ඇති **त्व** තද්ධිත ප්‍රත්‍යය පර කල්හි **न्** කාරාන්ත නාමයන්ගේ අග **न्** යන්න ලොප් වේ.

උදාහරණ:-

राज्ञो + भावः	दण्डिनो + भावः
राजन् + त्व	दण्डिन् + त्व
राज + त्व (न् කාරය ලොප් වේ)	दण्डि + त्व (न् කාරය ලොප් වේ)
राजत्व > राजत्वम्	दण्डित्व > दण्डित्वम्

- **डिमन्** ප්‍රත්‍යය පර කල්හි ව්‍යඤ්ජනයක් මුලට ඇති නාමයන්ගේ හ්‍රස්ව **ऋ** කාරය **र** කාර බවට පත් වේ.

උදාහරණ:

कृशस्य + भावः	मृदोः + भावः
कृश + डिमन्	मृदु + डिमन्
क्रश + इमन्	म्रद् + इमन
क्रशिमन् > क्रशिमा (ස්ත්‍රී) (කෙට්ටු බව)	म्रदिमन् > म्रदिमा (ස්ත්‍රී) (මොළොක් බව)

අභ්‍යාසය 11.3

1. පහත සඳහන් වාක්‍යවල ඇති භාව තද්ධිත පද උපුටා දක්වන්න.

१. मूर्खस्य प्रज्ञा अणिमा ।

२. किं कुत्रास्ति भोः सौमनस्यं ।

३. लोभिनः दानं लघिमा ।

४. सुकृतोऽपि परात्मरणं याति देवत्वम् ।

५. बुद्धस्य चरिते क्लिष्टता नास्ति ।

६. श्रुतो हितोपदेशोऽयं पाटवं संस्कृतोक्तिषु ।

७. कविषु कालिदासस्य कवित्वं अतिविशिष्टम् ।

८. शरीरस्य कृशता आरोग्यतायै न योग्यं भवति ।

९. अजातशत्रुः पितरं घातयित्वा राजत्वं प्राप्नोत् ।

१०. यस्य नेतुः आर्जवं नास्ति तस्य व्यक्तित्वं न भवेत् ।

2. ඉහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලට නගන්න.

3. තවත් මෙවැනි භාවාර්ථ තද්ධිත පද (අවම වශයෙන් 10 ක්වත්) එකතු කරන්න.

අභ්‍යාස සඳහා උපකාරක පද

मूर्खस्य - මෝඩයාගේ

अणिमा - කුඩා බව

सौमनस्यम् - සොම්නස් බව

लोभिनः - ලෝභියාගේ

लघिमा - සැහැල්ලු බව

परात्मरणं - මරණින් පසු

सुकृतो	- යහපත කරන්නා / පිංකරන්නා
क्लिष्टता	- කිළිටි බව
कृशता	- කෙට්ටු බව
संस्कृतोक्तिषु	- සංස්කෘත වාක්‍ය ප්‍රයෝගයන්හි
आरोग्यतायै	- නීරෝගී බව සඳහා
घातयित्वा	- ඝාතනය කොට
नेतुः	- නායකයාගේ
आर्जवम्	- ඍජු බව
व्यक्तित्वं	- පෞරුෂත්වය

नहि कृतमुपकारं साधवो विस्मरन्ति ।
නහි කෘතමුපකාරං සාධවෝ විස්මරන්ති
සත්පුරුෂයෝ කළගුණ අමතක නොකරති.

नासमीक्ष्य परं स्थानं पूर्वमायतनं त्यजेत् ।
නාසමීක්ෂ්‍ය පරං ස්ථානං පූර්වමායතනං ත්‍යජේත්
වෙනත් තැනක් නොසොයා මුල් තැන අත් නොහළ යුතුය.

12
පාඩම
एकादशः पाठः।

किं त्वं वाचालोऽस्मि ? अहं वाचालो नास्मि ।

III. අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිතය

किं त्वं धनिकोऽसि ? नाहं धनिकोऽस्मि । (ඔබ ධනවතෙක් ද? නැත මම ධනවතෙක් නොවෙමි).

धनिकः යනු ධනය ඇති තැනැත්තා ය. धनं अस्य अस्ति । - (ධනය මොහුට ඇත) යන පද කිහිපය සංක්ෂිප්ත කොට **धनिक** ලෙස සකස් කෙරේ. ඇති බව අඟවනු ලබන්නේ " **इक**" යන ප්‍රත්‍යය එකතු වීමෙනි.

धनं अस्य अस्ति
धनं = ධනය

+ इक යනු "අයත් ය සහ ඇත්තේ ය" යන තේරුම සහිත ප්‍රත්‍යයකි.
धनं + इक >
धन + इक = "ධනය ඇත්තේ ය" යන තේරුම සහිත ප්‍රකෘතිය හා ප්‍රත්‍යයෙ යි.
धनिक = යනු "ධනය ඇත්තා" යන තද්ධිත පදය යි.

මෙලෙස ධනය ඇති තැනැත්තා, වාසනාව ඇති තැනැත්තා යනාදි පද ධනවත්, භාග්‍යවත් වශයෙන් තනිපද ලෙස සිංහල භාෂාවෙහි ව්‍යවහාර කෙරේ. සංස්කෘත භාෂාවෙහි ද ධනවාන්, භාග්‍යවාන් ආදි ලෙස යෙදේ.

සිංහල		संस्कृत
ශ්‍රමික	-	श्रमिक
බුද්ධික	-	बुद्धिक
ගුණවත්	-	गुणवत्

ශ්‍රීමත්	-	श्रीमत्
ජටිල	-	जटिल
වාචාල	-	वाचाल
මධුර	-	मधुर

යනාදි ලෙස භාවිත වනුයේ ද සංස්කෘත භාෂාවෙහි **අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිත** ලෙස හඳුන්වනු ලබන නාමපදයන් ය.

අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිතයේ බහුල ව යෙදෙන ප්‍රත්‍යය කිහිපයක් හා ඊට අදාළ උදාහරණ පහත දැක්වේ. ඒවා මැනවින් අධ්‍යයනය කරන්න.

අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිත පද සාධනයේ දී,

इक इन अण् इन् विन् वत् मत् र ल आल लु आलु इल वल ऊल

इक ප්‍රත්‍යය

धन + इक	=	धनिक	>	धनिकः	(ධනය ඇති)
श्रम + इक	=	श्रमिक	>	श्रमिकः	(ශ්‍රමය ඇති, ශ්‍රමය කැපකරන)
बुद्धि + इक	=	बुद्धिक	>	बुद्धिकः	(නුවණ ඇති)

इन ප්‍රත්‍යය

फल + इन	=	फलिन	>	फलिनः	(ගෙඩි ඇති)
मल + इन	=	मलिन	>	मलिनः	(කිළිටි ඇති)
बर्ह् + इन	=	बर्हिण	>	बर्हिणः	(පිල්කලඹ ඇති, මොනරා)

अण् ප්‍රත්‍යය (මෙහි **ण्** කාරයට මූලස්වර වෘද්ධිය වන බව සැලකිය යුතුයි).

प्रज्ञा + अण्	=	प्राज्ञ	>	प्राज्ञः	(ප්‍රඥාව ඇති)
श्रद्धा + अण्	=	श्राद्ध	>	श्राद्धः	(ශ්‍රද්ධාව ඇති)
अर्चा + अण्	=	आर्च	>	आर्चः	(පූජාව ඇති)

इन् ප්‍රත්‍යය

धन	+ इन्	=	धनिन्	>	धनी	(ධනය ඇති)
सुख	+ इन्	=	सुखिन्	>	सुखी	(සැප ඇති)
रोग	+ इन्	=	रोगिन्	>	रोगी	(රෝග ඇති)

विन् ප්‍රත්‍යය

मेधा	+ विन्	=	मेधाविन्	>	मेधावी	(නුවණ ඇති)
तपस्	+ विन्	=	तपस्विन्	>	तपस्वी	(තපස ඇති)
तेजस्	+ विन्	=	तेजस्विन्	>	तेजस्वी	(තේජස ඇති)

वत् සහ मत् ප්‍රත්‍යය

धन	+ वत्	=	धनवत्	>	धनवान्	(ධනය ඇති, ධනවත්)
गुण	+ वत्	=	गुणवत्	>	गुणवान्	(ගුණ ඇති, ගුණවත්)
भग	+ वत्	=	भगवत्	>	भगवान्	(භාග්‍යය ඇති, භාග්‍යවත්)
प्रीति	+ मत्	=	प्रीतिमत्	>	प्रीतिमान्	(සතුට ඇති, ප්‍රීතිමත්)
श्री	+ मत्	=	श्रीमत्	>	श्रीमान्	(ශ්‍රියා ඇති, ශ්‍රීමත්, උදාර)
ह्री	+ मत्	=	ह्रीमत्	>	ह्रीमान्	(ලජ්ජා ඇති, ලජ්ජිත)

र ප්‍රත්‍යය

मधु	+ र	=	मधुर	>	मधुरः	(මිහිරි බව ඇති)
मुख	+ र	=	मुखर	>	मुखरः	(මුකරි බව ඇති, කට ඇති)
कुञ्ज	+ र	=	कुञ्जर	>	कुञ्जरः	(හනුවක් ඇති, ඇතා)

ल සහ आल ප්‍රත්‍යය

चूडा	+ ल	=	चूडाल	>	चूडालः	(කරමලයක් ඇති, කුකුළා)
शिखा	+ ल	=	शिखाल	>	शिखालः	(ශිඛාවක් ඇති, මොනරා)
अंस	+ ल	=	अंसल	>	अंसलः	(පිරුණු උරහිස් ඇති)
वाच्	+ आल	=	वाचाल	>	वाचालः	(බොහෝ වචන ඇති, වාචාල)

लु ප්‍රත්‍යය

कृपा	+ लु	= कृपालु	> कृपालुः	(කරුණාව ඇති, කාරුණික)
दया	+ लु	= दयालु	> दयालुः	(දයාව ඇති)
श्रद्धा	+ लु	= श्रद्धालु	> श्रद्धालुः	(ශ්‍රද්ධාව ඇති)

आलु ප්‍රත්‍යය

शीत	+ आलु	= शीतालु	> शीतालुः	(අධික ශීතල ඇති)
उष्ण	+ आलु	= उष्णालु	> उष्णालुः	(අධික උෂ්ණය ඇති)
कृष्ण	+ आलु	= कृष्णालु	> कृष्णालुः	(අධික කලුපැහැ ඇති)

इल ප්‍රත්‍යය

फेन	+ इल	= फेनिल	> फेनिलः	(පෙනගොබයක් ඇති, නයා)
उरस्	+ इल	= उरसिल	> उरसिलः	(පුළුල් උරස්තල ඇති, විසල් පපුව ඇති)
सिकता	+ इल	= सिकतिल	> सिकतिलः	(වැලි ඇති, වැලි විසිරුණු)

वल ප්‍රත්‍යය

कृषि	+ वल	= कृषीवल	> कृषीवलः	(කෘෂි කටයුතු ඇති, ගොවියා)
परिषद्	+ वल	= परिषद्वल	> परिषद्वलः	(පිරිස ඇති)
शत्रु	+ वल	= शत्रुवल	> शत्रुवलः	(සතුරන් ඇති)

ऊल ප්‍රත්‍යය

वात	+ ऊल	= वातूल	> वातूलः	(වාත රෝග ඇති)
बल	+ ऊल	= बलूल	> बलूलः	(බලය ඇති)
दन्त	+ ऊल	= दन्तूल	> दन्तूलः	(දළ ඇති, ඇතා)

අභ්‍යාසය 12.1

01. ගුරුවරයාගේ සහාය ඇති ව වරහන් තුළින් සුදුසු නාමපද තෝරා පහත වගුවේ ප්‍රත්‍යය අනුව වර්ග කරන්න.

(दन्तावल / श्रद्धावान् / शीतालुः / यशस्वान् / शिखावलः / पिच्छिलः / श्राद्धः / छत्रिकः / मालिकः / पयस्वान् / शुशिरः / श्रुतवान् / धृतिमान् / तुण्डिलः / तपस्वी / पेनलः / पयस्वी / रूपिकः / मायालुः / कृपालुः / आयुष्मान् / रुचिरः / चक्षुमान् / यशस्वी / श्वेतालुः)

वत्	मत्	इल	वल	इक	आलु	अण्	इन	विन्	लु

02. පහත දැක්වෙන තද්ධිත පදවල තේරුම් ලියන්න.

०१. सुखिन् ....

०२. आर्थिन् ....

०३. कुमुदुनी ....

०४. रसवान् ....

०५. तेजस्वी ....

०६. मायिकः ....

०७. दृष्टवान् ....

०८. बन्धुमान् ....

०९. कुञ्जरः ....

१०. नगरः ....

११. कुलिनः ....

१२. मांसलः ....

१३. उदकालुः ....

१४. दन्तूलः ....

१५. तुण्डिलः ....

१६. बर्हिणः ....

IV. සමූහාර්ථ තද්ධිතය

अथ कदाचित्तत्रानुषङ्गिकं वानरयूथमितश्चेतश्च परिभ्रमदागतम्।

(කිසියම් වඳුරු රැළක් ඒ මේ අත ඇවිදිමින් පිළිවෙළින් එතැනට පැමිණියහ.)

• වඳුරු රැළක් යනු ඉරි ඇඳි පදයෙහි තේරුමයි. රංචුව, රැළ, රළ, රැන, පොකුර, පන්තිය, වර්ගය, කැළ යනාදි පද සමූහයක් හැඳින්වීම සඳහා සිංහල භාෂාවෙහි යෙදෙන තනි පදයන් ය.

यूथ – राशि – षण्ड – वर्ग – समूह – गण – वृन्द යනාදි පද සමූහාර්ථය ඇඟවීම සඳහා සංස්කෘත භාෂාවෙහි යෙදෙන පද කිහිපයකි. සමූහාර්ථය ඇඟවීම සඳහා **ता – या – इनी – त्रा – अण् – यण् – कण् – इकण्** යනාදි ප්‍රත්‍යය යෙදේ.

जनानां समूहः – जनसमूहः (समास)
जनानां समूहः – जनता (तद्धित)

ජනතා යනු මිනිසුන්ගේ එකතුවයි. සමූහය යනාර්ථය සඳහා - තා - යන ප්‍රත්‍යය යෙදී ඇත. එලෙස තනා ගනු ලබන නාමපද සමූහාර්ථ තද්ධිත නමින් හැඳින්වේ.

• ඉහතින් දැක්වුණු සමූහාර්ථවාචී ප්‍රත්‍යයන් ෂෂ්ඨී විභක්ත්‍යන්ත නාමයන් කෙරෙන් පරව යෙදී පද සාධනය වේ.

ता या इनी त्रा अण् यण् कण् इकण्

අභ්‍යාසය 12.2

01. උදාහරණයට අනුව සුදුසු ප්‍රත්‍යය යොදා නාමපද සකසන්න.

උදා:- **ජනානාං සමූහඃ** - මෙහි ෂෂ්ඨී විභක්ති අන්තය ලොප් වේ. එවිට - ජන - යන්න පමණක් ශේෂ වේ. සමූහාර්ථය ලබා දෙන - තා - ප්‍රත්‍යය එකතු කෙරේ. එවිට ජනතා යන්න තැනේ.

१. सहायानां समूहः – .... (ता)
२. पाशानां समूहः – .... (या)
३. वातानां समूहः – .... (या)

४. गवां समूहः - .... (त्रा)

५. भिक्षाणां समूहः - .... (अण्)

६. युवतीनां समूहः - .... (अण्)

७. केदाराणां समूहः - .... (यण्)

८. धेनूनां समूहः - .... (कण्)

९. कवचानां समूहः - .... (इकण्)

१०. बन्धूनां समूहः - .... (ता)

सुतप्तमपि पानीयं शमयत्येव पावकम्।
සුතප්තමපි පානීයං ශමයත්‍යෙව පාවකම්
වතුර උණුකළත් ගින්න නිවයි.

हितं मनोहारी च दुर्लभं वचः।
හිතං මනෝහාරී ච දුර්ලභං වචඃ
හිතවත් හා මිහිරි වචන දුර්ලභ ය.

हतः सैन्यमनायकम्।
හතං සෛන්‍යමනායකම්
නායකයෙක් නැති සේනාව විනාශ වේ.

13
පාඩම
त्रयोदशः पाठः।

सम्भाषणं कर्तुं शक्नोषि किल ?

කෘදන්ත යනු සංස්කෘත භාෂාව තුළ නාම, නාම විශේෂණ, ආඛ්‍යාත හා අව්‍යය වශයෙන් භාවිත වන ශබ්ද විශේෂයකි. කෘත් සහ අන්ත යන පද සංයෝග වීමෙන් සකස් වී ඇති මෙම ශබ්දය මගින් හැඟවෙන වචන සමුදාය ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ග දෙකකට බෙදිය හැක. ඒ

1. වරනැගිය හැකි කෘදන්ත
2. වරනැගිය නො හැකි කෘදන්ත

අව්‍යය කෘදන්ත (වරනැගිය නොහැකි කෘදන්ත)

අව්‍යය යනු සියලු ස්ථානයන්හි ම වෙනස් නො වී පවත්නා ශබ්ද විශේෂයකි. තාදර්ථ්‍ය, පූර්වක්‍රියා, මිශ්‍රක්‍රියා හා ක්‍රියාවිශේෂණ යනුවෙන් ප්‍රභේද හතරක් එහි ඇත. ධාතුන්හි අගට අව්‍යය කෘදන්ත ප්‍රත්‍යයන් යෙදීමෙන් මෙම පද සාදාගනු ලැබේ.

तुम् - त्वा - य ප්‍රත්‍යයෝ

तुम् ප්‍රත්‍යය ය.

මෙම සංවාදය ශබ්දනඟා කියවන්න. වර්ණ ගන්වා ඇති පද කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.

छात्राः - श्रीमन् ! अद्य भवान् किं पाठयति ?

शिक्षकः - यूयं किं **पठितुम्** इच्छथ ?

छात्राः - वयं संस्कृतसंभाषणविषये किञ्चित् **ज्ञातुम्** इच्छामः।

शिक्षकः - किं **ज्ञातुम्** इच्छथ ?

अतुलः - अहं श्रुतवान् यत् संस्कृतेन अपि सम्भाषणं **कर्तुं** शक्यते।

शान्तः - एवं **भवितुं** न अर्हति। अहं **विश्वसितुं** न शक्नोमि।

शिक्षकः - भो ! अतुलः सत्यम् उक्तवान्। अत्र समीपे एव एकं विद्यास्थानम् अस्ति।
तत्र संभाषणशिबिरं च अस्ति। **द्रष्टुम्** इच्छथ किम् ?

छात्राः - आम्। वयं सर्वे तत्र गन्तुम् इच्छामः।

महिन्दः - श्रीमन्! अहं किञ्चित् प्रष्टुम् इच्छामि।

शिक्षकः - पृच्छ।

महिन्दः - ये संस्कृतं पठितुं लेखितुं च शक्नुवन्ति। तेषाम् एव तत्र प्रवेशः भवति किम्?

शिक्षकः - न भोः! तथा नास्ति। सर्वेऽपि तत्र प्रवेष्टुं शक्नुवन्ति।

छात्राः - भोः मित्राणि वयं सर्वे श्वः तत्र गमिष्यामः।

छात्रः पठितुं विद्यालयं गच्छति।	ශිෂ්‍යයා උගෙනීමට පාසලට යයි.
मालाकारः पुष्पाणि चेतुम् उद्यानं गच्छति।	මාලාකරුවා මල් නෙළීමට උයනට යයි.
गजः जलं पातुं इच्छति।	ඇතා දිය බීමට කැමති වෙයි.

ධාතුවකට 'තුම්' ප්‍රත්‍යය යෙදීමෙන් බොහෝ විට අනාගත කාල අර්ථයක් සහිත පදයක් නිර්මාණය වේ. එහි දී ධාතුවේ විවිධ විපර්යාස ද සිදු වේ. පහත රටාවන් හොඳින් අධ්‍යයනය කරන්න.

अद् →	अत्तुम्	कृ →	कर्तुम्	खेल् →	खेलितुम्
गम् →	गन्तुम्	चल् →	चलितुम्	जि →	जेतुम्
ज्ञा →	ज्ञातुम्	दा →	दातुम्	नृत् →	नर्तितुम्
पा →	पातुम्	रक्ष् →	रक्षितुम्	लभ् →	लब्धुम्
वद् →	वदितुम्	हृ →	हर्तुम्	खाद् →	खादितुम्

1. සුදුසු තුමන්ත පද කොටුව තුළින් තෝරා හිස්තැන් පුරවන්න.

१. वयं नर्तितुम् इच्छामः।	(नृत्)
२. सः................ इच्छति।	(खाद्)
३. ते गृहं................ इच्छन्ति।	(गम्)
४. यूयं किं................ इच्छथ।	(कृ)
५ .सुमनः अङ्गणे .... इच्छति।	(क्रीड्)
६. अग्रजः चलनचित्रं .... इच्छति।	(दृश्)
७. भिक्षुः आसने .... इच्छति।	(उपविश्)

८. बालकः श्लोकं................ इच्छति । (श्रु)

९ सा बालिका गीतं................ इच्छति । (गा)

१०. शिष्यः वस्त्राणि................ इच्छति । (प्रक्षालय्)

११. उपासकः बुद्धं................ इच्छति । (वन्द्)

१२. माता ओदनं................ इच्छति । (पच्)

गन्तुम्	श्रोतुम्	प्रक्षालयितुम्
खादितुम्	गातुम्	पक्तुम्
उपवेष्टुम्	द्रष्टुम्	कर्तुम्
नर्तितुम्	ज्ञातुम्	क्रीडितुम्

2. වෘත්තය තුළ ඇති වචන නිවැරදි ව යොදා වාක්‍ය සම්පූර්ණ කරන්න.

१. सः तत्र .... शक्नोति । (स्था)

२. सः एतत् पुस्तकं .... शक्नोति । (पठ्)

३. किं सः अस्मिन् आसने .... शक्नोति । (उपविश्)

४. अहं मेलनम् .... शक्नोमि । (कृ)

५. किम् इदानीं सः गृहं .... न शक्नोति । (गम्)

६. न हि इदानीं सः गृहं .... न शक्नोति । (गम्)

७. किम् अहम् अत्र .... शक्नोमि । (आगम्)

८. किम् अहम् एकं चलनचित्रं .... शक्नोमि । (दृश्)

९. किं भवती एकं गीतं .... शक्नोति । (गै)

१०. जनकः वृक्षम् .... शक्नोति । (आ + रुह्)

११. बालकाः नृत्यं .... शक्नुवन्ति । (कृ)

१२. अहं काव्यं .... न शक्नोमि । (लिख्)

१३. त्वं न .... शक्नोषि । (पच्)

१४. मूषकः बिलं .... शक्नोति । (प्र + विश्)

१५. भल्लुकः वनं .... शक्नोति । (धाव्)

आगन्तुम्	गन्तुम्	उपवेष्टुम्
पाठयितुम्	स्थातुम्	पठितुम्
गन्तुम्	द्रष्टुम्	गातुम्
प्रवेष्टुम्	नर्तितुम्	लेखितुम्
पक्तुम्	कर्तुम्	आरोढुम्

त्वा - य ප්‍රත්‍යය

එක කතුවරයකු විසින් කළ ක්‍රියා කිහිපයක් එක ම වාක්‍යයක යෙදෙන කල්හි, අන්තිම ක්‍රියාවට පෙරාතු ව කෙරෙන ක්‍රියා හැඳින්වෙන්නේ පූර්වක්‍රියා යනුවෙනි. ''ත්වා'' හා ''ය'' යන ප්‍රත්‍යය පූර්වක්‍රියා පද සාධනයේ දී යොදාගැනේ.

छात्रः पाठं पठति । टिप्पणीं लिखति । > छात्रः पाठं पठित्वा टिप्पणीं लिखति ।

कृषीवलः क्षेत्रं खनति । सस्यं रोपयति । >कृषीवलः क्षेत्रं खनित्वा सस्यं रोपयति ।

आचार्यः ग्रन्थं परिशीलयति । अध्ययनं करोति । > आचार्यः ग्रन्थं परिशील्य अध्ययनं करोति ।

जननी द्वारम् उद्घाटयति । अतिथिं सत्करोति । > जननी द्वारम् उद्घाट्य अतिथिं सत्करोति ।

त्वा ප්‍රත්‍යය

මෙම ප්‍රත්‍යය ය යෙදෙන්නේ ශුද්ධ ධාතූන් කෙරෙන් පසුව ය.

कृ +त्वा > कृत्वा

धृ+ त्वा > धृत्वा

मृ+त्वा > मृत्वा

श्रु+त्वा > श्रुत्वा

පහත වගුව සාවධාන ව අධ්‍යයනය කරන්න.

हसति(हस्) त्वा हसित्वा क्रीडति (क्रीड्) क्रीडित्वा भ्रमति (भ्रम्) भ्रमित्वा लिखति (लिख्) लिखित्वा खादति (खाद्) खादित्वा क्रन्दति (क्रन्द्) क्रन्दित्वा धावति (धाव्) धावित्वा निन्दति (निन्द्) निन्दित्वा नृत्यति (नृत्) नर्तित्वा पठति (पठ्) पठित्वा पतति (पत्) पतित्वा मिलति (मिल्) मिलित्वा	धरति (धृ) धृत्वा करोति (कृ) कृत्वा स्मरति (स्मृ) स्मृत्वा हरति (हृ) हृत्वा श्रुणोति (श्रु) श्रुत्वा
जानाति (ज्ञा) ज्ञात्वा स्नाति (स्ना) स्नात्वा	क्रीणाति (क्री) क्रीत्वा नयति (नी) नीत्वा भवति (भू) भूत्वा
पिबति (पा) पीत्वा	तिष्ठति (स्था) स्थित्वा
दहति (दह्) दग्ध्वा	गच्छति (गम्) गत्वा नमति (नम्) नत्वा
त्यजति (त्यज्) त्यक्त्वा पचति (पच्) पक्त्वा	पश्यति (दृश्) दृष्ट्वा कर्षति (कृष्) कृष्ट्वा इच्छति (इष्) इष्ट्वा

य ප්‍රත්‍යය

छात्राः पुस्तकानि अधीत्य पाठं स्मरन्ति।

शिष्यः विद्यालयं प्रविश्य गुरुं प्रणमति।

य ප්‍රත්‍යය එකතු වන්නේ උපසර්ග පූර්ව වූ ධාතුවටයි.

प्र + नम् + य > प्रणम्य (වැඳ)

आ+ गम् + य > आगम्य　　प्र+ विश् + य > प्रविश्य　　आ+ गम् + य > आगम्य

उप + कृ + य > उपकृत्य　　वि+ हस् + य > विहस्य　　वि + ज्ञा+ य > विज्ञाय

आ + कृष् + य > आकृष्य

මෙම සංවාදය උස්හඬින් කියවන්න.

बालकः - पितः, आम्रफलम् आवश्यकम्।
प्रदीपः - अस्तु (आपणिकं प्रति) भोः द्वे आम्रफले देहि।
आपणिकः - स्वीकरोतु श्रीमन्।
प्रदीपः - भोः एकं फलं नष्टम् अस्ति। एतत् परिवर्त्य अन्यत् देहि।

(आपणिकः ददाति)

प्रदीपः - धन्यवादः।
बालकः - अहं फलं खादानि किम् ?
प्रदीपः - खादतु , किन्तु प्रक्षाल्य खादतु। प्रातः उत्थाय दन्तधावनम् अकरोत् वा ?
बालकः - आम् , अकरवम्।
प्रदीपः - उत्तमम्। इदानीम् भवान् शीघ्रं गृहं प्रति गत्वा किञ्चित् खादित्वा मातुः प्रणम्य स्यूतं स्वीकृत्य आगच्छतु। अहं भवन्तं विद्यालयं प्राप्य कार्यालयं गमिष्यामि।

(बालकः तानि सर्वाणि कार्याणि कृत्वा आगच्छति।)

प्रदीपः - पुत्र! मध्याह्ने विद्यालयात् आगत्य अल्पाहारं च समाप्य एकघण्ठां यावदुपविश्य पठतु।
बालकः - अस्तु। तथैव करिष्यामि।

පහත වාක්‍ය කිහිපය ද විමසුමෙන් බලන්න.

१. अध्यापकः आसन्दे उपविश्य प्रश्नं पृच्छति। (उप + विश् + य)

२. अर्चकः प्रतिमांसं स्थाप्य पूजां करोति। (सं + स्था + य)

३. समाजसेवकः धनं सङ्गृह्य समाजसेवां करोति। (सं+ गृह् + य)

४. सः माम् अनुसृत्य वेगेन आगच्छति। (अनु + सृ + य)

५. जननी द्वारम् उद्घाट्य अतिथिं सत्करोति। (उत् + घट् + य)

1. තුමන්ත පද ආශ්‍රයෙන් පහත වාක්‍යය සම්පූර්ණ කර නැවත ලියන්න.

सः	१ पठिष्यति — १ ग्रन्थालयं		गच्छति।
	२ धनं सम्पादयिष्यति — २ विदेशं		
	३ क्रेष्यति — ३ आपणं		
	४ खादिष्यति — ४ भोजनालयं		
	५ स्नास्यति — ५ नदीं		
	६ क्रीडिष्यति — ६ क्रीडाङ्गणं		
	७ द्रक्ष्यति — ७ चित्रमन्दिरं		
	८ उपवेक्ष्यति — ८ उद्यानं		
	९ पास्यति — ९ उपहारगृहं		
	१० लिखिष्यति — १० प्रकोष्ठे		

අවධානයට

गच्छति	→	गत्वा	नयति	→	नीत्वा
आ+ गच्छति	→	आगत्य	आ + नयति	→	आनीय
स्मरति	→	स्मृत्वा	त्यजति	→	त्यक्त्वा
वि स्मरति	→	विस्मृत्य	परि + त्यजति	→	परित्यज्य

වැරදි	නිවැරදි
आगत्वा	आगत्य
सङ्गृहित्वा	सङ्गृह्य
प्रापयित्वा	प्राप्य
सम्प्रेषयित्वा	सम्प्रेष्य
उपवेषयित्वा	उपवेष्य
आनीत्वा	आनीय
परिवेषयित्वा	परिवेष्य
समापयित्वा	समाप्य
संस्थापयित्वा	संस्थाप्य
निर्गत्वा	निर्गत्य
विहसित्वा	विहस्य

උදාහරණය ඇසුරෙන් පහත වගුවෙහි හිස්තැන් පුරවන්න.

प्र + क्षालयति	प्रक्षाल्य	परि + वेषयति	....
आ + गच्छति	....	परि + त्यजति	....
प्र + नमति	....	अभि+ नन्दति	....
परि + गणयति	परिगणय्य	आ + छादयति	आच्छाद्य
वि + गणयति	....	उप + हसति	....
निर् + गच्छति	....	उप + करोति	....
उत् + तिष्ठति	....	प्र + आप्नोति	प्राप्य
सम् + स्थापयति	....	उद् + धरति	....
अनु + भवति	....	सम् + आप्नोति	....
सम् + हरति	....	वि + चारयति	....

සුදුසු පූර්වක්‍රියා යොදා පහත වාක්‍ය සකසන්න.

१. छात्रः विद्यालयं प्रविष्टवान् । पुस्तकं पठितवान् । छात्रः विद्यालयं प्रविश्य पुस्तकं पठितवान् ।

२. तौ आगमिष्यतः । भोजनं करिष्यतः । ....

३. भिक्षवः उपविशन्ति । ध्यायन्ति । ....

४. त्वं पत्रं लिखसि । प्रेषयसि । ....

५. भवान् सम्बुद्धं प्रणमतु । पठतु । ....

६. वृषभौ शकटम् आकर्षतः । अग्रे नयतः । ....

७. भ्राता पुस्तकम् आनयत् । पाठम् अपठत् । ....

८. सर्वे हस्तान् प्रक्षालयन्तु । भोजनं कुर्वन्तु । ....

९. सिद्धार्थः यशोधरां संस्मरति । प्रसन्नः भवति । ....

१०. आनन्दस्थविरः बुद्धमन्दिरं गतवान् । संस्कारविधीन् कृतवान् । ....

उदाहरणानि

सा मोदकं खादति। सा जलं पिबति। सा विद्यालयं गच्छति।

सा मोदकं खादित्वा जलं पीत्वा विद्यालयं गच्छति।

१. जननि स्नाति।ओदनं पचति।

२. प्रमुखाचार्यः परिवेणं गच्छति। कार्यं करोति।

३. छात्रः पाठं पठति। निद्राति।

४. शिशुः फलं खादति। क्रीडति।

५. त्वं पत्रं लिखसि। प्रेषयसि।

६. उपासकः बुद्धं नमति। प्रदक्षिणं करोति।

७. जनाधिपः विदेशं गच्छति। स्वदेशं आगच्छति।

८. अध्यापकः पाठं पाठयति। प्रश्नं पृच्छति।

९. भिक्षुः पात्रं गृह्णाति। पिण्डाय चरति।

१०. मम सहपाठी धर्मं श्रुणोति। धार्मिकः भवति।

११. रन्दिकः क्षीरं पिबति। शयनं करोति।

१२. अहं श्लोकं वदामि। अर्थं बोधयामि।

१३. अहं कार्यं करोमि। विद्यालयं गच्छामि।

१४. ते चित्रं पश्यन्ति। आनन्दम् अनुभवन्ति।

१५. सः दुर्गुणं त्यजति। सज्जनः भवति।

१६. वैद्याः औषधं यच्छन्ति। धनं स्वीकुर्वन्ति।

१७. पितामहः धर्मपदं वाचयति। अर्थं वदति।

१९. जननी पुत्रं ताडयति। दुःखं विन्दति।

२०. बालिका हसति। संभाषणं करोति।

यत्ने कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोषः।

යත්නේ කෘතේ යදි න සිධ්‍යති කෝ'ත්‍ර දෝෂඃ

උත්සහ කළවිටත් අපේක්ෂා ඉටුනොවේ නම් එහි වරද කිම?

यथा बीजं तथाङ्कुरः।

යථා බීජං තථාඞ්කුරඃ

බීජය යම්සේ ද අඞ්කුරය එසේ ය.

यथौषधं स्वादुहितं च दुर्लभम्।

යථෞෂධං ස්වාදුහිතං ච දුර්ලභම්.

මිහිරි සහ හිතකර බෙහෙත් දුර්ලභ ය.

14
පාඩම
चतुर्दशः पाठः।

अवश्यं लभते कर्ता फलं पापस्य कर्मणः।

සෝපපද හෝ අනුපපද ධාතුවකට තුන්කාලය හැඟවෙන විවිධ ප්‍රත්‍යයන් යෙදීමෙන් සාදාගනු ලබන පද ත්‍රෛකාලික කෘදන්ත නාමයෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. කර්තෘ යනු කරන්නා යි. මෙය කෘ ධාතුව කෙරෙන් කර්තෘ අර්ථයෙහි තෘ ප්‍රත්‍ය යෙදීමෙන් සෑදුණු පදයකි. තෘ ප්‍රත්‍යය කාලත්‍රයවාචිය. අතීතයෙහිත් වර්තමානයෙහිත් අනාගතයෙහිත් යන තුන් කාලයෙහි ම කරන තැනැත්තා ඒ නාමයෙන් හැඳින්වේ.

කර්තෘ - කරන්නා   දාතෘ - දෙන්නා   පක්තෘ - පිසන්නා

සෝපපද ධාතුවකට ප්‍රත්‍යය එකතුවීම

अस्थि + √हृ + अ → अस्थिहरः
धनुस् + √धृ + अ → धनुर्धरः

අනුපපද ධාතුවකට ප්‍රත්‍යය එකතුවීම

√ऋज् + अक → अर्जकः
√बुध् + क → बुधः

कृ + तृ = कर्तृ   दा + तृ = दातृ   नी + तृ = नेतृ   जी + तृ = जेतृ

पच् + अक = पाचक   पठ् + अक = पाठक   यच् + अक = याचक

नी + अक = नायक   नश् + अक = नाशक

ත්‍රෛකාලික කෘදන්ත ප්‍රත්‍යය විසි හතරක් පවතින අතර ඒවා පහත දැක්වේ.

तृच् अक क अ अन णिनि श ण ड ट इ ख खि
खश् ख्युट् च्वि डाच् टक् विण् मनिप् क्वनिप् वनिप्
क्विप् केलिम

කර්තෘවාචක ''කෘත්'' ප්‍රත්‍යයෝ

तृ ප්‍රත්‍යය

ධාතුව	කෘත් ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත පදය	ප්‍රථමා ඒකවචන	අර්ථය
कृ	तृ	कर्तृ	कर्ता	කරන්නා
दा	तृ	दातृ	दाता	දෙන්නා
नी	तृ	नेतृ	नेता	මග කියන්නා
हृ	तृ	हर्तृ	हर्ता	හරින්නා
जी	तृ	जेतृ	जेता	දිනන්නා
मृ	तृ	मातृ	माता	මනින්නා
एध	तृ	एधितृ	एधिता	වැඩෙන්නා
भू	तृ	भवितृ	भविता	වන්නා
रु	तृ	रवितृ	रविता	හඬන්නා

अच् ප්‍රත්‍යය

पचति इति पचः
गिरौ शेते इति गिरिशः

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	අර්ථය
वच्	अ	वचः	කියන්නා
पच्	अ	पचः	පිසන්නා
क्षम्	अ	क्षेमः	ඉවසන්නා
नद्	अ	नदः	හඬන්නා
चल्	अ	चलः	සැලෙන්නා
दिव्	अ	देवः	බැබළෙන්නා
धृ	अ	धरः	දරන්නා
सृप्	अ	सर्पः	ඇදී වක්ව යන්නා
कृश्	अ	कृशः	කෘශ පුද්ගලයා
चुर्	अ	चोरः	සොරාගන්නා

සෝපපද ධාතුන්ට "අ" ප්‍රත්‍යය යෙදීම.

සෝපපද ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	අර්ථය
यशस् + कृ	अ	यशस्करः	කීර්තිය උපදවන්නා
भार + वह्	अ	भारवहः	බර උසුලන්නා
सम् + वद्	अ	संवदः	යහපත පවසන්නා
पुरस् + सृ	अ	पुरस्सरः	ඉදිරියෙහි ගමන් ගන්නා

ण्वुल् /अक ප්‍රත්‍යය

මෙහි ප්‍රත්‍යය වන්නේ **ण्वुल्** යන්නයි. **अक** යනු ආදේශය යි. **ण्** යෙදී ඇත්තේ වෘද්ධිවීම පිණිසයි.

नी + अक → नायक
कृ + अक → कारक
ध्यै + अक → ध्यायक

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	ප්‍රථමා ඒක වචනය	අර්ථය
वच्	अक	वाचक	वाचकः	කියන්නා හෝ කියවන්නා
पच्	अक	पाचक	पाचकः	පිසන්නා හෝ පිසවන්නා
पठ्	अक	पाठक	पाठकः	හදාරන්නා හෝ හදාරවන්නා
यच्	अक	याचक	याचकः	ඉල්ලන්නා හෝ ඉල්ලවන්නා
चल्	अक	चालक	चालकः	සැලෙන්නා
दा	अक	दायक	दायकः	දෙන්නා හෝ දෙවන්නා
नृत्	अक	नर्तकः	नर्तकः	නටන්නා හෝ නටවන්නා
श्रु	अक	श्रावक	श्रावकः	අසන්නා හෝ අස්වන්නා
सेव्	अक	सेवकः	सेवकः	සේවය කරන්නා හෝ සේවය කරවන්නා

णिनि / इन् ප්‍රත්‍යය

මෙම ප්‍රත්‍යයේ ශේෂ වන්නේ **इन्** යන්න පමණකි.

ग्राहिन्
करिन्
भाविन्

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	ප්‍රථමා ඒක වචනය
वद्	इन्	वादिन्	वादी
ग्रह्	इन्	ग्राहिन्	ग्राही
स्था	इन्	स्थायिन्	स्थायी
मन्त्र	इन्	मन्त्रिन्	मन्त्री
उद् + सह्	इन्	उत्साहिन्	उत्साही
द्रुह्	इन्	द्रोहिन्	द्रोही
नि + वस्	इन्	निवासिन्	निवासी
अप + राध्	इन्	अपराधिन्	अपराधी
नि + रक्ष	इन्	निरक्षिन्	निरक्षी
पण्डित + मन्	इन्	पण्डितमानिन्	मण्डितमानी

क ප්‍රත්‍යය

සුබන්ත හා උපසර්ගවලින් පරව සිටි අකාරාන්ත ධාතූන්ගෙන් පසු ව ''**ක**'' ප්‍රත්‍යය යෙදේ. එම ''**ක**'' ප්‍රත්‍යයේ ''**ක්**'' යන්න ලොප් වී ''**අ**'' පමණක් ඉතිරි වේ. එබැවින් මෙහි ශුද්ධ ප්‍රත්‍යය වන්නේ ''**අ**'' යන්නයි.

जलं ददाति (जल + दा + क) → जलदः
मधु पिबति (मधु + पा + क) → मधुपः

ධාතූන්ගේ අවසන් අකුරට ප්‍රථමයෙන් **ඉ, උ** හෝ **ඍ** අකුරක් සිටි විට ද කර්තෘ අර්ථයෙහි **ක වේ.**

बुध् + क → बुधः

පහත වගුවෙහි ඇති නිදර්ශන දෙස අවධානය යොමු කරන්න.

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	අර්ථය
विद्	अ	विदः	දන්නා පුද්ගලයා
छिद्	अ	छिदः	භේද කරන්නා
क्षिप्	अ	क्षिपः	මෙහෙයවන්නා
भूमि + दा	अ	भूमिदः	භූමිය දෙන්නා
जल + दा	अ	जलदः	ජලය දෙන්නා
मध्य + स्था	अ	मध्यस्थः	මැදහත් තැනැත්තා

अन ප්‍රත්‍යය

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය
शुभ्	अन	शोभन
नन्द्	अन	नन्दन
छिद्	अन	छेदन
रम्	अन	रमण
साध्	अन	साधन
वृध्	अन	वर्धन
ज्वल्	अन	ज्वलन
सह्	अन	सहन
ज्ञा	अन	ज्ञान
पा	अन	पान
नृत्	अन	नर्तन

අභ්‍යාසය

01. පහත පද්‍යයන්හි ඇති කෘදන්ත පද උපුටා ඒවා සෑදෙන අයුරු දක්වන්න.

चरिता शुभकार्याणां लभते यश उत्तमम् ।
वक्तासत्यस्य वाक्यस्य दुःखं न खलु विन्दते ॥
स्वयंवोढा हि भारस्य सर्वदा सुखभाग् भवेत् ।
विस्मर्तागुरुवाक्यानां न कदापि सुखी भवेत् ॥

न्यायकारी मन्दगामी सत्यवादी न प्राप्य तै ।
उपकारी सदाचारी मिष्टभाषी च दुर्लभः ॥
धनहारी स्तेयजीवी नरकं याति मानवः ।
दुराचारी शुभाचारी लभते वाच्यतां सदा ॥

02. ඔබ උගත් ත්‍රෛකාලික කෘදන්ත ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සෑදී ඇති වෙනත් පද පාඨ ග්‍රන්ථයන්ගෙන් උපුටා දක්වන්න.
03. ත්‍රෛකාලික කෘදන්තපද සාදා ගන්නා අයුරු පැහැදිලි කරන්න.
04. තෘ, අක, ක, අ ප්‍රත්‍යවලින් නිර්මාණය වන වෙනත් කෘදන්ත පද තුන බැගින් සොයා ලියන්න.
5. (අ). පහත වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.
   (ආ). වාක්‍යයන්හි යෙදී ඇති කෘදන්ත රූප තෝරා ඒවායෙහි ධාතු දක්වන්න.

१. नित्यमेव मधुरानन्नानि खदकाः अस्वस्थाः भवन्ति ।
२. गायकः रुचिरं गीतं गायति ।
३. प्रेक्षकाः सुन्दराणि चित्राणि पश्यन्ति ।
४. सर्वे पाठकाः श्रेष्ठानि पुस्तकानि पठन्तु ।
५. पाचकः मिष्टं भोजनं ददाति ।
६. राष्ट्रस्य रक्षकः माननीयः भवति ।
८. कर्षकाः वर्षासु धान्यं वपन्ति ।
९. विद्यायाः प्रचारकाः प्रशंसनीयाः भवन्ति ।
१०. शासकः जनतायाः करं गृह्णाति ।

6. (අ) පහත වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.
(ආ) වාක්‍යයන්හි යෙදී ඇති කෘදන්ත රූප තෝරා ඒවායෙහි ධාතු දක්වන්න.

०१. धर्मस्य श्रोतारः अल्पाः एव भवन्ति ।
०२. धनस्य दाता उदारः कथ्यते ।
०३. परकार्यस्य रोद्धा निन्दितः भवति ।
०४. सत्पथे गन्ता प्रशंसनीयः भवति ।
०५. युद्धे जेता ऐश्वर्यं लभते ।
०६. व्याकरणस्य ज्ञाता वैयाकरणः कथ्यते ।
०७. तथ्यस्य वक्तारः दुर्लभाः भवन्ति ।
०८. सत्कार्यस्य कर्तारः प्रशंसनीयाः भवन्ति ।

याञ्चा मोघा वरमधिगुणो नाधमे लब्धकामा ।
යාඥා මෝඝා වරමධිගුණේ නාධමේ ලබ්ධකාමා.
උතුමකුගෙන් තමා කළ ඉල්ලීම නොලැබුණත් කම් නැත. අධමයකුගෙන් ලැබීම එතරම් යහපත් නොවේ.

रिक्तः सर्वे भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ।
රික්තඃ සර්වෝ භවති හි ලඝුඃ පූර්ණතා ගෞරවාය.
හිස් සියල්ල සැහැල්ලුය. පිරුණු බව, ගෞරවය පිණිස හේතු වේ.

वरं मौनं कार्यं न च वचनमुक्तं यदनृतम् ।
වරං මෞනං කාර්යං න ච වචනමුක්තං යදනෘතම්.
කියන ලද බොරු වදන්වලට වඩා නිශ්ශබ්ද ව සිටීම උතුම් ය.

15
පාඩම
पञ्चदशः पाठः ।

कथं कदा कियत् कुत्र

कथं कदा कियत् कुत्र - किमर्थं किं करोम्यहम् ।
कस्यार्थे च कया शक्त्या - चिन्तयेयं मुहुर्मुहुः ॥

අභ්‍යාසය 01

- වගුවල දක්වා ඇති රටාවන් අධ්‍යයනය කර, ඉදිරියෙන් දක්වා ඇති කොටුවෙහි වාක්‍ය තනා ලියන්න.

सः	कथं	खादति ?
	आनन्देन, लोभेन, लज्जया, शान्त्या त्वरया शीघ्रं, मन्दं मन्दम्	

सः	किं	खादति ?
	ओदनं, मांसं, पयोहिमं फलं, रसगोलं, सेवाफलं, आम्रफलं, दालिं, जम्बीरं, कदलीफलं	

सः	किं	खादति ?
	भोजनालये, गृहे बन्धुगृहे, आश्रमे, नेवासिकागारे वृक्षमूले, नदीतले	

सः	कदा	खादति ?
	प्रभाते, सप्तवादने मध्याह्ने अपराह्ने, रात्रौ, चतुर्वादने पञ्चवादनात् पूर्वं	

सः	किमर्थं	खादति ?
	शक्तिलाभार्थं जीवनधारणार्थं स्वास्थ्यलाभार्थं क्षुधानिवारणं	

सः	कथं	पठति ?
	शुद्धं, अशुद्धं, स्पष्टं अस्पष्टं, ध्यानपूर्वकं वारंवारं, तूष्णीं	

सः	किं	पठति ?
	संस्कृतं, मातृभाषां	
	गणितं, भूगोलं	
	इतिहासं, आंगलभाषां	

ක්‍රියාකාරකම 01

ක්‍රියාපදයක් තනනු ලබන්නේ ධාතුවකට විවිධ ප්‍රත්‍යය එකතු කිරීමෙනි. ක්‍රියාපදයක මුල් අවස්ථාව ධාතුව නම් වේ. සංස්කෘත භාෂාවේ ධාතු 2000කට අධික ප්‍රමාණයක් පවතී. ඒවායෙහි සුවිශේෂ වෙනස්කම් මත ඒවා පොදුවේ කොටස් දහයකට බෙදා ඇත. දශධාතු ගණ වශයෙන් එම කොටස් හැඳින් වේ.

උදා-: පඨති යනු ක්‍රියාපදයකි. මෙහි ධාතුව ' පඨ් ' යන්නයි.
ධාවති - ධාව්, ඛාදති - ඛාද්, හසති - හස්

धावति ।	- (දුවයි)	**गच्छति ।**	- (යයි)
हसति ।	- (සිනාසෙයි)	**लिखति ।**	- (ලියයි)
खादति ।	- (කයි)	**पिबति ।**	- (බොයි)
पूजयति ।	- (පුදයි)	**क्रीडति ।**	- (සෙල්ලම් කරයි)
पठति ।	- (කියයි)	**विशति ।**	- (පිවිසෙයි)

යනු ක්‍රියාපද කිහිපයකි.

ඉහත ක්‍රියාපදවල අග ඇති '**ති**' ප්‍රත්‍යය සියල්ලට ම පොදු වේ. එම '**ති**' ප්‍රත්‍යය ඉවත් කරමු.

උදා-: **धाव + ति = धाव**

धावति	**गच्छति**	**हसति**	**लिखति**	**खादति**
पिबति	**पूजयति**	**क्रीडति**	**पठति**	**विशति**

එවිට ක්‍රියාපදයෙහි තේරුම වෙනස් වේ. **धावति** යනු දුවයි යන්නයි. එහෙත් **धाव** යනු දුවන්න යන්නයි.

අභ්‍යාසය 02

- සුදුසු පරිදි හිස්තැන් පුරවන්න.

1. යන්න	....	2. සිනාසෙන්න	....
3. ලියන්න	....	4. කන්න	....
5. බොන්න	....	6. පුදන්න	....
7. සෙල්ලම් කරන්න	....	8. පාඩම් කරන්න	....
9. පිවිසෙන්න	....	10. උයන්න	....

'ති' ප්‍රත්‍යය ඉවත් වූ පසු ශේෂ වන කොටසට **मा** යන නිපාතය එකතු කරමු. **मा** යන්නෙහි තේරුම 'එපා' යන්නයි.

උදා:- දුවන්න එපා **मा धाव।**

අභ්‍යාසය 03

- හිස්තැන් පුරවමු.

१. मा क्रीड।	....	२. मा पूजय।	....
३. मा लिख।	....	४. मा पिब।	....
५. मा पठ।	....		

1. ලියන්න එපා	....	2. කන්න එපා	....
3. කියන්න එපා	....	4. සිනාසෙන්න එපා	....
5. යන්න එපා	....		

• वसति । अटति । चरति । हरति । नयति । भवति । चलति । यच्छति । මෙ ක්‍රියාපදයන්ට සුදුසු පරිදි **मा** නිපාතය යොදන්න.

ක්‍රියාකාරකම 02

වාක්‍යයක කර්මපදයට හිමිවන්නේ සුවිශේෂ ස්ථානයකි. කර්තෘගේ ක්‍රියාවට අනුගත පදය කර්මපදය වේ. කර්තෘකාරක වාක්‍යක කර්මපදය ද්විතීයා විභක්තියෙන් තැබේ. එහි ප්‍රධාන අදියර දෙකකි.

සෘජුව ම කර්තෘගේ ක්‍රියාවට යටත් වන පදය ද්විතීයා විභක්තියෙන් තැබීම.

सः - सा - बालकः बालिका - नरः - पुरुषः छात्रा - मुनिः - गुरुः	किम्	खादति ?
	अन्नम् - फलम् - आम्रफलम् - सेवाफलम् - द्राक्षम् - कदलीफलम् - ओदनम् -मांसम् - पयोहिमम् - अपूपम्	

උදා:- **सा किं खादति ?**

ඇය කුමක් කයි ද? / ඇය කන්නේ මොනව ද?

सा सेवाफलं खादति ।

ඇය ඇපල් ගෙඩියක් කයි.

• උදාහරණයට අනුව අර්ථවත් වාක්‍යය 10ක් නිර්මාණය කරන්න.

අභ්‍යාසය 04

ते - बालिकाः - शिशवः - गुरवः - मुनयः - भूपतयः - बालकाः	किम्	खादन्ति ?
	अन्नम् - फलम् - आम्रफलम् - सेवाफलम् - द्राक्षम् - कदलीफलम् - ओदनम् - मांसम् - पयोहिमम् - अपूपम्	

උදා:- **ते किं खादन्ति ?** ඔවුහු කුමක් කත් ද? / ඔවුහු කන්නේ මොනව ද?

ते सेवाफलं खादन्ति । ඔවුහු ඇපල් ගෙඩියක් කති.

- උදාහරණයට අනුව අර්ථවත් වාක්‍යය 10ක් නිර්මාණය කරන්න.

යම් ස්ථානයකට ගමන් කරන්නේ නම් එම ස්ථානය ද ද්විතීයා විභක්තියෙන් තැබිය යුතු ය.

सः - सा - बालकः - बालिका - नरः - पुरुषः - छात्रा - मुनिः - गुरुः	कुत्र	गच्छति ?
ते - बालिकाः - शिशवः - गुरवः - मुनयः - भूपतयः - बालकाः		गच्छन्ति ?
	गृहम् - पाठालयम् - ग्रामम् - आश्रमम् - क्रीडांगणम् - कार्यालयम् - विद्यालयम् - आपणम् - सभाम् - पुस्तकालयम् - पत्रालयम्	

උදා:- **सः कुत्र गच्छति ?** ඔහු කොහෙ යයි ද? / ඔහු කොහෙද යන්නේ ?

सः कार्यालयं गच्छति । ඔහු කන්තෝරුවට යයි.

ते कुत्र गच्छन्ति ? ඔවුහු කොහෙ යත් ද ? / ඔවුන් කොහෙද යන්නේ ?

ते कार्यालयं गच्छन्ति । ඔවුහු කන්තෝරුවට යති.

- උදාහරණවලට අනුව අර්ථවත් වාක්‍යය 10ක් නිර්මාණය කරන්න.

ක්‍රියාකාරකම 03

නාමපදයක් ප්‍රධාන වශයෙන් අදියර හතකට වර්ග කෙරේ. එහි තුන්වන අවස්ථාව තෘතීයා විභක්ති ලෙස හැඳින් වේ. කර්තෘගේ ක්‍රියාවට සහයෝගය දක්වන පද මේ තෘතීයා විභක්තියෙන් තැබේ.

උදා:- त्वं केन आगच्छसि ? තුඹ කොහොමද එන්නේ ?

अहं शकटेन आगच्छामि । මම කරත්තයෙන් එමි.

මෙහි පැමිණීම සඳහා කර්තෘට සහයෝගය දක්වා ඇත **शकटेन** පදය තෘතීයා විභක්තියෙන් තබා ඇත.

सः | केन | गच्छति ?

शकटेन - सर्वयानेन
धूमयानेन - गगनयानेन - द्विचक्रेण

අභ්‍යාසය 05

हस्तेन	-	नेत्रेण	- ....
गानेन	-	चषकेन	- ....
फरसुना	-	नेत्राभ्याम्	- ....
पादाभ्याम्	-	सर्वयानैः	- ....
हस्ताभ्याम्	-	पुष्पैः	- ....

• පහත සඳහන් වාක්‍ය ඛණ්ඩ සංස්කෘතයට නඟන්න.

01. අතින් ලියයි.
02. බස් එකෙන් පැමිණෙයි.
03. දෑසින් බලයි.
04. කෝප්පයෙන් බොයි.
05. සිදුරෙන් බලයි.
06. පිහියෙන් කපයි.
07. දැතින් ඔසවයි.
08. දිවෙන් රස විඳියි
09. කසයෙන් ගසයි.
10. රෝද දෙකින් පදවයි.

ක්‍රියාකාරකම 04

तव नाम किम् ? (ඔබේ නම කුමක් ද?)

मम नाम कालिदासः। (මගේ නම කාලිදාස)

तस्य नाम किम् ? (ඔහුගේ නම කුමක් ද?)

तस्याः ग्रामः कुत्र (ඇගේ ගම කොහෙද?)

යනාදි පරිදි මගේ, අපගේ, ඔහුගේ, ගොවියාගේ ආදි නයින් අයිතියක් පිළිබඳ සාකච්ඡා කෙරේ නම්, එම පද හයවන විභක්තියෙන් තැබේ.

උදා:- एषः मम निचोलम्। तव स्यूतः कुत्र अस्ति ?

अस्माकं देशं रक्षणीयम्। मतुः गानेन तुष्यते।

खगस्य पत्रे स्तः। नद्याः जलेन वपति।

අභ්‍යාසය 06

- සංස්කෘත භාෂාවෙන් ම පිළිතුරු සපයන්න.

१. तव नाम किम् ?
२. तव ग्रामः कुत्र अस्ति ?
३. तव पिता कुत्र कार्यं करोति ?
४. तव माता किं करोति ?
५. तव स्वसुः विद्यालयः कः ?
६. तव प्रियतमं विषयं किम् ?
७. तव प्रियम् अन्नं किम् ?
८. तव प्रियतमं फलं किम् ?
९. तव संकेतं किम् ?
१०. तव जन्मदिनं कदा ?

- සිංහලයට නගන්න.

१. एषा मम सखी ।
२. एषः मम आदेशः ।
३. मम गृहसंकेतः ।
४. सः मम छात्रः ।
५. सः मम दोषः न ।
६. मम वचनं श्रुणु ।
७. मम तु आक्षेपं नास्ति ।
८. मद्दृशः एव मम पुत्रः ।
९. मम शिरः भ्रमति एव ।
१०. मम दूरभाषसंख्यां जानाति ।

- පහත වගුව ඇසුරෙන් වාක්‍ය තනා සිංහලයට පරිවර්තනය කරන්න.

तस्य - तस्याः - मम - तव - आचार्यस्य - साधोः - मुनेः - पितुः	आज्ञा	अनुसरति ।
तयोः - आवयोः - युवयोः - आचार्ययोः - साध्वोः - मुन्योः - पित्रोः	इच्छां	फलति - समाप्नोति
तेषां - तासां - अस्माकं - युष्माकं - आचार्याणां - साधूनां - मुनीनां - पितृणां	समाचारः	अनुगच्छ

ක්‍රියාකාරකම 05

कुत्र + अपि - (කොහේවත්)

- සිංහලයට නගන්න.

१. कुत्रापि मा गच्छ । ....
२. कुत्रापि तया सह मा तिष्ट । ....
३. कुत्रापि तेन सह मा गच्छ । ....
४. कुत्रापि केवलं मा भ्रम । ....
५. कुत्रापि मां त्यज्य मा गच्छ । ....

किञ्चित् + अपि - (මොකවත්)

- සංස්කෘතයට නගන්න.

1. මොකවත් බොන්න එපා. ....
2. මොකවත් දෙන්න එපා. ....
3. මොකවත් හොරෙන් ගන්න එපා. ....
4. මොකවත් ඔහුට කියන්න එපා. ....
5. මොකවත් කළුලෑල්ලේ ලියන්න එපා. ....

कथम् + अपि - (කොහොමහරි)

- සිංහලයට නගන්න.

१. कथमपि मां मा विस्मर । ....
२. कथमपि वार्तापत्रिका आनय । ....
३. कथमपि समये तत्र गच्छत । ....
४. कथमपि तं चोरं गृहाण । ....
५. कथमपि संस्कृतं सम्यग् पठत । ....

कदा + अपि - (කවදාවත්)

१. कदापि पुनः तत्र मा गच्छ । ....
२. कदापि केवलं असत्यं मा वद । ....
३. कदापि तया सह मा सञ्चर । ....
४. कदापि तथा मा कुरु । ....
५. कदापि मातापितरं मा विस्मर । ....

අභ්‍යාසය 07

- कुत्रापि - किञ्चिदपि - कथमपि - कदापि යන ප්‍රශ්නවාචී පද යොදා වාක්‍ය 10 ක් නිර්මාණය කරන්න.

कदा - यदा - तदा - सर्वदा - सदा - एकदा යන පදයන්හි යෙදෙන दा ප්‍රත්‍ය කාලාර්ථය හඟවයි.

උදා:- कदा त्वं प्रभाते उत्तिष्ठसि ? කීයට ද ඔබ උදේ නැගිටින්නේ ?

- සිංහලයට නගන්න.

१. कदा सा प्रातरासं खादति ? ....
२. कदा तव जन्मदिनम् ? ....
३. कदा पिता कार्यालयं गच्छति ? ....
४. कदा नक्षत्राणि प्रकाशन्ते ? ....
५. कदा दन्तधावनं करोषि ? ....

किमर्थम् - (ඇයි)

උදා:- ඇයි පමා වෙන්නේ ? किमर्थं विलम्बः ?

ඇයි එහෙම කියන්නේ ? तथा किमर्थं वदति ?

• සිංහලයට නගන්න.

१. अहं किमर्थम् असत्यं वदामि ?

२. विना कारणं किमर्थं रोदिसि ?

३. शुनकः किमर्थम् इत्थं भषति ?

४. किमर्थम् इति पृच्छति चेत् भवान् कुप्यति ?

५ संस्कृतेन सम्भाषणं कर्तुं किमर्थं सङ्कोचः ?

६. किमर्थम् अद्य विद्यालयं न गच्छन्ति ?

७. किमर्थं तथा मां पश्यति ?

८. किमर्थम् एवं तां परित्यज्य प्रवासं गमिष्यसि ?

९ किमर्थम् असत्यं वदसि ? सत्यं गूही ?

१०. तया सार्धं तत्र किमर्थं पठसि ?

• සංස්කෘතයට නගන්න.

1. ඇයි මොකුත් කන්නේ නැත්තේ ? ....
2. ඇයි කට අරින්නේ නැත්තේ ? ....
3. ඇයි ඉක්මණින් කොපවෙන්නේ ? ....
4. ඇයි එහෙ යන්න කැමැති නැත්තේ ? ....
5. ඇයි ඔහොම කරන්නේ ? ....
6. ඇයි කවුරුවත් එන්නේ නැත්තේ ? ....
7. ඇයි නිහඬව ඉන්නේ, ඇතුළට එන්න. ....
8. ඇයි අම්මා අපිත් එක්ක කථා නැත්තේ ? ....
9. ඇයි ඇය එහෙම ඔබට කියන්නේ ? ....
10. ඇයි කලින් අභ්‍යාස නොකරන්නේ ? ....

අභ්‍යාසය 08

• සිංහලයට නගන්න.

१. कोऽपि केन सह तत्र वसति ?

२. के अद्य विद्यालयं न आगतवन्तः किल ?

३. कः नित्यमेव कया सार्धं भ्रमति ?

४. कस्मिन् ग्रामे ते प्रतिवसन्ति ?

५ कैः सह क्रीडन्ति सायं तत्र ?

६. कस्मै वस्त्रम् अन्नं च ददाति ?

७. केभ्यः नगरेभ्यः करः चिनोति ?

८. कस्य माता विहारमहादेवी किल ?

९ केषु स्नेहं प्रदर्शयसि ?

१०.काभिः सह ते कस्मिन् वने कान् मृगान् व्यापादयन्ति ?

• පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට පන්තියේ යහළුවන්ගෙන් පිළිතුරු අසා ලියන්න.

१. तव नाम किम् ?

२. का तव माता ?

३. भवत्याः नाम किम् ?

४. तव पितुः नाम किम् ?

५. किम् - माता गृहे एव वसति ?

६. अपि - पिता कुत्र सेवां करोति ?

७. कति सदस्याः गृहे प्रतिवसन्ति ?

८. तव अग्रजः कः इति वदतु ?

९. तव पितामहस्य नाम किम् ? सः कुत्र केन सह वसति ?

१०. स्वसा किं करोति ? अनुजः कुत्र पठति ?

११. ते कस्मिन् वर्गे कानि कानि पठन्ति ?

१२. तव प्रियतमः भाषा का ?

१३. तव मातुः प्रियतमः अन्नं किम् ?

१४. आगामि सप्ताहे कुत्र गमिष्यसि ?

१५. कदा त्वं प्रभाते उत्तिष्ठसि ?

१६. कदा केन सह प्रातरासं भुञ्जति ?

१७. सायं कदा पूजां करोति ?

१८. लङ्कायां कुत्र कुत्र गन्तुम् इच्छसि ?

१९. कस्मिन् स्नेहं श्रद्धा वा अस्ति ?

२०. अनागते कः भवितुम् इच्छसि ?

පුනරීක්ෂණ

අලුත් වාක්‍යය තනමු.

सः - सा - बालकः - कविः - गुरुः	इतिहासं	पठति ।
त्वम्	गणितं	पठतः ।
अहम्		पठन्ति ।
तौ - बालकौ - कवी - गुरू	आङ्गलभाषां	पठसि ।
युवाम्	संस्कृतभाषां	पठथः ।
आवाम्		पठथ ।
ते - बालकाः - कवयः - गुरवः	महाभारतं	पठामि ।
यूयम्	पञ्चतन्त्रं	पठावः ।
वयम्		पठामः ।

सः - सा - बालकः - कपिः - गुरुः		खादति
त्वम्	न - नित्यम् - बहु - स्वादु अन्नम् - अल्पम् -	खादतः
अहम्	अत्यल्पम् - उदरपूरम् - सामिषम् - निरामिषम्	खादन्ति
तौ - बालकौ - कपी - गुरू		खादसि
युवाम्	- किमपि - मन्दं मन्दम् - सन्तोषेण -	खादथः
आवाम्		खादथ
ते - बालकाः - कपयः - गुरवः	बहुकालम् - त्वरया - शनैः शनैः	खादामि
यूयम्		खादावः
वयम्		खादामः

पङ्को हि नभसि क्षिप्तः क्षेप्तुः पतति मूर्धनि ।

පඞ්කෝ හි නභසි ක්ෂිප්තඃ ක්ෂේප්තුඃ පතති මූර්ධනි

උඩට දමන ලද මඩ එය දැමූවහුගේ හිස මත වැටේ.

पयः पानं भुजङ्गानां केवलं विषवर्धनम् ।

පයඃ පානං භුජංගානාං කේවලං විෂවර්ධනම්

කිරිබීම සර්පයන්ගේ විෂ වැඩීම පිණිස පමණක් හේතු වේ.

पयो गते किं खलु सेतुबन्धः ।

පයෝ ගතේ කිං ඛලු සේතුබන්ධඃ

ජලය බැස ගිය විට ඒදඬු බඳින්නේ කුමටද?

16
පාඩම
षोडषः पाठः ।

किमर्थं किञ्चिन्न खादसि ?

यदा - तदा (යම් විටක / එවිට)

උදා:- यदा त्वं वदसि तदा अहं न वदामि ।
यदा अहं वदामि तदा त्वं न वद ।

අභ්‍යාසය 1

- यदा – तदा ප්‍රයෝගය යොදා පහත වාක්‍ය නැවත ලියන්න.
- ඒවා සිංහලයට ද නගන්න.

०१. त्वं तत्र न गच्छसि । अहमपि आगच्छामि ।

०२. माता ओदनं पचति । स्वसा दूरदर्शनं पश्यति ।

०३. आचार्यः वर्गं प्रविशति । छात्राः आसनेभ्यः उत्तिष्ठन्ति ।

०४. सूर्यः अस्तं याति । सर्वत्र तिमिरं प्रसरति ।

०५. जननी नास्ति । मधुरान्नं न स्यात् ।

०६. सर्वयानं समये नागच्छति । द्विचक्रेण नगरं गच्छावः ।

०७. चन्द्रं प्रकाश्यते । कुमुदानि विकसन्ति ।

०८. सम्यग् न पठेत् । परीक्षणात् न उत्तरिष्यसि ।

०९. दानं ददाति । स्वर्गं प्रयाति ।

१०. द्वारं उद्घाटयति । अन्तरागच्छामि ।

- यदा – तदा ප්‍රයෝගය යොදා වාක්‍ය 05ක් නිර්මාණය කරන්න.

यद्यपि – तथापि (නමුත්)

• පහත සඳහන් වාක්‍ය අධ්‍යයනය කරමින් ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. यद्यपि स दरिद्रः तथापि स सुखी ।

०२. यद्यपि स पण्डितः तथापि संस्कृतं न वदति ।

०३. यद्यपि सा रमणीया तथापि दरिद्रा भवति ।

०४. यद्यपि ते प्रयत्नं कुर्वन्ति तथापि सा दिवंगता ।

०५. यद्यपि औषदं तिक्तं तथापि स्वस्थताय योग्यं भवति ।

०६. यद्यपि धर्मं न सरलं तथापि नित्यमेव श्रवणीयम् ।

यदि – तर्हि (ඉදින් - එසේ නම්)

උදා:- यदि धनम् अस्ति तर्हि दानं देहि ।
ඉදින් සල්ලි ඇතිනම්, දන් දෙන්න.

අභ්‍යාසය 2

• පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කරමින් ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. यदि पापं न कृतं तर्हि परितापं मा कुरु ।

०२. यदि अभाग्यः भवति तर्हि हस्तगतोऽपि निधिः लुप्यति ।

०३. यदि सम्यग् पठति तर्हि परीक्षणविषये भयं मा कुरु ।

०४. यदि शिशुं उच्चैः रोदिति तर्हि क्षीरं दत्वा लालय ।

०५. यदि असत्यमेव वदति तर्हि शतं दण्डय ।

०६. यदि विपत्तिः स्यात् तर्हि भेदनं न योग्यम् ।

यथा - तथा (යම් සේ ද එසේ)

උදා:- यथा पिता तथा पुत्रः (තාත්තා යම් සේ ද පුතා එසේ ය)

අභ්‍යාසය 3

- පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කර, ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. यथा बीजं तथाङ्कुरः।

०२. यथा पूर्वं तथा परम्।

०३. यथा वृक्षः तथा फलम्

०४. यथेच्छसि तथा कुरु।

०५. यथा अयं मम बन्धुः तथा त्वम् अपि।

०६. यथा गुरुः कथयति तथा शिष्यः करोति।

०७. यथा मतिः तथा गतिः।

०८. यथा दृष्टिः तथा सृष्टिः।

- පහත සඳහන් වාක්‍ය සංස්කෘතයට නගන්න.

1. නැටුම යම් සේ ද ගායනය ද එසේ ය.
2. පාපයේ තරමට ම දඬුවම ද වේ.
3. කථාව යම් සේ ද වැඩ ද එසේ ය.
4. ඔබ කෙරෙහි ප්‍රේමය යම් සේ ද ඇය කෙරෙහි එසේ නොවේ.
5. මේ අඹ යම් සේ මිහිරි ද අර අඹ එසේ නොවේ.
6. මේ මල් යම් සේ මනරම් ද අර මල් එසේ ම සුවඳවත් ය.
7. යම් සේ ඔබ කැමැති ද එසේ කථා කරන්න.
8. යම් සේ ඔබේ අම්මා උයයි ද එසේ ඔබට ද කරන්නට හැකි ය.

यावत् - तावत् (යම් තාක් - ඒතාක්)

सः यावत् इच्छति तावत् देहि। (ඔහු යම්තාක් කැමැති ද ඒතාක් දෙන්න)

අභ්‍යාසය 4

- පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කර, ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. त्वं यावत् इच्छसि तावत् गृहाण।

०२. यावत् दत्तं तावत् भुक्तम्।

०३. यावत् मम देहे प्राणाः तावत् त्वां न विस्मरिष्यामि।

०४. यावत् श्वासाः तावत् आशाः।

०५. तावच्च शोभते मूर्खो यावत् किञ्चिन्न भाषते।

चेत् ඉදින්/ එසේ නම්

උදා-: **गन्तुम् इच्छसि चेत् गच्छ**। යන්න කැමැති (ඔන) නම්, ඉදින් යන්න)

- පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කර, ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. गच्छ गच्छसि चेत् कान्त !

०२. पठितुं न इच्छसि चेत् गृहं गच्छ।

०३. धनम् इच्छसि चेत् आश्रमं त्यक्त्वा अन्यत्र गच्छ।

०४. आध्यात्मजीवनम् इच्छसि चेत् अन्यत्र न गत्वा आश्रमे तिष्ठ।

०५. स्नेहम् इच्छति चेत् प्रवासं न गमनीयम्।

०६. उपनेत्रं नास्ति चेत् कथं द्रष्टुं शक्नोसि किल ?

नो चेत् (එහෙම නැත්නම්)

උදා:- तुष्णीं तिष्ठ नो चेत् ताडयिष्यामि ।

- පහත සඳහන් වාක්‍ය සංස්කෘතයට නගන්න.

1. මගේ පොත දෙන්න, එසේ නැත්නම් තාත්තට දන්වන්නෙමි.
2. මගේ අණ පිළිපදින්න, එසේ නැත්නම් දඬුවම් ලබන්නෙහි.
3. ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න, එසේ නැත්නම් අපායෙහි උපදියි.
4. උදේම නැගිටින්න, නැත්නම් පාසල් යන්න පරක්කු වෙයි.
5. හොඳින්, රැකබලාගන්න. නැත්නම් අත්හැර යයි.

පුනරීක්ෂණ

- පහත උද්ධෘතයන්හි යෙදී ඇති සම්බන්ධවාචී පද අධ්‍යයනය කරන්න.
- සියලු ම වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

०१. यथा बुद्धिप्रकाशो भवति तथा कोऽप्युपायोऽनुष्ठीयताम् ।

०२. एतांस्तव पुत्रान्मासषट्केन यदि नीतिशास्त्रज्ञान्न करोमि - तदा स्वनाम त्यागं करोमि ।

०३. यद्येवमभिमतं तर्हि शिवास्ते पन्थानः सन्तु ।

०४. यथा अम्भसा भिद्यते सेतुस्तथा पैशुन्याद्भिद्यते स्नेहः ।

०५. तद्यावन्नास्य प्रोचारितशब्दस्य दृष्टिगोचरे गच्छामि - तावदन्यतो व्रजामि ।

०६. तावदत्रैव प्रतिपालय यावदहमेतच्छब्दस्वरूपं ज्ञात्वागच्छामि ।

०७. सत्यमेतत् यत्त्वया जल्पितम् ।

०८. यथाहं तथा यूयमप्यर्धचन्द्रभाजिनो भविष्यथ ।

०९. यद्भवताभिहितं तदेव मया कर्तव्यम् ।

१०. यथा वर्धमानेन सह वियोगः संजातस्तथा सर्वं निवेदितम् ।

११. यावदुपविष्ठति तावत्सुवर्णरोमदेहयूथमध्ये युद्धमपश्यत् ।

१२. यद्येवं तर्हि कथय दृढबन्धनवद्धा सती तत्र गच्छामि ।

१३. अथ सा यावत्प्रत्युत्तरं किमपि न ददौ तावत्स प्रकुपितः ।

१४. यथा तौ द्वावपि न ज्ञास्यतः तथा मिथो वियोजयिष्यामि ।

१५. यावद्राजपुरुषांस्तं वृक्षमारुह्य तत्कोटरमवलोकयन्ति तावत्कृष्णसर्पः दृष्टवन्तः ।

१६. यथा गौर्दुह्यते काले पाल्यते च तथा प्रजा ।

१७. यद्येवं तर्हि मदीयमेतद्धनम् ।

१८. तद्यावन्न कश्चिद्वक्ति तावच्छीघ्रं गम्यताम् ।

१९. यथानन्यसदृशान्विदधसि तथा कुरु ।

२०. यथा मम मनोरथं सिद्धिं यान्ति तथानुष्ठीयताम् ।

परदुःखे दुःखिता विरला ।

පරදුඃඛෙ දුඃඛිතා විරලා

අනුන්ගේ දුකෙහි දුකට පත් වන්නෝ විරලය.

परोपदेशवेलायां शिष्टाः सर्वे भवन्ति ।

පරෝපදේශවේලායාං සර්වේ භවන්ති

අනුන්ට උපදෙස් දෙන අවස්ථාවේ සියල්ලෝ ශිෂ්ටයෝ ය.

बलं मूर्खस्य मौनत्वम् ।

බලං මූර්ඛස්‍ය මෞනත්වම්

මෝඩයාගේ බලය නිහඬ බවයි.

17
පාඩම
सप्तदशः पाठः

वाक्यं रसात्मकं काव्यम् ।

"වාක්‍යං රසාත්මකං කාව්‍යම්" රසය ආත්මගත වූ වාක්‍යය කාව්‍යය වේ. කවියා මෙන් ම කවිය ද නිරායාසයෙන් පහළ වන අතර උපද්දවනු නො හැකි ය. කවියක සුන්දරත්වය ශබ්ද රසය හා අර්ථ රසය මත රැඳේ. කවිත්වය සහජ උරුමයකි. කාව්‍යාදර්ශය රචනා කළ දණ්ඩින් නම් විචාරකයා කවියකු සතු විය යුතු ප්‍රධාන ලක්ෂණ 04 ක් පෙන්වා දී ඇත.

01. නිසර්ග හැකියාව
02. ප්‍රතිභාව
03. බහුශ්‍රැතභාවය
04. සතතාභ්‍යාසය

''නෛසර්ගිකී ච ප්‍රතිභා
ශ්‍රැතඤ්ච බහුනිර්මලම්
අමන්දශ්චාභියොගොඤ්‍යාඃ
කාරණං කාව්‍යසම්පදඃ'' යනු ඒවා ය.

මේ ලක්ෂණයන්ගෙන් අනූන කාව්‍යනිර්මාණ රාශියක් සංස්කෘත කාව්‍ය සාහිත්‍යය සතු වේ. ශ්‍රව්‍ය හා දෘශ්‍ය යන ප්‍රධාන කාව්‍ය ප්‍රභේද දෙක අතරින් මහාකාව්‍ය ශ්‍රව්‍යකාව්‍ය වර්ගයට අයත් වේ. මහාකාව්‍ය, ඛණ්ඩකාව්‍ය හා චම්පූකාව්‍ය ප්‍රධාන පද්‍යකාව්‍ය වර්ගත්‍රය යි. මහාකාව්‍යයක ඇතුළත් විය යුතු ලක්ෂණ කාව්‍යාදර්ශය, සාහිත්‍යදර්පණ යනාදි කාව්‍ය විචාර ග්‍රන්ථයන්හි සඳහන් වේ.

1. පරිච්ඡේද සර්ග නමින් හැඳින්වීම
2. කථා නායකයා ධීරෝදාත්ත වීම
3. ශෘංගාර, වීර හා ශාන්ත යන රස අතරින් එකක් ප්‍රධාන රසය වීම
4. ආශිර්වාදයකින් හෝ නමස්කාරයකින් නැතහොත් වස්තු නිර්දේශයකින් ඇරඹීම
5. ඉතිහාස කථාවක් හෝ උසස් අයෙකුගේ චරිතාපදානයක් කථා ශරීරය වීම
6. සර්ග 08 කට නො අඩු - සර්ග 30 කට නො වැඩි වීම
7. වන, පර්වත, ඍතු, උදය, චන්ද්‍රෝදය, සූර්යෝදය, සන්ධ්‍යා, උයන්කෙළි ආදි වර්ණනා
8. විවාහ, සංයෝග, වියෝග, විහාර, යුද්ධ, ජය, පුත්‍රෝත්පත්තිය

යනු යථෝක්ත ග්‍රන්ථයන්හි සාකච්ඡා කර ඇති ප්‍රධාන මහාකාව්‍ය ලක්ෂණ කිහිපයකි.

මහාකාව්‍ය පරම්පරාවේ ප්‍රථම කවීන්ද්‍රයා මහාකවි භදන්ත අශ්වඝෝෂ පාදයන් ය. උන්වහන්සේ මහාකාව්‍ය දෙකක් රචනා කළහ. බුද්ධචරිත මහාකාව්‍ය ඉන් පළමුවැන්නයි. එහි සර්ග 13 ක් වේ. බුදුහිමියන්ගේ චරිතාපදානය මෙහි ප්‍රධාන වස්තු විෂය වේ. භදන්තාශ්වඝෝෂ මාහිමියන්ගේ දෙවන මහාකාව්‍ය සෞන්දරනන්දයයි. සර්ග 18 කින් සමන්විත එහි ප්‍රධාන කථා නායක - නායිකා දෙපළ නන්ද කුමරු හා ජනපදකල්‍යාණිය යි. භදන්තාශ්වඝෝෂ හිමියන්ගේ කාව්‍යකරණයෙහි ප්‍රධාන අරමුණ ධර්මසන්නිවේදනය යි. රෝගියකුට මී පැණි තවරා තිත්ත ඖෂධ ලබා දෙන්නා සේ, ඉතා ගැඹුරු සියුම් ධර්ම කොටස් කවි රසෙහි තවරා කෙලෙස් රෝගයෙන් පරිපීඩිත ජනයාට ලබාදීම උන්වහන්සේගේ මුඛ්‍යාභිලාෂය වී තිබේ.

උපමා යෙදීමෙහි සූරයකු (උපමා කාලිදාසස්‍ය) වන මහාකවි කාලිදාසයන් විසින් රඝුවංශ මහාකාව්‍ය හා කුමාරසම්භව මහාකාව්‍ය යනුවෙන් මහාකාව්‍ය ග්‍රන්ථ දෙකක් රචනා කරන ලදී. දිලීප, අජ, දශරථ හා රාමාදී රඝු පරම්පරාවේ රජවරුන් පස්දෙනෙක් පිළිබඳ ව රඝුවංශ මහාකාව්‍යයෙහි වර්ණනා වේ. සර්ග 19 කින් හා පද්‍ය 1576 කින් යුක්ත මෙය මහාකවි කාලිදාසයන්ගේ ප්‍රතිභාපූර්ණ කවිත්වය මතුවන විශිෂ්ට මහාකාව්‍යයකි. මීට අමතර ව ශිව හා පාර්වතී යන දිව්‍ය දම්පතීන්ගේ ප්‍රේමවෘත්තාන්තය තේමා කරගත්, කුමාරසම්භව මහාකාව්‍යය, ස්කන්ද හෙවත් කාර්තිකෝත්පත්තිය ප්‍රමුඛකොටගත් නොරතුරු රසභාවපූර්ණ ව වර්ණනා කෙරෙන මහාර්ඝ නිර්මාණයකි. මෙහි සර්ග සංඛ්‍යාව 17 කි.

මහාකවි කාලිදාසයන්ට පසුව භාරවි, මාඝ, භට්ටි, ශ්‍රී හර්ෂදේව වැනි ප්‍රසිද්ධ කවිවරු විසූහ. ඔවුහු පිළිවෙළින් කිරාතාර්ජුනීය, ශිශුපාලවධ, රාවණවධ හා නෛෂධචරිතය වැනි මහාකාව්‍ය රචනා කළ හ. මීට අමතර ව, රත්නාකාර, ශිවාස්වාමී, මංඛ, ධම්නාථ වැනි පසුකාලීන මහාකාව්‍ය රචකයෝ ද හරවිජය, ශ්‍රී කණ්ඨචරිත, පාණ්ඩවපුරාණ ආදී මහාකාව්‍ය රචනා කළහ. එහෙත් ඒවා මහාකවි කාලිදාස හා භදන්තාශ්වඝෝෂ හිමියන්ගේ නිර්මාණ මෙන් ජනප්‍රිය නොවූහ.

අතිශය ජනප්‍රිය හා ආහ්ලාදකර වූ සංස්කෘත සාහිත්‍යාගත මෙම මහාකාව්‍යය රචනා කලාව අනුව යමින් ලක්දිව පඬිවරු ද මහාකාව්‍යකරණයෙහි යෙදුනහ. ලාංකේය පළමු සංස්කෘත මහාකාව්‍ය රචකයා, කුමාරදාස රජු ය. ඔහුගේ කෘතිය ජානකීහරණ නම් වේ. සර්ග 20 කින් සුසැදි මෙහි රාම හා සීතා කථාව වර්ණනා කෙරේ. පද්‍යචූඩාමණි යනු කැකුණෙවල පියරතන හිමියන් විසින් මෑතකාලයෙහි රචනා කරන ලද මහාකාව්‍යය යි.

मणिना भूषितः सर्पः किमसौ न भयङ्करः ।
මණිනා භූෂිතඃ සර්පඃ කිමසෞ න භයඞ්කරඃ
මැණිකෙන් අලඞ්කාර වුවත් සර්පයා බියකරු නොවේ ද?

मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ।
මන ඒව මනුෂ්‍යාණාං කාරණං බන්ධමෝක්‍ෂයෝඃ
මිනිසුන්ගේ බැඳීමට හෝ මිදීමට හේතුව සිතම ය.

मनस्येकं वचस्येकं कर्मण्येकं महात्मनाम् ।
මනස්‍යෙකං වචස්‍යෙකං කර්මණ්‍යෙකං මහාත්මනාම්
උතුමන්ගේ සිතේ, වචනයේ හා ක්‍රියාවේ ඇත්තේ එක ම කරුණකි.

18
පාඩම
अष्टदशः पाठः

अव्यापारे व्यापारं मा कुरु ।

සැම කලාංගයකින් ම සුපෝෂිත සංස්කෘත සාහිත්‍යය තුළ උපදේශ කථා කලාවට හිමිවන්නේ සුවිශේෂ ස්ථානයකි. කථා හෝ කතන්දර ඔස්සේ උපදේශ ලබාදීම ලොව විකසිත වූ සෑම සාහිත්‍යයක ම දක්නට ලැබෙන ජනප්‍රිය සාහිත්‍ය අංගයක් වේ. සංස්කෘත සාහිත්‍යය ඒ අතර ප්‍රමුඛ වේ. **පඤ්චතන්ත්‍ර** හා **හිතෝපදේශ** යනු එම සාහිත්‍යයෙහි හමුවන චිරප්‍රසිද්ධ උපදේශ ග්‍රන්ථද්වයයි.

විෂ්ණුශර්මන් පඬිවරයා පඤ්චතන්ත්‍රයෙහි කතුවරයා යි. ක්‍රි:ව: 476-579 අතර කාලයෙහි මේ ග්‍රන්ථය රචනා වී ඇත. පඤ්ච යනු පහයි. තන්ත්‍ර යනු **කොටස, පරිච්ඡේදය** හා **පාලනය** යනාර්ථ ලබාදෙන පදයකි. රජදරුවන්ට රාජ්‍යපාලනයට අදාළ නීති ඉගැන්වීම මේ කෘතිය රචනා කිරීමෙහි ප්‍රධාන අරමුණ වේ.

01. **මිත්‍රභේද**
02. **මිත්‍රසම්ප්‍රාප්ති**
03. **කාකෝලූකීය**
04. **ලබ්ධප්‍රණාශ**
05. **අපරීක්ෂිතකාරක** යනු එම තන්ත්‍ර පහයි. නැතහොත් පඤ්චතන්ත්‍රයයි.

මහිලාරෝප්‍ය නුවර **අමරශක්ති** නම් රජුට **බහුශක්ති, උග්‍රශක්ති** හා **අනන්තශක්ති** යනුවෙන් නුගත් දරුවන් තිදෙනෙක් සිටියහ. ඔවුන් ධර්මශාස්ත්‍ර හා නීතිශාස්ත්‍ර නිපුණයන් බවට පත්කරලීමේ වගකීම භාර ගන්නා ලද්දේ විෂ්ණුශර්මන් පඬිවරයා විසිනි. මාස හයකින් ඔවුනට නීතිය ඉගැන්වීම සඳහා කතන්දර ස්වරූපයෙන් පඤ්චතන්ත්‍රය ඔහු විසින් රචනා කරන ලදි. මින් පළමු තන්ත්‍ර දෙක **මිතුරන් කෙටවීම** හා **මිතුරන්ගේ අගේ** නමින් **අතිපූජ්‍ය යක්කඩුවේ ප්‍රඥාරාම යතීශ්වරයන්** විසින් සිංහලයෙන් රචනා කර ඇත.

පිංගලක නම් සිංහයා හා **සංජීවක** නම් වෘෂභයා අතර ඇති වූ හිතවත්කම, **කරටක** හා **දමනක** යන කපටි සිවලුන් දෙදෙනා විසින් විනාශ කර දැමීම මිත්‍රභේදයෙහි ප්‍රධාන කථාව වේ.

"වර්ධමානෝ මහාංස්නේහඃ - සිංහගෝවෘෂයෝර්වනේ
පිශුනේනාතිලුබ්ධෙන - ජම්බුකේන විනාශිතඃ "

යනු මිත්‍රභේදයෙහි පළමු ශ්ලෝකයයි. ප්‍රධාන කථාවට අවස්ථෝචිත පරිදි අතුරු කථා එකතු කරමින් එය රසවත් කිරීම පඤ්චතන්ත්‍ර කථා කලාවේ ලක්‍ෂණය වී ඇත. මිත්‍රභේදයෙහි ප්‍රධාන කථාවට අමතර ව අතුරු කථා 22ක් දක්නට ලැබේ. ඒ අතර **කීලෝත්පාටිච වානරකථා, දන්තිල-ගොරම්භ කථා, බක-කර්කට කථා, සිංහ-ශශක කථා, කාෂ්ඨභ්‍රෂ්ට කච්ඡප කථා, නෘපසේවකවානර කථා** ආදිය අපේ සමාජයෙහි අතිශයින් ජනප්‍රිය වූ කතන්දර වේ. මේ සෑම කථාවකින් ම උපදේශයක් ලබාදීම වැදගත් ලක්‍ෂණයක් වේ.

පඤ්චතන්ත්‍රය ගද්‍ය හා පද්‍ය මිශ්‍ර භාෂාවෙන් රචනා වී තිබේ. ගද්‍යයෙන් කථාව පවසන අතර පද්‍යයෙන් උපදෙස් ලබා දෙනු ලැබේ. තන්ත්‍ර පහ පුරා ම සජීවී භාෂා ශෛලියක් හමු වේ. ඒ සංවාද ස්වරූපයෙන් සරල බස් වහරක් යොදා ගෙන තිබීම නිසා ය. මෙහි සඳහන් බොහෝමයක් උපදේශ නීති වශයෙන් හැඳින් වේ. ඒවා **මහාභාරතය, මනුස්මෘතිය** වැනි ග්‍රන්ථයන්ගෙන් උපුටා ගෙන ඇත.

''යස්‍ය බුද්ධිර්බලං තස්‍ය - නිර්බුද්ධෙස්තු කුතෝ බලම්
වනේ සිංහෝ මදෝන්මත්තඃ - ශශකේන නිපාතිතඃ''

''යමකුට ප්‍රඥාව වෙයි ද ඔහුට ශක්තිය වෙයි. මෝඩයාට බලයක් කොයින් ද? කැලයෙහි මදයෙන් උමතු වූ සිංහයා සාවකු විසින් සිය නුවණේ බලයෙන් නසන ලදි. ''

යනාදි වශයෙන් කථාවට අදාළ ප්‍රධන උපදේශය මෙන් ම කථාවෙහි ප්‍රධාන චරිත කථාරම්භයේ දී දැක්වීම ද පඤ්චතන්ත්‍රයෙහි පොදු ලක්‍ෂණයකි.

භද්‍ර! කිමාවයෝරනේන ව්‍යාපාරෙණ.
අථ භවාන් කිං කර්තුමනාඃ ?
කථමහං සේවානභිඥඃ ?
යද්‍යෙවම් අභිමතං තර්හි ශිවාස්තේ පන්ථානඃ සන්තු.
යථාභිලෂිතමනුෂ්ඨීයතාම්.
අපි ශිවං භවතඃ
කස්මාච්චිරාද්දෘෂ්ටෝ 'සි.
භද්‍ර! යද්‍යෙවං තත්‍ර ගච්ඡ.
අහෝ විනෂ්ටො'ස්මි.
කිං තත්‍ර භවාන්ගන්තුමුත්සහතේ ?
න ශෝභනං කෘතං මයා.

යනාදි වශයෙන් සංස්කෘත භාෂණය ඉගෙනීමට පඤ්චතන්ත්‍රයෙන් ලැබෙන අලෝකය සුළුපටු නොවේ. ඒ තුළ හමුවන්නේ සංස්කෘත භාෂාවේ සජීවි බස්වහරයි.

හිත + උපදේශ = හිතෝපදේශය, යනු යහපත් වූ උපදෙස් අන්තර්ගත රසවත් කෘතියකි. හිතෝපදේශය නාරායණ ශර්මන් නම් බ්‍රාහ්මණයකු විසින් රචනා කර ඇත. පඤ්චතන්ත්‍රයෙන් හා අවශේෂ ග්‍රන්ථයන්ගෙන් කොටස් උපුටා ගෙන මේ කෘතිය රචනා කරන ලද බව එහි ප්‍රස්තාවනාවෙහි එන "පඤ්චතන්ත්‍රාත් තථාන්‍යස්මාද්ග්‍රන්ථාදාකෘෂ්‍ය ලිඛ්‍යතේ" යන පාඨයෙන් පැහැදිලි වේ. සුදර්ශන නම් රජකෙනකුගේ පුත්‍රයන්ට නීති ශාස්ත්‍රය හා සමාජ ව්‍යවහාරය ඉගැන්වීම උදෙසා මේ ග්‍රන්ථය රචනා කර ඇත. මේ නිසා හිතෝපදේශය, පඤ්චතන්ත්‍රයට පසු ව රචනා කර ඇතැයි කිව හැකි ය. හිතෝපදේශයෙහි සැකැස්ම පඤ්චතන්ත්‍රයෙහි වින්‍යාසය ම වේ. සරල භාෂා ශෛලියක් දක්නට ලැබෙන, මෙහි ප්‍රධාන කොටස් හතරක් වේ.

01. මිත්‍රලාභ
02. සුහෘද්භේද
03. විග්‍රහ
04. සන්ධි යනු ඒවාය. අතුරු කථා සියල්ල 38 ක් වේ. පද්‍ය ගණනින් 759 කි.

"ශ්‍රුතෝ හිතෝපදේශෝ 'යං පාටවං සංස්කෘතෝක්තිෂු
වාචාං සර්වත්‍ර වෛචිත්‍ර්‍යං නීතිවිද්‍යාං දදාති ච"

යනාදි පරිදි හිතෝපදේශය හැදෑරීමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිඵල කර්තෘවරයා විසින් ම දක්වා ඇත. සංස්කෘත භාෂා හැසිරවීමෙහි දක්ෂභාවය ද විසිතුරු, මනරම් වචන වර්ධනය වීම ද නීතිවිද්‍යා දැනුම ද හිතෝපදේශය හැදෑරීමෙන් ලැබෙන මහගු ප්‍රතිඵල යි. එමෙන් ම සාර්වකාලීන අගයකින් හා වටිනාකමකින් පරිපූර්ණ උපදේශාවලිය ග්‍රන්ථ සියගණනකින්වත් ලබාගත නොහැකි තරම් ය. පහත පද්‍යය බඳු,

"විද්‍යා දදාති විනයං විනයාද්යාති පාත්‍රතාම
පාත්‍රත්වාද්ධනමාප්නෝති ධනාද්ධර්මං තතඃ සුඛම්"

චිරප්‍රසිද්ධ ශ්ලෝක අන්තර්ගත වනුයේ ද හිතෝපදේශයෙහි ය. "පින්මඳ පුතුන් සියයක් ලදුවත් නිසරු" යනාදි පරිදි අලගියවන්න මුකවෙටිතුමන් සුභාෂිතයෙහි ජනප්‍රිය කවිය සකස් කර ගෙන ඇත්තේ ද,

"වරමේකෝ ගුණීපුත්‍රෝ න ච මූර්ඛශතාන්‍යපි
ඒකශ්චන්ද්‍රස්තමෝ හන්ති න ච තාරාගණෛරපි"

යන සංස්කෘත සාහිත්‍යාගත උපදේශාත්මක ප්‍රකාශනයන් පදනම් කරගනිමිනි. එබඳු අවස්ථා ගණනාවක් ම සිංහල සාහිත්‍යයෙහි දක්නට ලැබේ.

මෙ අයුරින් බලන කල්හි සංස්කෘත උපදේශ සාහිත්‍යය විපතින් මිදී සැපතට පත්වීමට හා අඥාන බවෙන් ඈත් ව ඥානවන්ත බවට පත්වීමට මෙන් ම මානව ශිෂ්ටාචාරයේ නිරාකුල, නිරාබාධ, සුඛනම්‍ය ප්‍රවර්තනයට උපකාරී වන සදුපදේශ සම්ප්‍රදානය කරනු ලබන උත්තුංග කාව්‍යාංගයක් බැව් පෙනී යයි.

मात्रा समं नास्ति शरीरतोषणम् ।

මාත්‍රා සමං නාස්ති ශරීරතෝෂණම්

මව හා සමාන ශරීරය සනසන්නෙක් නැත.

मितं च सारं च वचो हि वाग्मिता ।

මිතං ච සාරං ච වචෝ හි වාග්මිතා

සීමිත හා සාරවත් වචනය කථිකත්වයයි.

मृत्योः सर्वत्र तुल्यता ।

මෘත්‍යෝඃ සර්වත්‍ර තුල්‍යතා.

මාරයා සියල්ලන්ට සමාන ව සළකයි.